

NÁRODNÉ
OSVETOVÉ
CENTRUM

trafia
provozačný
elektromagnetické
virtuálnych horčicových
základne
elektromagnetických rozochvie
digitálneho viacnásobných chvíli
teba Popritláčaš skladba sypať vetchej
hlas tej Nepočujem necítiš optické netrafit'
milisekúnd dialkou povypadávalo
šepkala reproduktora zrazu blízkosť rovnaký
membránu solníčky
mohla lepšie Ale
pustiť tebe
pri Čo šum šifry
strane
počul zvuk suka
stála obsah už kozy
trafia
tebe
noku
keby
linky
nečakane
poháre
báborku nikdy
Bombu
mikrofónovú
ozval
solníčkou nestabilné
dorazit tisícky uhli
kučeru vydýchnutá
formy prekážky
Môj mechanický
kozy nevidíš natáľujem
princíp neformným
hlasom uchať
stála obsah už kozy
Čosi
že
slúchadla
ani
jeť ostal
zbladne
sto by
ta
cez
ozvem
hlas
nie pre
máš
oprie
káble
snúry
leň
tie
ako
ale
akoby
lruhej
je cestou
neko zase
je trochu šíri
efšie
ca pod práve
naša ozve
os stále správneho
mimo
Nežnosťka sebe
ou celou ubudlo kilometre
noku dobre Príd odkrú
e rozháraná netruval
telefónnej Vypadávaš
rafiť križovatkách
epok nežnosťka
skom
slúchadla
membrána
riadne
tý

ZBORNÍK
ocenených prác

Literárny Zvoľen 2021

27. ročník súťaže

**ZBORNÍK
ocenených prác**

Národné osvetové centrum
2021

trafia tebe noku keby linky nečakane poháre nikdy Bombu mikrofónoví ozval solníčkou nestabilné dorazit tisícky uhli kučeru vydýchnuť formy prekážky Môj mechanický kozý nevidíš natakujem princíp neformným fotónov hlasom ucha už kozý stála obsah

provokatívny elektromagnetické virtuálnych horčicových základne elektromagnetických rozochvie chvíli viacnásobných sypat' vetchej skladba nepočujem necítiš optické netrafit' milisekúnd dialkou povypadávalo šepkala reproduktora zrazu blízkosť rovnaký membránu solníčky mohla lepšie Ale pustit' tebe pri Co šum šifry strane počul zvuk suka

čosi že slúchadla ani jej ostal zbledne cez len ozvem hlas nie pre máš oprie káble snúry

akoby lruhej rje cestou zase neko trochu šíri ejšie pod práve naša ozve sa stále správneho mimo Nežnosťka sebe ou cebu ubudlo kilometre nohou dobre Príd odhrú e rozháraná netrval telefónnej Kypadávaš rafti križovatkách epok nežnosťka kom slúchadla membrána riadne tíj

Literárny Zvolen 2021

Vyhlasovateľ a odborný garant súťaže: Národné osvetové centrum

Organizátori: Národné osvetové centrum, Krajská knižnica Ľudovíta Štúra, mesto Zvolen

Spoluorganizátori: Literárne informačné centrum

Termín slávnostného vyhodnotenia súťaže:

9. – 10. 10. 2021 v Krajskej knižnici Ľudovíta Štúra vo Zvolene

Poslanie súťaže

Podporovať, rozvíjať a prezentovať literárnu tvorbu ako súčasť amatérskej umeleckej tvorby v celoštátnom kontexte, vzdelávať mladých autorov, zhodnotiť a oceniť súťažné práce, umožniť tvorivý dialóg a vzájomnú komunikáciu medzi autormi, porotcami, klubmi a organizátormi.

Odborná porota

Súťažné autorské práce 27. ročníka celoštátneho kola hodnotí odborná porota vymenovaná riaditeľom Národného osvetového centra.

Členovia odbornej poroty

Júlia Čurillová

Alena Brindová

Pavol Rankov

Mathej Thomka

Príhovor

V Slovenskej republike sme v ostatných rokoch konečne začali intenzívne bojovať proti korupcii, začali sme kontrolovať, či komisie tendrov a verejných súťaží postupovali bez diskriminácie a podľa jasných pravidiel. Preto s určitou dávkou sarkazmu musíme pripomenúť, že Literárny Zvolen je verejná súťaž bez jasných pravidiel (tak ako väčšina iných literárnych súťaží). Veď čo je dobrá poviedka a čo dobrá báseň? Kde je všeobecne záväzná definícia a jasné kritéria posudzovania úrovne literárnych textov? Podľa čoho s istotou vieme, že Rúfus a Válek sú dobrí básnici? A ak to teda aj vieme – kto je napokon lepší, Rúfus či Válek? Čo je dôležitejšie – originálny jazyk či originálna pointa? Čo je lepšie – príbeh napísaný ľahkým perom, ktorý má švih a „drajv“, alebo sofistikovaný text, ktorý si vyžaduje čitateľa ako hlbavého objaviteľa?

Kvalita poézie a prózy je síce zdanlivo veľmi ťažko merateľná, ale zato nemusíme prepadať úplnému nihilizmu. Národné osvetové centrum, ako vyhlasovateľ a odborný garant Literárneho Zvolena, pripravilo pre hodnotenie porotcov päť pomerne dešifrovateľných a uplatniteľných kritérií – originalita námetu, kreativita, štylistika, práca s jazykom a emocionálna čitateľská stopa, a to v škále od 1 po 5. Na základe tejto metodiky porota rozhodovala pri zachovaní úplnej anonymity tvorcov, teda žiaden prvotný dôraz na známe mená a žiadne ohľady. V tomto zmysle bol tohoročný Literárny Zvolen vzorná verejná súťaž z jasnými pravidlami!

Každopádne, vy všetci, ktorí ste poslali svoje texty do tejto literárnej súťaže, predstavujete to najlepšie, čo tvorí slovenskú spoločnosť, máte aktívny záujem participovať na vytváraní diel s estetickými hodnotami a etickým poslanstvom. A to práve vo svete neustálej relativizácie všetkého, aj toho, čo by malo byť absolútne. Dúfame, že budete písať ďalej, veď literárna súťaž je nepochybne najlepší spôsob ako vstúpiť do literárneho života.

Ak aj v zborníku nie ste, neklesajte na duchu ani v tvorivosti. Iná porota by takmer určite vybrala do zborníka niektoré ďalšie texty. Možno vám tentoraz chýbalo iba trochu viac sebareflexie a odstupu, lebo tá predchádzajúca tretia verzia vášho textu bola o čosi kvalitnejšia, než táto štvrtá, ktorú ste napokon poslali do súťaže. Ak ste poslali prvú verziu, zrejme to je ten hlavný problém – chýbalo trochu viac trpezlivosti báseň či poviedku ešte vysediť. Nebojte sa byť posadnutí či posadnuté svojim textom.

Pokiaľ bol váš text vybraný do tohto zborníka, gratulujeme vám ku kvalitnej básni či próze. Máte nepochybne schopnosť nachádzať v živote i vo svojom vnútri to zaujímavé a teda podstatné (to podstatné a teda zaujímavé). Vytrvajte v písaní, ste na dobrej ceste. Zatiaľ to je ocenenie v rámci súťaže Literárny Zvolen, Nobelova cena možno príde!

Pavol Rankov
spisovateľ, porotca Literárneho Zvolena 2021

Vítazi 27. ročníka súťaže Literárny Zvolen 2021

UMIESTNENIA V ZLATOM PÁSME

Poézia:

Hlavnú cenu a mentora získal:

Tomáš Janešík, Sliač
*Kozmetický salón, Rivers of Babylon.
Alexandria i., Alexandria ii*

Tereza Kucmenová, Bratislava
Kde je čas vládnejší

Barbora Langová, Chmelnica
AKOŽE DOTÝKANIE

Cena primátorky mesta Zvolen:
Magdaléna Martišková, Topoľčany
epitafy rozmrazených zápisníkov

Próza:

Hlavnú cenu a mentora získala

Lucia Herceková, Hlohovec
Parta, Pôst

Milan Fecske, Liptovský Mikuláš
Psie oči

Katarína Holcová, Brandýs nad Labem
Zlatá rybka

Cena Krajskej knižnice Ľudovíta Štúra:

Tereza Kucmenová, Bratislava
Dom s dvoma tvármi

UMIESTNENIA V BRONZOVOM PÁSME

Poézia:

Pavol Fekete, Nižná Kamenica
V čakárni na teba

Marta Krišková, Handlová
*Schizofrenik ako vyšinutý, Zmysly,
nezmysly a dvojzmysly, Bolesť,
Doba na dobu neurčitú, Edgar to vedel*

Lýdia Žáková, Kostolné Kračany
Spoveď

Próza:

Martin Mišún, Šenkvice
Vanesino ucho, Veľké upratovanie

Adela Oravcová, Pezinok
Svetlo v tme

UMIESTNENIA V STRIEBORNOM PÁSME

Poézia:

Adam Kollár, Stará Ľubovňa
TMAVOZELENÁ, SPLÝVANIE

Cena Literárneho informačného centra:
Agáta Komanová, Pezinok
Deficitní

Tomáš Magda, Prešov
..., Rp.antihmota, vstávania, dvojatí

Próza:

Cena Národného osvetového centra:

Katarína Harvanová, Banská Štiavnica
Helena a tiger

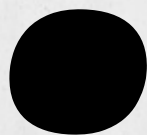
Tamara Kenderová, Ružomberok
Fajka medzi nami

Daniela Romanová, Zákopčie
Milý Ježiško, Masky

Martin Vančo, Trenčín
Narušitelia

Lenka Želonková, Prešov
Vieš, moja malá Susan, Ryby patria do vody

Zlaté pásmo *Poézia*

TOMÁŠ JANEŠÍK

Kozmetický salón

Obrnené zástupy
v supermarketoch
vyčkávajú na bojové pomazanie.

Dve rovnobežky od ucha k nosu
po oboch stranách tváre,
vertikála od čela k brade,
lem okolo očí.

Po aplikovaní farby sa odporúča
navštíviť milenca v stane
a následne ísť do vojny.

Rivers of Babylon

Na brehu babylonských riek,
tam sme sedávali a plakali,
keď sme spomínali na Saša
a citary na orechoch.
Boj sa pre neho neskončil
a domov sa nestihol vrátiť.
Skonal v kaluži vína
a v Kristových rokoch
dávno predtým, než Krista vymysleli.
Na počesť ho potreli medom
a obalili do zlatých trblietok.
Pochovali ho medzi levom a pannou,
sarkofág je viditeľný z
Babynolskej eež
Bablonskej veže
Bayblonskej vese
Babynskej vee
Bbylonaskjej vže
...

Poloha sarkofágu je nejasná.

Alexandria i.

Héliové meandre
tečú cez priesračný piesok
do kvetináča,
kde sa spájajú do dvoch,
takmer rovnako veľkých,
guľatých objektov.
O nich sú priviazané
tri magentové motýle.
Pretekajú sa o to, ktorý doletí
najvyššie.
Kým to zistia, príde júl
a zhodia krídla.

Alexandria ii.

Figovník	Orech	Čerešňa
Syké	Karya	Kraneia
Očisti	Rozlúskni	Vycmúľaj

Prípadne jadierko vypluj a zasad'.
Možno z neho vyrastie kráľ,
možno ho zotnú,
možno ho použijú na kúzla.

samsalabin samsalabin

Nymfy si prechádzajú Kafkovým
obdobím.
Pravdepodobne si práve
listuješ
pomedzi ich
rebrá, bedrá,
stehennú kosť.

samsalabin samsalabin

Počas noci svätajánskej netrvá dlho,
aby sa niečo premenilo na svetlušky.

TEREZA KUCMENOVÁ

Kde je čas vláčnejší (časť)

Ríbezľový lekvár

Nebo sa hojdá na telefónnych drôtoch
Nízko
keď ešte raz vyrastieš
môžeš mu rozviazať šnúrkou na teniskách

Ríbezle vyrástli zo šatiek v náručí
čerešne rástli z náušník a zo stromov len
obité kolená
a niektoré jablká sa opálili
až im narástli biele pehy
a vylietali z nich včely
ako z každého leta vylietajú včely

Ríbezľový lekvár sa roztielkol po kuchyni
až zaplavil celý dom
všetok sme ho vydýchali a pozavárili
aby sme mali, keď budeme veľkí

Nebo spadlo z telefónnych drôtov
nízko
že na jeseň sme všetci vyrástli celí modrí

Niektoré miesta

Na niektorých miestach
čas je vláčnejší než obvykle
ako na záhrade pod starým orechom
okolo lavičky
vidíš ťažké paradajky v zime
zošúverené ruky mladé ruky tie isté ruky
ako ich trhajú

a niekde čas
rozotrieš prstom
nánosy starých mladých tvári
dýchajú z prázdnej šálky na stole
koho ruky držia šálku
tých sa môžeš dotknúť

a niekde čas
zabíja svoje zuby
a všetky ich tam nechá
toho miesta sa nedá dotknúť
a nedá sa odvrátiť zrak
keď na stoličke pri posteli
sa obesila jej chrbtica
bez nej sa nepostaví
a už je deň
a už je druhý
a chrbtica tam tak mŕtvo visí
už sa nepostaví

BARBORA LANGOVÁ

AKOŽE DOTÝKANIE

čo zostane na konci

keď si máčala prsty v polievke (a do úst)
na jazyku stratila vlas
medzi mokrymi nechtami ho nahmatala
(skoro sa zadusila)
otočila okolo prsta
a sledovala minulosť

po obede jej zmizol prostredník
prešla obdobie vypadávania (dôsledok
choroby)
skákania medzi vzduchovými bublinami
a nechcela ho pustiť
a zatvorila do dreva s ostatnými

zmierenie

viac-menej slobodne
by som si s tebou vymenila sedadlá v aute
keď ňa bolí hlava
a je mi ľúto, že musíš jazdiť, aj keď sa ti nechce
v rýchlosti už prekladám nohy
a ty len vypneš rádio
a sústreďíš sa na špinu za sklom

inzeráty

v novinách medzi reklamami
sa stretli prvýkrát
schody po francúzsky sa na okružlu
hlavu nehodia
ani svätená voda

od októbra si vlasy láme naslepo
a vzťahy vystrihuje výlučne z inzerátov

roztriedené písmená
skladá do „akože on“
a stále nepokrstená
začína veriť na problémy

ryba

v okrúhlom akváriu má
sebavražedné sklony
vyskakuje na dlážku
nechá sa povysávať
hodiť naspäť do skla
zatvoriť knihami

krúti sa točí strieda smery
vo vode ju drží už len hystéria

ďavová psychóza

medzi hry
sa natahujem (polovične)
za skrehnutými rukami po (odumreté)
súhlasy
potrasením z nich opadáva
čierne korenie (mleté) na vlhko

druhý ukazovák máčam do tekutiny
všetky zrná (do kruhov) odplaším
miešam elipsami proti hodinám

jedna po druhej si nasledujú lakty
a hlasujú (súhlasne)
o správnosti momentálneho vnímania

akože dotýkanie

opäť vyleštila okno
a opäť doň vleteli labute
dva týždne sme ich na chodníku preskakovali
a potom sa úplne rozložili

keď chcela predísť náhodám
na sklo prilepila siluety zobákov
nemyslela na to, že aj vtáci sa rozprávajú
odvtedy do skla narážajú ďalšie ústa
s potrebou dotknúť sa nereálna

MAGDALÉNA MARTIŠKOVÁ

epitafy rozmrazených zápisníkov

... je dokonané...

medzi dátumom narodenia a úmrtia je
pomlčka nie spojovník
leto vyvrelo prineskoro
nastajlovalo nás
do tieňových basreliéfov
a vyplo prúd

nahí
sme trochu viac vypuklí

bruškami nosov
zaznamenávame
disfunkciu motivačných systémov
je to iba obyčajná lenivosť
ale znie sofistikovane

tak ulej do zreníc nejaké to zátišie
nech je plachtotivé, vecné a rozvlásnené
pre každého neveriaceho Tomáša zvlášť
storka za 24 si to hodím

ráno ti pomôžem nahmatať tep
zostanem kyprá a zakliesnená
v naivite dištančných mantinelov
spolu s kaiserkami z Lidla
čo kupuješ na hrošie časy

rozmrzli práve včas
aby si nás stihol ešte vystornovať
z pamäte čiarových kódov

mám maslo
a ty svoju hlavu
na noži zostala žltá derniéra
to je ten moment, kedy nám omrvinky
zakoreňujú do letargie

a my s príchutou vnútorností ešte na jazyku
už aj tak myslíme na obúvanie
.... tu leží Júlia, vďaka Bohu!...

po nebohej pečienke prázdna misa
klebetili v medzimestskej
vraj akémusi sesternicinmu mužovi
zomrela mama
aj istá Andrejka W. a Ján Ž.

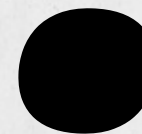
knihy z tej edície sa čítajú
iba pozdĺžne
skraja aby sa nepovedalo
že zo svokier čakateliek
s realitnými službami aj mimo víkend
sa nerobia zápočty
...spomíname...

moje tri zatiaľ nezavarené
sterilizácia nutná

rozštvrt' ma šetrne pred tým aj plotom
kým nás vstrebe rustikálny
takmer lesnatý región
kde spoločenské procesy
dávno spia vo fenoméne
tej istej eufórie
o ktorej dnes hovorí
sociologické reportáže
väčšiny súčasných románov
a románikov

zabrdnutá o zem
s mentalitou ľudí
doplnenou sociálnymi pracovníkmi do
tabuliek
aby sem pridali ďalší spoj
ktorým už my ako my
žiaľ neprídeme o rozum
...nech odpočíva v pokoji...

Zlaté pásmo
Proza

LUCIA HERCEKOVÁ

Parta

Zo stola beriem partu, v šere pred zrkadlom si ju skúšam nasadiť. Vlasý sa rozplývajú po bielej košeli – nevesta. Pomaly svitá, bojím sa, že na horšie časy. Husia koža sa šíri nárazovo od krku cez driek až k lýtkam. Vlny pohybu. Sivé prítmие dráždi do činu, keby bolo aký vykonať... Keby bolo ešte čo zvážiť... A vlastne je čo, ale potom je tu on. Je mi zima. Je mi zima alebo sa bojím – takto narýchlo ani neviem. Ak sa bojím, musí to byť hrozne veľký strach, lebo vnútri cítim smolu a betón a uhlie, všetko ťažké a čierne a redukuje. Moje šťastné chvíle sú zrátané na jednom prste. Tu. Aha. Tu...

Parta má priviazané farebné stužky, padajú mi cez plecيا až k prsiam. Na nočnej košeli ich ľahko vidieť, žiaria. Trasie sa mi spodná pera. To nie je dobré, takto sa nemôžem tváriť vždy, keď mám partu na hlave. Všade je také to napäté ticho, ktoré násobí zvuky miliónom premenných. Prečo som súhlasila? Nemala som, otriasli sa okná a svety a životy. Rozpadajú sa. Skoro okná, šťastie svety a životy celkom. Tú existenčnú spúšť už nepozliepam. Na nejaké lepenie som si mala spomenúť vtedy, keď bol ešte čas, ale to som bola ticho. V bielej kuchyni plnej strachu a smradu z pripálenín, ktoré sa na sporáku už nedajú poriadne vyčistiť a pri každom varení sa preškvárajú na uhoľ. Biela kuchyňa s čiernym smradom. Plná strachu. Na okne skapatá dracéna, úplne malá, v kúte schúlená ja, živá a od strachu vo vzduchu ešte menšia, miniatúrna.

Jeho kroky, jeho úsmevy, jeho krik. Kolobehy. Odchádzam domov, kto to má počúvať... Keď už stojím pred výťahom, srdce sa mi šplhá hrdlom do úst, musím prehĺtať. Kroky, beh, starý známy kolobeh a tiché „vráť sa“, aby bolo všetko zas tak ako predtým. Ako predtým?! Kto by chcel niečo tak, ako to bolo predtým... Kto by chcel naspäť bielu kuchyňu plnú strachu a čierneho smradu? Kto by sa chcel dusiť vo vlastnej šfave, v tom nedýchatelnom ovzduší hmlistých dohadov a očakávaní a preplnenej peňaženky? Hlúpa hus. Len taká. Taká ja.

„Kúp si kabelku a niečo pekné,” zaznie tam, pred výťahom, je šero, srdce intenzívne prehĺtam, nechcem, aby mi ho vzal z úst. Pozerám do zeme. Kabeliek mám asi desať, všetky pekné. Nadýchnem sa. Oči sklenené a túžba uveriť – hus. Vyťahuje oranžovú bankovku, podáva mi ju, koža sa obtrie o kožu, dávam pozor, aby ma nepopálila. Bankovka v prstoch je slizká a ťažká, jeho dlaň na mojom líci strašidelne vreľá, až mám pocit, že mi vypáli odtlačok a všetci budú vidieť, že patrí k nemu. Trasiem sa. Keď sa trasiem, on sa cíti ako víťaz a snaží sa byť štedrý, ale s hnevom. Kvôli mne sa nemôže celkom vžiť do svojej roly filantropa, pretože mu svojou nervozitou pripomínam, kým naozaj je.

Oranžová bankovka ma ťahá k špinavej zemi pred výťahom, na ktorej sú nalepené staré žuvačky. Jeho kroky sa vzdalujú, líce mi horí a hanba pridáva bankovke na váhe. *Povedz mu to, povedz mu to teraz! Povedz! Že neprídeš!*

Že nechceš! Jeho chrbát sa šmykne za dvere. Nestihla si... Hus. Zachvejem sa a klesám na kolená pred výťahom. Celé telo plače bez slz, už nie je čo plakať, nie je čo...

Vo vestibule trieskajú dvere, hlasy, realita – zbieram sa na nohy a rýchlo privolávam výťah. Cestou z piateho poschodia si v zrkadielku na drevenej stene kontrolujem linky. V poriadku. Mala by som im to povedať. Hoci komu, kto bude stáť dolu pred dverami výťahu, tým, ktorí sa rozprávajú a smejú a... Mala by som. Stále sa trasiem. Je to nekontrolovateľný tremor rúk. Hovorím to každému, kto sa pýta, aj takým, ktorí sa nepýtajú, aby si náhodou nemysleli pravdu. Mala by som im to povedať.

Výťah s trhnutím zastaví na prízemí, otváram dvere a vo vestibule nezachytím nič, len zvyšok rozvírených vôní vzduchu, príjemných vôní. Takmer sa zosypem. V prázdnote chodby sa lesknú staroružové panelákové steny a hnedé schránky. Tremor. Únava. Bankovka ma tlačí k zemi. Neúnosne.

Realita zasahuje monotónnou premávkou, masou, sivotou, odcudzením, odosobnením. Mám v rukách peniaze na kabelku, novú, peknú, ďalšiu. V prázdnom obchode pozerám na jednu z tých čiernych, hryziem si do jazyka a rastie vo mne chuť vzdorovať. Nechcem kabelku! *Správne, nechceš kabelku! Vypadni odtiaľto!* V rukách mám veľkú čiernu, blíži sa ku mne predavačka, panikárim.

– Vybrali ste si? –

– Koľko stojí táto kabelka? –

– 49,90. Máte záujem? –

– Môžete ju potom zaúčtovať? Veľmi sa ponáhľam... –

Do ruky predavačky tlačím peniaze a aj cez jej hlasné protesty vybieham z obchodu na ulicu. *Skoro si to povedala.* Zhlboka dýcham. Skoro. Čo by sa stalo, keby to bolo prvý raz namiesto skoro naozaj? Peniaze na kabelky. Biela kuchyňa a čierny smrad. Jeho kolobehy. Nič z toho by sa neopakovalo, lenže ja som hus. Škoda, že krídla mi pristihol. To spravil ako prvé, nič nepodcenil, nedá sa uletieť. Cudzie mesto, prázdne tváre, nepoznám tu ani jedného a on všetkých. Tremor rúk. Kabelky. Hus.

Parta na hlave je ťažká, oči mám prázdne a hlúpe, husie. Nevesta. Vezmem nožničky a pomaly odstrihávam stužky, jednu po druhej. Trhane dýcham. Dom mojich rodičov, môj dom z dedičského konania, v ktorom som mala vždy pocit, že niekam patrí, že niekým som a naveky budem, je narušený jeho prítomnosťou. Áno, cítim to. Nechcem! Nechcem a neželám si, aby tu býval so mnou a rozsieval strach v našej slnečnej žltej kuchyni s pecou. Nechcem, aby ju premenil na čosi biele, nemotorné, dusivé, pripálené, na čosi zredukované.

Stužky sa trepotavo kľžu na zem, jedna po druhej. Už som si celkom istá. Je mi jedno. Je mi jedno, ako budú na mňa pozeráť, keď poviem nie, jednoducho nie poviem, lebo on si to nie počuť zaslúži najviac zo všetkých.

Parta po mame stráca stužky. Jednu po druhej. V izbe je šero, skoré ráno, takmer tma. S ním sú kroky po ulici vždy o tom istom. Nebudem. Nebudem už kráčať po ulici s jeho rukou zvierajúcou moju až dobiela.

Parta už je nahá, celkom bez stužiek. Poviem mu nie. Konečne poviem. Skladám si partu, utieram tvár, pozerám do zrkadla. Na posteli ležia jednoduché biele šaty. Šero redne. Všetko pomaly opadá, hlava mi treští, zotieram si slzy a zbieram stužky po zemi. Trasú sa mi prsty. Čo som to spravila... Čo som to spravila, veď husi vždy povedia áno, on to vie. Preto mi už na začiatku nezabudol pristihnúť krídla.

Pôst

Obloha sa zaťahuje, fúka od západu, stromy trasie, začína sa pôst. Obchod na námestí je zamknutý, darmo mixujem kľúčkou a nazerám cez špinavé sklo. Eva sa tvári, že ma nevidí, robí inventúru a svieti si len stolnou lampičkou.

Všímavá suseda ma upozorní, že je zatvorené. Nie že by som nevedela – cedula mi visí rovno pred nosom. A ešte na zmenu upozorňovali aj v rozhlase, pila som vtedy kávu, zašívala nejaké Adamove ponožky a opúšťala sa. Aj o technických príčinách viem. Dá sa povedať, že z prvej ruky, úplne dopodrobna, a keby som všetko zopakovala susede, určite by netušila ani polovicu. Mlčím. Eva sa mi sťažovala, ako musia riešiť pretekajúci záchod a zapchatú kanalizáciu pod obchodom. Telefonovala predvčerom o siedmej a kvôli nej som nestihla malej ostrihať nechty na palcoch, za čo ma učiteľka nasledujúce ráno maximálne znechutená zvožila. Prederavili sa ďalšie pančuchy, ale hlavne že som nezmeškala ten „ozajstný“ život. Eva do telefónu lamentovala, ako má Roman toho v zastupiteľstve nad hlavu a či by som im nepostrážila Sárú, že bude musieť byť dlho. Potom začala rozoberať všetko odznovu – spredu dozadu, zozadu dopredu a ešte zboka nabok, asi aby som si vytvorila ucelený obraz o svete dedinskej poslaneckej smotánky. Nemusela sa namáhať, žiaden som si neutvárala, lebo ten už bol v mojom prípade dávno ucelený, a radšej som nakladala práčku.

Aj keď o technických príčinách viem všetko, nebráni mi to v tom, aby som sa pokúsila dostať do obchodu. Ak by ma náhodou pustila, mohla by som si kúpiť špenát, pretože jej ratolesť chcela na večeru zelenú polievku. Keby som Eve zavolať a povedala to, okamžite by ma pustila, ale ja jej volať nechcem – rozhodnem sa, že namiesto špenátu nakvapkám do hrnca s cesnakovou trochu potravinárskeho farbiva.

Decká pobejú pred obchodom a vreštia. Dvere zostávajú trápne zatvorené, nebudem sa doprosovať. Zavolám dievčatá k sebe, upozorním ich, aby sa jašili koordinovane, vo vymedzenom priestore širokom dva metre, a nezabudli pri tom postupovať vpred. Odchádzame z námestia. Ružové bundy svietia. Vlečiem sa za nimi celá v čiernom, rozrušená a s vráskou medzi očami. Nemala by som sa toľko mračiť, ale stále lepšie, než pretvarovať sa. Erika sa pretvarovala okato. Videla, že som tam, že sa mračím, že mám dosť, ale asi sa považovala za priveľmi dôležitú, aby ma pustila dnu, keď je zatvorené z technických príčin. Byť vtedy v obchode už predsa niečo znamená. Určite bude o ôsmej volať, či môže Sára u nás prespať, alebo príde po ňu, ale nakoniec ju aj tak nechá u nás, lebo: *Nevidíš, aké sú zlaté, nech sa zahrajú.* Mohla by som sa tiež zahrať, a to na dôležitú, a povedať: *Nevidím. Nevidím, Eva,*

no bolo by to nanič, iba by sa na mňa zahľadela ponad okuliare a nadvihla obočie – niečo v tom zmysle nech prestanem byť patetická. Mám jediný cieľ, ako zakaždým, keď strážim okrem svojho cudzie dieťa: sledovať ružové bundy, nakrmiť a byť si istá, že majú každá po dve ruky a nohy, keď ich uložím spať.

Obe s neuveriteľnou presnosťou vyhľadávajú skryté bariny zamaskované topiacim sa ľadom. Som prekvapená a znechutená zároveň. Ich šikovnosť a stav vozovky sľubujú katastrofálny výsledok, hodinu vo vani a Evinu iritujúcu spokojnosť, že jej decko vraciam okúpané a čisté, s opranými handrami. Keby aspoň vedela, že nie dobrovoľne, lenže aj keď sa ju o tom pokúsím presvedčiť, bude sa tváriť vševediaco, naoko prisviedčať, ale zostane si myslieť svoje.

Ružové bundy (to, čo z nich zostalo) vbehnú do dvora a utekajú pozrieť zajace. Vreštia. Jedna, lebo zajace už dlhší čas nevidela, a druhá, lebo nemala zajace komu ukazovať. Začína sa mi migréna, cítim duté vibrácie a vidím rozmazane. Do domu vstupujem sama. Zvonku sem nepreniká veľa kriku, ale aj to málo úplne stačí, aby som vedela, že žijú. Spokojnosť. Nalievam si čaj a v prstoch prevraciam modré tabletky. Predpísané mám proti bolesti hlavy a na úzkosť, ale ak si ich dám teraz, hrozí mi, že zaspím aj postojacky. Hryziem si spodnú peru. Tabletky sa mi vidia v šedivej kuchyni neodolateľne lákavé, ale nakoniec ich šmarím na kredenc a dopijem len čaj.

Listujem letáky z potravín v meste a v duchu vediem rozhovor s Evou – dokazujem jej, že tento ich dedinský obchod aj tak stojí za prd, lebo ceny v supermarkete sú dvakrát výhodnejšie. Rozhodnem sa, že odteraz už v dedinskom obchode na protest vôbec nič nekúpim, aj keď sama dobre viem, že mi to nevydrží ani tri dni. Hlavne ak budem zase apatická, zničená, unavená a lenivá. A čerstvé rožky budú za desať centov. Súkromný pôst.

Keď zdvihnem zrak, je už akési šero, preto vstávam a vyťahujem z chladničky hrniec polievky, aby som doň primiešala tú jedlú zelenú farbu ešte skôr, ako prídu dnu dievčatá. Inkriminovanú fľaštičku rýchlo odkladám do kredenca, o chvíľu sa rozletia dvere a do kuchyne sa vovalí chichot a hnedé bundy s chumáčmi bielych zajačích chlpov.

„To ste tie zajace rozpučili?“ pýtam sa napoly zhrozene a napoly zarazene. Chichotajú sa, či som ťuk-ťuk, len ich česali. Prikyvujem. Musím Rebeke kúpiť nový hrebeň. Kážem im, aby sa vyzliekli do tielok a cez každú prehodím starú deku. Kým deky nájdem, narazím na Adamove koše. Je to ťažké. Naraziť na koše je vždy ťažké, ale dievčatá už bubnújú príbormi. Naberám vodníčku polievku.

„Teta Elka, toto je pravá zelená polievka! Myslela som si, že urobíš len špenátovú, ale ty si spravila takú, čo som chcela,“ obližuje sa Sára a moja ratolesť taktne mlčí, že zelená polievka chutí presne tak isto ako cesnaková z obeda. Pohľadom jej naznačujem, že ju za tento skutok čaká odmena.

Chlípu polievku, hojdajú bielymi nohami v zabahnených ponožkách a detsky štebocú o zajacoch. Odchádzam do vedľajšej izby upratať Adamove koše. Ležia na gauči, chvíľu na seba zízame. Musím sa zachytiť dverí a rátať do desať, ako mi hovorili. Pomaličky. Pri trojke zabúdam, ktoré číslo nasleduje, a sama pred sebou strácam posledné zvyšky dôstojnosti. Do päť vedľa narátať aj retardovaní... Všetci?

Rozpadnuté papuče trieskajú o podlahu, deriem sa cez hustý vzduch v miestnosti a dosadám medzi košeľe ako do hadieho hniezda. Dlhšie by som sa na nohách neudržala. Začínam ich skladať. Rozmýšľam, či by som nemala aspoň jednu vyhodiť, ale zakaždým sa tvárim, že budú dobré na handru, aj keď z nich niečo podobné nikdy neurobím. Nakloním sa k stolu, vezmem krajčírsku nožničku a opatrne rozstrihnem prvú košeľu na rukáve. Je károvaná, červeno-modrá. Nožničky zahrabem pod hrbu ostatných košiel a predstieram, že diera tam bola vždy a že ju treba zašiť. S tým by som mala tiež prestať. Ak by som to niekedy naozaj urobila, odviezli by ma na psychiatriu, pretože nič okrem šitia už vlastne neviem. Ani narátať do päť.

Niž prevlečiem na prvý raz, permanentne roztrásené ruky sa mi okamžite upokojia, obmýva ma príjemne chladná voda a znecitlivuje, čo potrebuje byť umŕtvené. Pomaly dýcham do rytmu stehov, zašívam Adamovu košeľu a tvárim sa pred svetom, ale najmä sama pred sebou, že je to obyčajná povinnosť – zašiť roztrhnuté. Nie, nemám vďaka tomu pocit, že sa vráti, oblečie si košeľu a sadne si k stolu. Nepredstavujem si, že košeľu každý deň nosí a ja ju musím dať dokopy. Dokonca aj pri zašívaní mi je všetko dokonale jasné – že už tu nie je, že nepríde a košeľu nepotrebuje, ale aj tak za každým stehom nachádzam čoraz väčší pokoj. Je to povinnosť. Nenechať ho, aby sa načisto vytratil, aby som sa celkom pustila jeho ruky, napchala veci do škatúl a pohla sa ďalej. Nechcem sa hýbať. Nechcem sa nikam hýbať bez neho.

Z kuchyne sa ozýva vreskot. Odkladám šitie na stôl a vstávam, zabúdam na slabosť, ktorá ma v tom momente privalí, a idem sa presvedčiť, že jedna druhú nemláti. Nemláti. Naháňajú sa po kuchyni a výskajú, nechávajú za sebou bahnové odtlačky. Prekvapí ma, že sa zatiaľ žiadna z nich na dlažbe nešmykla.

„Prasacie kúpele, dámy!“ tlačím sa do úsmevu, ale oči mám plné slz, ako pozerám na ten bordel, zelený obrus, zacapkanú dlážku a kopu špinavých handier v kúte.

Dievčatá sú rozbláznené a ja začínam uvažovať, či umeliny v potravinárskom farbive boli tým najlepším nápadom. Viediem ich cez izbu do obývačky. V izbe sa snažím ignorovať kopu košiel, ale Sára sa neustále obzerá, obieha okolo stola so šitím, jednu košeľu z kopy uchmatne a naháňa s ňou Rebeku. Tá zdesene vreští, tak musím Sárku stopnúť, lebo jačanie tentoraz maskuje ozajstný strach. Vezmem košeľu, hodím ju na kopu a rýchlo objímam Rebeku – Sára na ňu zarazene pozerá, šokovaná jej reakciou. Rebekina tvár je červená, slzavá a celá vrelá. Aby som predišla ďalším nedorozumeniam, beriem ju za ruku, Sárku za druhú a v obývačke ich usadím na gauč.

Náhľivo vyberám dévedéčka a Sára hneď ukazuje na 101 dalmatíncov, že tých chce. Rebeke je to jedno, videla už všetky. Nechám obe v obývačke, kým sama odchádzam napustiť horúcu vodu do vane. Špinavé bundy hádzem do bubna práčky, zapínam elektrický ohrievač a do vody nasypem nejakú ružovú soľ, takže keď ich prídem po chvíli zavolať a ony vbehnú do kúpeľne, výskajú od prekvapenia, skáču a hneď sa aj vyzliekajú a tancujú okolo mňa holé ako nejaké divočky. Spýtam sa ich, či sú dosť veľké, aby sa kúpali samy a ony hrdlo prikyvujú, tak sa spolu dohodneme na tridsiatich minútach na hranie predtým, než ich prídem vyumývať.

Odchádzam do kuchyne a začínam spratávať zo stola. Stihnem upratať jeden tanier a zložiť špinavý obrus, potom si musím sadnúť, ruky sa mi začínajú nekontrolovateľne chvieť, dusí ma, sťahuje mi hrdlo, ledva vstávam a odvlečiem sa do obývačky, beriem košeľu, začínam šiť. Takmer nevidím, za oknom je už tma a lampa svieti príliš slabo, dýcham zhlboka, pokojne. Dier pribúda. Kým stihnem zašiť poslednú, pricupká ku mne mokrá Sára a ťahá ma za ruku – voda je už studená a je im zima. Preľaknutá pozriem na hodiny, zabudla som sa, opäť, nechala som ich vo vani hodinu a pol. Ponáhľam sa za ťapkajúcou Sárkou do kúpeľne, Rebeka sedí na vani a hojdá nohami. Na nejaké ďalšie umývanie sa vykašlem, voda z nich za ten čas musela všetko odplaviť, zabalím každú do čistého uteráka a postavím pred ohrievač, ktorý stále ide a začína podozrivo smrdieť spáleninou.

„Teta Elka, tých tridsať minút je vo vani strašne dlho...“ mudruje Sára a ja prikyvujem, lebo sa neplánujem priznať, že tridsať minút je v skutočnosti pomerne krátky čas. Radšej zapnem fén naplno a tvárim sa, že viac nepočujem. Vysušeným im kážem, nech sa oblečú, a odšikujem ich dopozeráť rozprávku.

Vrátim sa do kuchyne, ale zmôžem sa len na odpratanie zostatku na stole. Nechcem si ani len predstaviť celú noc s dvomi deckami na krku, Eva sa ešte neráčila objaviť ani len zavolať. Začína ma valcovať panika.

Oblekam si starú bundu a idem nakrímiť zajace. Všade je tma. Sypem im zrno a nalievam vodu, hodím dnu dve mrkvy. Ani neviem prečo, jedného si vyberiem a posadím sa s ním na lavičku, hladkám mäkkú bielu srst, uvažujem. Skúsím mu spočítať nohy – prídem len po trojku. Rozplačem sa. V náručí agresívne zvieram zajaca, zatínam zuby a prehltam krik. Nedá sa to vydržať. Veľmi mi chýba.

Keď sa vrátim do tmavého domu, v obývačke ešte preblikuje televízor. Nakuknem dnu, obe spia, vypínam DVD, rozmýšľam, či ich budem prenášať, ale nakoniec ich uložím na gauči vedľa seba a donesiem im z izby teplý paplón. Chvilu sledujem Rebeku. Podobá sa na Adama, má jeho črty tváre, najmä keď spí. Predtým sa naňho podobala stále, ale teraz sa cez deň podobá na mňa – občas má prázdne oči a niekedy plače v záhrade pri zajacoch. Bolí ma to, pretože nechcem, aby bola ako ja. Zožiera ma vina. Prehltam studené slzy. Musím ísť šiť, naozaj musím ísť šiť, inak ráno zase nevstanem z postele a Rebeka ma bude ťahať za ruky a potom sa veľmi zľakne, že som aj ja... že aj ja som... Nie. Musím ísť šiť.

Po hodine volá Eva, vraj nestíha, či by som si mohla nechať Sárku do rána. Keď jej oznamujem, že už spia, cukruje, aký som poklad a ako musíme ísť niekedy na kávu do mesta, ale ja radšej zruším, než by som jej mala odvetiť ďalšiu milosrdnú lož. Hlava mi treští. Ona nie je poklad. Konečne do seba hádzem modré tabletky – už len podľa hmatu. Všade pulzuje mäkká čierna tma. Okolo je bordel, ale nevidím ho, pretože noc ho efektívne maskuje, čo som rada. Ráno musím upratať skôr, ako stihne prísť Eva. Určite neupracem. Zatvorím dvere na kuchyni. A budem sa tváriť, že baby boli celú noc hore.

Mobil je ticho a ja došívam v obývačke dieru na Adamovej košeli. Dýcham pravidelne. Každým stehom. Je to povinnosť. Hrmí. Obloha sa zaťahuje, fúka od západu, stromy trasie, začína sa pôst.

MILAN FECSKE

Psie oči

Zopsul som sa.

Nemyslím to tak ako moja bývalá triedna učiteľka, keď v ôsmej triede na základke porovnávala moje polročné a koncoročné vysvedčenie. Zopsul som sa na psa.

Lepšie povedané, postupne zopsievam. Aj keď môj človečí vzhľad sa nemení. Ale...

Začalo sa to slabnúcim zrakom. Z väčšej vzdialenosti som postavy a objekty videl akosi rozmazane. Poviete si, krátkozrakosť. Stačí navštíviť očnému lekára. Aj mne to napadlo. Roky predsa pribúdajú, zmysly človeka otupievajú, najskôr si to všimne na očiach.

Navštívil som očného. Písmená a čísla na skúšobnej tabuli som okrem prvých dvoch riadkov vôbec nerozoznával. Lekár mi pred oči dával rôzne šošovky. Nepomáhalo. Krútil hlavou, posadil ma na stoličku a svietil do očí akousi baterkou. Raz do jedného, potom do druhého. To už vrtel hlavou tak, že som si myslel, že si ju odmontuje.

„Musím priznať, že nerozumiem,“ povedal. „Zdá sa, že oči sú v poriadku. Predpíšem vám vitamíny a pridte sa o mesiac ukázať. Ak sa vám zrak nezlepší, pošlem vás na nervové. Tam azda na ten problém prídu.“

Tak teda vitamíny. Z ambulancie som zamieril do neďalekej lekárne. Vetrík, ktorý osviežoval letné dopoludnie, mi vial rovno do tváre. Na môj údiv, bol preplnený množstvom pachov. Až sa mi z toho zakrútila hlava a musel som si sadnúť na lavičku. Cítil som prepotené mužské telá, decentnú vôňu žien a dievčat, medzi ktorými sa našli aj také, čo zrejme na seba vyliali celú drogériu. To však nie je všetko. Zacítil som, ktorá žena má práve menzes, i to, ako si biedny starček cvrkol do trenírok, keď sa s ochkaním spustil na vedľajšiu lavičku.

Obzeral som si okoloidúcich ľudí. Všetci sa tvárili normálne. Akoby v tom podivnom vetríku žiadne pachy necítili. Zvláštne. Žeby iba ja?

Po chvíli uvažovania mi začalo dochádzať. Keď človek príde o nejaký zmyslový orgán alebo mu prestáva slúžiť, zostávajúce sa stávajú citlivejšími. Tak je to! Zrak sa síce zhoršil, ale čuch nadobudol enormnú citlivosť. A ako sa tak pozorujem, aj sluch mám jemnejší. Akoby okolití ľudia rozprávali príliš hlasno, ba takmer kričali. Do toho sa miešal dupot nôh, hrmot posúvaných stoličiek na terasách. Ešte aj holubie hrkútanie znelo ako guľometná paľba! Napadlo mi, že ako mám jemnejší sluch, hneď aj oň prídem. Nenápadne som natrhal papierovú vreckovku a kúsky si vopchal do uší. Potom sa už ten virvar dal ako-tak zniest.

Dostal som chuť na pivo a k tým mojim zisteniam by mi dobre padlo aspoň pol deci niečoho ostrého. Zamieril som do záhradnej reštaurácie. Hoci som tváre hostí len slabo rozoznával, čuch ma neomylné doviedol k Ferdišovi. Darmo, starý mládenec a nemá mu kto povedať, že by si mal častejšie meniť tričká či košeľe. Jeho odór je medzi štangastmi všeobecne známy. Človek si však naň po chvíli zvykne. A rád. Lebo s Ferdišom rozhovor nikdy neviazne. Zároveň vždy zaplatí rundu-dve

navyš. Možno tým chce len ukázať, že on nemusí manželke zdôvodňovať každý minútý cent. Ale ja by som skôr stavil na jeho dobromyseľnú povahu.

Prisadol som k nemu. Oči sa mu rozžiarili. Veru, piť pivo bez družného rozhovoru je len polovičným pôžitkom.

„Zdar. Dáš si..?“

„Pivo a vodku.“

Ferdiš ohladuplne počkal, kým si zvlažím hrdlo. Až potom sa rozprúdil rozhovor a pribudli ďalšie piva. „Zápražku“ sme už nedávali. V tom teple by nás to príliš rozobralo. Po treťom pive som si potreboval odskočiť. Zápach v záchode bol pre môj citlivý nos takmer neznesiteľný. Rýchlo vykonať, po čo som prišiel, a von! Pocítil som však neodolateľné nutkanie vymočiť sa do každého zo štyroch pisoárov. Nedokázal som to ovládnuť. Keďže na toalete práve nikto nebol, pustil som sa do toho. Najhoršie bolo v pravý čas zastaviť. Kým sa mi to podarilo, aj som si cvrkol na nohavice. Našťastie tmavé, takže to až tak vidno nebolo. Po tej akcii som pocítil zvláštne uspokojenie. Vrátil som sa k Ferdišovi. Na stole už stál ďalší polliter.

„Človeče, to ti trvalo! Skoro ti spadla pena.“

Aby som sa vyhol trápnemu vysvetľovaniu, chlipol som si piva a začal sa sťažovať na zrak.

„Ach tááák, nevedel si nájsť pisoár,“ chechtal sa Ferdiš.

Neurazil som sa a začal som obsérne rozprávať o svojej návšteve očného. To primälo Ferdiša priznať sa, že už aj on by mal zájsť na očné.

„Vieš, u mňa je to zas tak, že začínam mať príliš krátke ruky, aby som si mohol prečítať noviny.“

Obaja sme sa zasmiali na otrepanom vtipe. Pokračovali sme v hovore o pribúdajúcich rokoch a ubúdajúcom zraku. Napokon zo mňa vyliezlo aj to, že sa mi dosť výrazne zlepšil čuch i sluch.

„Ty, počúvaj! Veď ty si už skoro ako môj Boďo. Aj on ledva vidí, dokonca má na jednom oku belmo. Ale keď si akokoľvek potichu otváram chladničku, hneď je pri mne a očakáva nejakú dobrotu. No a hárajúcu suku ucíti hádam na kilometer. Keď začneš dvíhať nohu a značkovať si revír, tak budeš celkom ako môj jazvečík.“ Ferdiš sa očividne na môj účet dobre zabával.

Neurazil som sa, ale aj ja som sa veselo rozosmial. Náhle mi došlo, ako som sa správal na toaletách. Nohu som síce nedvíhal, ale... Smiech ma zaraz prešiel.

„Hádam si sa neurazil,“ prekvapene sa spýtal Ferdiš.

„Nie, nie. Len mi napadlo, že som zabudol vyniesť pred bráničku popolnicu. A popoludní prídu vyvážať smeti. Musím ísť. Dúfam, že to ešte stihnem, lebo inak mi žena doslova svojimi rečami uši odpíli.“

Ferdiš chápavo prikývol a zlomyseľne sa zaškeril. Starý mládenec! Možno nám ženáčom aj závidí, ale nedá to na sebe znať. Radšej to zakrýva posmeškami. To tak na okraj.

S tou popolnicou som klamal. Potreboval som sa prejsť, vyčistiť si hlavu a ujasniť, čo sa to so mnou deje. Bývame na okraji mesta, tak hodinku prechádzkovou chôdzou od centra. Za môjho detstva tá štvrť bývala samostatnou dedinkou.

Keď som prechádzal parkom, prenikavo som zacítil (či skôr zaňuchal?) každý strom alebo kriek, kde sa niekto vymočil. Opäť ma premožla tá neprekonateľná túžba nechať svoju „značku“ na každom takom mieste. Napokon, po pivnom posedení som mal mechúr plný.

Poobzeral som sa okolo seba. Park prázdny. Len na jednej odľahlej lavičke párík študentov zaujatých jeden druhým. Mládenec práve šmátral pod tričkom dievčiny, pokúšajúc sa rozopnúť podprsenku. Dievčina s ústami pri jeho uchu mu asi radila, ako na to.

Spomenul som si na Ferdišovho Boďa a rozhodol som sa vyprázdniť si mechúr na jednom mieste. Som predsa človek!

Vybral som si strom, za ktorým ma zaľúbenci nemohli zahliadnuť. Už bol najvyšší čas. Nenapodobňovať psa som sa rozhodol ľahko. Lenže túžbe zanechať svoju pachovú značku som jednoducho neodolal. Zrazu som sa pristihol, ako s vytaseným vtákom pobieham od stromu k stromu a všade si len troška cvrknem. Kútikom oka som uvidel, ako párík náhlivo opúšťa park. Neustále sa obzerali, či sa nepustím za nimi. Iste ma mali za nejakého úchyla. Lenže mne to bolo v danej chvíli úplne jedno. Po vyprázdení mechúra a označovaní všetkých dôležitých miest som sa cítil nadmieru spokojne.

Len čo som vyšiel z parku, pocítil som obavy. Dalo by sa povedať až strach. Naozaj zopsievam? Ohmatal som si tvár. Žiadna zmena. Vyhrnul tričko. Nechľpatel som. Menia sa mi len zmysly a povaha? Aj to je trápne. Musím sa začať kontrolovať! Možno by som mal zájsť za psychológom. Nie, zatiaľ nie. Až zistím, že zlyháva sebaovládanie.

To sa stalo hneď, ako som vošiel do dvora. Opäť sa ohlásilo vypité pivo a ja som musel chtiac-nechtiac označovať všetky význačnejšie miesta vo dvore. A ušetril som si aj pre záhradu.

Žena ma čakala vo dverách.

„Čo to, preboha, vyvádzaš?! Si spitý ako čík. S kým si zas nasával?“

„S Ferdišom sme dali po tri pivká.“

„Tri??!“

„No, štyri a dve vodky.“ Mojej žene sa nedá klamať. „Ale nie som opitý.“

„Nie? A prečo potom oštievaš dvor a záhradu?“

„Asi mám problémy s prostatou,“ vynašiel som sa. „Nedá sa mi naraz...“

„A to musíš pobiehať ako havo?“

„Potreboval som sa uvoľniť.“

„To si sa nemohol uvoľňovať doma na záchode? „Čo si pomyslia susedia?“

„Možno ma nevideli.“

„Horniačka určite. Videla som, ako sa pohla záclona. Tá sľedi neustále.“

Na to som nemal čo povedať.

Nasledujúce dni sa moja vnímavosť na pachy a zvuky ešte o niečo zvýšila. To vôbec nevadilo. Vďaka nosu som rozoznal hŕbu nových vecí. V práci som okamžite zaňuchal, akú má šéf náladu. Podľa pachu som rozoznal, či mi niekto klame. Alebo napríklad, ktorá kolegyňa má voči mne averziu, ktorej som ľahostajný, ktorá chce flirtovať. Pach ženy – alebo lepšie – vôňa ženy bola zakaždým iná.

Zverím sa aj s tým najlepším. Dokázal som určiť, ktorá je ochotná mať so mnou sex. Uznávam síce manželskú vernosť, ale ako sa vraví, príležitosť robí zlodēja. Dokonca mám samostatnú kanceláriu! Tak sa stalo, že za sedemročného manželstva som sa dopustil nevery. A nie raz.

Na druhej strane, zlepšil sa aj môj manželský život. Keď zaňucháte, v akej nálade je vaša manželka, môžete na to patrične reagovať. Viete, či je práve lepšie po anglicky zmiznúť alebo ženu objasť a potlapkať po zadku. Prípadne, ktorý deň sa môžete dlhšie zdržať na pive, lebo manželka je už od rána dobre naladená.

Pred manželstvom i počas neho sme sa so ženou až zúfalo pokúšali splodiť potomka. Chodili sme po všakovakých vyšetreniach. Márne. Obaja sme vraj celkom v poriadku. Pritom manželka nie a nie otehotnieť. Zo zúfalstva sme sa obrátili aj na všelijakých – mnohokrát pochybných – medicinmenov a šamanky. Nepomohli. Len jedna šamanka zistila, že ženino vajíčko je len krátko schopné oplodnenia. Lenže ani ona nevedela určiť ten správny čas. Máme skúšať. Pri každej príležitosti, aj keď nebude chuť.

Lenže, keď je to robota, prestáva to byť zábava. Časom sme rezignovali a milovali sme sa, len keď sme mali chuť. Azda sa časom zadarí.

Úžasné. Aj v tomto prípade mi pomohol môj nečakane nadobudnutý jemný čuch. Prišiel som z práce a zaňuchal správnu chvíľu. Teraz! Vrhol som sa na manželku. Chytil som ju pod pazuchy a vyložil na kuchynský stôl. Ťahať ju do spálne a zvaliť na postel sa mi zdalo ako zbytočné strácanie času.

„Čo si zdivel?“ bránila sa. „Aspoň sa zobuj!“

„To má čas! Nastala tá správna chvíľa. Cítim, že práve teraz počneme naše dieťaťko!“

„Šibe ti! Ako to môžeš vedieť? Stretol si nejakú starú Cigánku a tá ti to vyveštila?“

Ešte sa skúšala brániť, ale to už mala rifle a nohavičky len na jednom členku. I ja som mal nohavice a trenky poniže kolien. Vnikol som do nej a zabezpečil tak pokračovanie našich génov. Tentoraz bol telesný pôžitok druhoradý. Aj keď manželka povedala, že dnešné nezvyčajné jašenie malo svoje čaro. Ale, ako som už spomenul, v tej chvíli o to nešlo.

Prešlo zopár dní a moju ženu čakalo ďalšie prekvapenie. Takmer na deň pravidelný menzes nie a nie sa dostaviť.

„To nechápem,“ krútila nado mnou hlavou. „Žeby si to naozaj vystihol? Po toľkých rokoch a súložiach? Počkám ešte mesiac, a ak moje dni neprídu, zájdem na gyndu.“

Ja som nepochyboval. Po mesiaci zašla za gynekológom. Vzal som si dovolenku, aby som na tú radostnú správu počkal doma. Lekár potvrdil tehotenstvo a mne nastali krušné chvíle. Nie, ako sa nazdávate, z príprav na nastávajúce rodičovstvo. Manželka ma podrobila krížovému výsluchu. Potrebovala si ujasniť, ako som to s takou určitosťou vedel. Ani gestapo by nevedelo viesť rafinovanejší výsluch.

Napokon som vyšiel s pravdou von. „Tak a teraz ti je to všetko jasné,“ končil som svoje rozprávanie. „Zájdem za neurológom a psychiatrom, nech sa ma pokúsia dať do poriadku.“

„Počkaj, počkaj!“ zareagovala moja drahá polovička. „To, čo si povedal... Ťažko uveriteľné. Ale dôkaz je tu,“ potľapkala sa po brušku. „S tými doktormi ešte počkáš. Hádám nechceš, aby naše dieťaťko vyrastalo bez súrodenca!?“

To bol dosť vážny argument. Lenže ja už som začínal mať toho „psieho“ života naozaj dosť. Neustále nutkanie značkovať! Už som pomaly zabúdala, aké je to vyprázdniť si mechúr na jeden záťah. Snažil som sa pri tom vyhýbať ľuďom, ale moje okolie si ma začínalo všímať. Používal som argument o probléme s prostatou. Napriek tomu si ma poniektorí začali podozrivo premeriávať. Zachytil som už aj slovo úchylák. Okrem toho nechápem, ako si psy so svojím jemným sluchom mohli zvyknúť na ten neustály hluk. Na ulici za plnej premávky to bolo takmer neznesiteľné. Riešil som to štuplami do uší. Nebola to žiadna sláva, ale aspoň sa tá kakofónia zvukov dala vydržať. Horšie to bolo s čuchom. Nos som si zapchať nemohol. Tých pachov a zápachov! Ako sa tie psy v tom dokážu zorientovať a nezblázniť? Že si občas poštekávam a mám chuť zahryznúť šéfovi do lýtky, si už ani nevšímam. Všetko svoje trápenie som vyložil manželke. Dúfal som, že pochopí a nebude trvať na ďalšom potomkovi.

Chápavo prikývla. „Máš to naozaj ťažké. Ale verím, že to ten rok a pol až dva vydržíš. Jednoducho, jedináčik mi neseďí.“

Zakrútila sa mi hlava. To hádam nemyslí vážne. Dva roky!

Tasil som svoj posledný tromf. I keď pochybný. Riskoval som pohromu.

„Vieš, Betka,“ začal som váhavo. „Ja aj u iných žien zacítim, keď majú chuť na sex. So mnou. U jednej kolegyne som to aj raz využil. Proste so svojou psou náturou som nedokázal odolať.“ Samozrejme som zamlčal, že to nebolo len raz a nie s jednou kolegyňou. „Zacítim to u ktorejkoľvek ženy. Napríklad keď som na nákupe. Nepanikár! S cudzími ženami som nič nemal. Len čo ich začnem podvedome nasledovať, prejde ich chuť. Možno majú obavu, že som nejaký maniak. Teraz zrejme uznáš, že sa toho zopsievania musím zbaviť,“ zakončil som a nahodil „psie oči“. Pre mňa žiadny problém.

Búrka, ktorú som čakal, nevypukla. Betkin hrozivý a tvrdý pohľad pomaly mäknel.

„Keby si mal pevnejšiu vôľu, určite by si to zvládol. Lenže čakať niečo také je nemožné takmer od každého muža. Ja som pevne rozhodnutá mať ešte aspoň jedno dieťa. Nedá sa nič robiť, budem musieť tú tvoju psiu povahu trochu usmerniť. Teraz idem do mesta. Čakaj ma doma!“

Otvoril som si pivo a sadol za kuchynský stôl. Tak sa mi bude lepšie rozmýšľať, čo asi skrslo v hlave mojej ženušky. Na nič som však neprišiel.

Vrátila sa asi o dve hodiny.

„Tááák,“ zatiahla. „U teba v robote som zariadila, že budeš mať kanceláriu s tou rafikou Počúvajkou. Tá už dá na teba pozor. A odteraz budeme chodiť na vychádzky alebo na to tvoje obľúbené pivo spoločne.“ Pri týchto slovách vytiahla z ruksačika, ktorý nosí namiesto kabelky, obojek a „flexinu“.

Hodil som na Betku psí pohľad. Má pravdu, som taký psík. Aspoň že má tá „flexina“ osem metrov. „Hav, hav!“

KATARÍNA HOLCOVÁ

Zlatá rybka

„Starká, kedy budeme vystupovať?“

„O osem a pol hodiny.“

Chvilka ticha.

„Starká, a kedy už tam budeme?“

„O 508 minút.“

Stará mama sa pozerala na vnučku a premýšľala, ako si jej ani nie šesťročná životná skúsenosť poradí s takým nepochopiteľným číslom.

Ticho bolo tentoraz dlhšie.

„Starká, starká, nespí, ako sa budeme hrať?“

Prebrala sa, ale chvíľku jej trvalo, kým si uvedomila, kde je. Sedí vo vlaku smer more. Je unavená a premýšľa, či sa neprecenila.

Neuvedomila si, že v jej veku sa už nejde sústrediť na balenie, keď niekto malý stále dookola behá, chce odpovede na svoje otázky a ešte jej pritom rozťahuje narovnané kôpky vecí. Nakoniec batoh dobalila, no na jej vek bol ten batoh príťažký a teraz ju bolí chrbát a každý náraz o koľajnice prechádza chrpticou odspodku hore. Cíti sa ako malá morská víla, keď začala chodiť. V jej veku ju navyše päť hodín rozprávania rozprávok, slovného futbalu a neviem akých ďalších hier úplne vysílilo. Chcelo sa jej spať.

„Starká, tak ako sa budeme hrať?“

„Vieš čo, predstav si, že si chytila zlatú rybku a mala by si jej povedať tri priania.“

Už naozaj nemá inšpiráciu, keď skúša niečo takéto obohrané. Vtom ju osvietil nápad.

„A ty mi tie tri priania nakreslíš.“

Bola na seba za ten nápad hrdá, kreslenie by mohlo vnučke vydržať dlho. Trebárs nejakých 50 kilometrov.

Rovina na pomedzí Maďarska a Rakúska sa začala dvíhať do hôr. Pozerala z okna a premýšľala, že teraz mohla ležať po krk v teplej vode v Kalamenoch, kúsok od svojej chalupy a hriať si kĺby, do ktorých sa začína zahrýzať artritída.

„Hotovo,“ skočila rázne vnučka do jej snov.

„Tak mi ukáž, čo si nakreslila?“

„Chcela by som, aby rybka presvedčila rodičov, aby som mohla spať hore na poschodovej posteli. To je pekne nespravodlivé, že tam môže spať len brat. A ešte by som chcela toho veľkého plyšového jednorožca,“ ukazuje dievčatko na ďalší obrázok. Na tom obrázku jednorožec vyzerá milo, ale v skutočnosti je to neskutočná obluda. Ako to vôbec niekto môže vyrobiť?

„A ešte by som chcela zmrzlinový stroj, do ktorého by vždy pritekalo to cesto, z ktorého sa robí zmrzlina, aby som stále mala zmrzlinu.“

A je po nápade. Priania vzorne nakreslené a vyslovené. Čo vymyslí ďalej?

Prečo len s vnučkou nešli k Balatonu alebo aspoň na Istriu. Do stredu Dalmácie bude musieť vymyslieť ešte veľa podobných hier.

„Starká, a čo by si ty chcela od zlatej rybky?“

„Poslušnú vnučku, nech sa už táto cesta skončí a nech máme pri mori dobré počasie,“ odsekla bez dlhšieho premýšľania.

„Také hlúposti. Ty by si žiadnu zlatú ryбку nemala chytiť, keď by si prania takto vyplytvala.“

Pozerala do šera za oknom vlaku. Áno, už je tu čas vytiahnuť kráľovský triumf z rukáva.

Pohrabala sa v taške a vytiahla tablet.

Vnučke sa podľa očakávania rozžiarili oči. Od rodičov zakázané ovocie.

„Starká, starká, starkulienka. Ty mi to naozaj dovoľíš?“

„Ale pst, to je naše veľké tajomstvo, nikomu ani muk.“

Aby si uspokojila svedomie, pustila vnučke Dobu ľadovú. Prvý diel. Tam sú zvieratá, ktoré do glaciálov patria. A dieťa sa niečo dozvie o klimatických zmenách.

Vnučka sa očami prisala na obrazovku a nastalo vytúžené ticho a nehybnosť.

Beznádejne sa jej zatvárali oči, takže bolo jasné, že sa musí pustiť do poslednej práce dnešného dňa.

„Najskôr si ustelieme postielku a potom budeš pozerat' ďalej.“

Vnučka nadšene pomáhala s ustielaním postele. Starká vyskúšala zábranu a potom sa rozhodla pre odvážny krok.

„A vieš čo. Myslím si, že si už dosť veľká. Môžeš spať hore.“

Detské oči sa znovu nadšene rozšírili.

„A keby som zaspala, daj ten tablet do sieťky.“

Už ten spánok nepremôže. Monotónne nárazy vlaku na koľajnice ju uspávali, chrbát v ľahu prestal bolieť. Zlatá ryбка nečujne odplávala a nepozorovane vypustila zo seba vajíčko. Vajíčko samo osebe nič neznamena. Neoploďnené zanikne. Lenže rybie vajíčka sa v stresovom prostredí môžu začať deliť partenogeneticky, aj bez oplodnenia. A mozog starnúcej vedkyne cestujúcej s vnučkou k moru je hodne stresové prostredie.

Keď sa prebudila, musela chvíľku premýšľať, kde je. Čím je staršia, tým tento okamžik trvá dlhšie. Znepokojuje ju to.

„Starká, starká, už vidím more,“ zakričala vnučka nad ňou a vrátila ju do života. Ešte cesta autobusom, ubytovanie a hneď sa nabalili na pláž. Dnes vyšli na tú najbližšiu, zajtra začnú objavovať. Vlny, piesok, slnko, jedno mračno. Vnučka vysypala do piesku formičky. Medzi nimi ryбка. Žltá ryбка, zlatá ryбка.

„Pozri, starká, zlatá ryбка. Vieš čo, teraz mi ty nakreslíš, čo by si si od nej priala.“

Bunka – rybie vajíčko v jej hlave – sa začala množiť. Najskôr z nej boli štyri a osem a šesťnásť rovnakých buniek, ktoré vytvorili guľôčku, malinkú guľôčku. A potom to pokračovalo. Až sa objavilo oko.

Nakoniec tam boli aj plutvy a chvost.

Ryba v hlave.

„Čo by som si priala?“

Chvilka ničoho. A potom nápad.

„Začať žiť odznova a na križovatkách sa vybrať lepším smerom.“

More monotónne hučalo, vnučka sa hrala a vŕšila kopu piesku, ryba v hlave plieskala chvostom. Vedkyňa jej začala zdôvodňovať prvé pranie:

„Chcela by som byť miesto vedkyne lekárka. A neriešiť polovicu života, aký význam má tá moja drina plná stresu. Boli týždne a mesiace, keď veda vyzerala ako neužitočná detská hra, v ktorej sa ženieme za nezmyslami, za stránkami papiera popísaného neužitočnými slovami, hlavne aby to bolo v niečom, o čom niekto vymyslel, že je to prestížny vedecký časopis.“

„A čo zmysel poznania?“ pokúša ryba.

V tom cynizme, ktorým sa na chvíľku zaplavil mozog jej klientky, sa rybke nepáčilo.

„Naozaj pokladáš za lepšie byť lekárkou? Drina, zodpovednosť, rutina,“ vyjednávala z iného konca tá zlatá potvora.

Klientka zlatej rybky mlčala. Ryba pochopila, že pranie zrejme bude musieť splniť, aj keď sa jej do toho úplne príšerne nechce. Na svojom praní tá tvrdohlavá stará dáma stále trvá.

„Musím na ňu s nejakou vedou,“ mávla otrávene rybička chvostom a začala vymýšľať novú stratégiu, ako odvrátiť splnenie náročného prania.

Výrobila prezentáciu, čo ju stálo hodne námahy. V hlave starnúcej dámy sa premietali obrazy. Každý obraz bol rozdelený na dve polovice. Na jednom vedkyňa, na druhom lekárka.

Prvý dvojobraz: Postava medičky zhrbenej nad hromadou kníh a exkurzia študentov prírodovedy na Kaukaze.

1 : 0 pre vedu.

Druhý obraz: Na jednej strane znechutená študentka prírodovedy: Už piatykrát ti nevyšiel pokus? Zase ho musíš opakovať? A pre koho? Na druhej strane medička na praxi, ktorú pochválil starší lekár: „Pani kolegyňa, správne rozhodnutie, takto by ste toho pacienta určite vyliečili.“

1 : 1

Obraz číslo tri: Jééé, to je tá skvelá konferencia v Brazílii, kde som sa potom pozrela do Amazónie. V druhej polovici plná čakáreň ľudí.

2 : 1 pre vedu.

Ďalší obraz: Prvý študent mladej vedkyne obhajuje doktorát. Tamtá v bielom plášti má zase rovnako plnú čakáreň ľudí.

Veda si upevňuje vedenie: 3 : 1.

Piaty obraz: Vedkyňa už tretíkrát nedostala projekt, kým lekárka mladej pacientke zachránila život, keď pohotovo určila diagnózu.

3 : 2, veda stráca presvedčivé vedenie.

Pohyblivý obraz: Unavená bytosť pobieha medzi deťmi a skúmvkami. Na jej miesto čaká päť ďalších mladých absolventov prírodovedy prahnúcich po vedeckej kariére v prestížnej inštitúcii. Nie, nemôže naplno na materskú. Padá únavou a donekonečna rieši, ako sa rozhodnúť. Veda alebo deti. V druhej polovici sa mladá lekárka spokojne rozpráva s ostatnými maminkami na pieskovisku v parku.

Pokojne môže stráviť roky na materskej. Návrat do práce má zaručený. Lekárok je nedostatok. Zvlášť tých atestovaných, ktorým stačí k spokojnosti práca v malej periférnej nemocnici.

3 : 3 Nerozhodne.

Rybička rástla a čoraz viac sa rozťahovala v hlave. Akoby sa potuteľne usmievala. Prečo nie. Vie, že zvíťazila. Toto pranie nebude. Nebude musieť prečarovávať starú vyslúžilú vedkyňu na mladú lekárku. Pokojne si zaprovokovala.

„Vaše pranie je pre mňa rozkazom. Pravda, ak nejaké máte.“

Stará pani urazene mlčí.

„Starká, starká, ty ma vôbec nepočúvaš,“ musela ju vnučka znova vrátiť do reality.

„Prepáč, zamyslela som sa, tak mi to, prosím, povedz znovu.“

„A nepoviem.“

Urazená vnučka odbehla. Nevydržalo jej to však dlho.

„Starká, starká, a keď si bola mladá, mohli ste chodiť k moru?“

Tentoraz už dávala pozor, aby si vnučku všimla.

„No, mohli. Do Bulharska, Rumunska a ešte do Poľska a Nemecka, ale tam pršalo a bolo zima.“

Vnučka sa zamyslela.

„A to ste sa kúpali, aj keď bolo zima?“

„Nie, čakali sme, keď sa oteplí.“

„Tak prečo ste tam chodili?“

„Boli sme radi, že vôbec niekam môžeme. Keď budeš trochu väčšia, tak ti to vysvetlím. Vieš, boli by to celkom zábavné historky, keby to nebola pravda.“

„Ja by som nechcela ísť k moru, keby tam pršalo.“

„Lenže ja som bola rada, že tam vôbec môžem. Prvýkrát som videla more, keď som mala dvanásť.“

„Tak veľa?“

„Hm, a to som bola jedna z prvých z triedy.“

Vnučka sa na ňu neveriacky pozerala.

„Veľmi som si to však užila. Niekoľko rokov som už o mori snívala. Pozerala som sa na more v televízii, čítala som o ňom, prezerala si obrázkové knižky. Bolo to niečo veľmi vzdialené, nedostupné. A zrazu som stála na pláži, nado mnou bol biely útes, ako bol nečas, more bolo temné a hučalo, vlny mi zaplavovali nohy. A našla som tam skameneného morského ježka, starého tak 70 miliónov rokov. Ak nás prídeš navštíviť, ukážem ti ho. Ešte dnes mám pred očami každý detail.“

„Mne by sa to nepáčilo.“

„Pamätáš si, keď si bola prvýkrát pri mori?“ skúšala stará mama protiútok.

„Ale, starká, veď som mala iba rok. Predsa vieš, že také malé deti si ešte nič nepamätajú.“

Zlatá ryбка v hlave sa spokojne usmievala: „Byť dieťaťom v tejto dobe nebude chcieť. Viditeľne je spokojná s tým, že more videla až v dvanástich. To by sa jej ako dnešnému dieťaťu asi len tak ľahko nepodarilo.“

Spokojne sa pýtala: „Tak čo vaše prania, madam. Pripadá mi, že vám nejako dochádzajú.“

„Ryba jedna slizká. Tak plníš prania či neplníš? Pripadá mi, že keď je pranie pre teba ťažké, tak rozprávaš a manipuluješ, a manipuluješ a rozprávaš, až to pranie nechcem.“

„Som dobrá. A dobré bytosti plnia len užitočné prania,“ nedá sa rybka vykoľajit útokom.

„Ale tým popieraš podstatu zlarorybkovstva.“

„Tak koniec filozofovania, čo nejaké ďalšie pranie,“ skúša rybka.

„A čo tá Viedeň v 1988? Urob, aby som tam zostala. Keď si spomeniem na tie časy, vieš, ako ma hnevajú tie prvé stratené roky po vyštudovaní. Kolegovia riešili, ako dostávať chatu, a kolegyně, ako zavariť najlepší kečup. Ani nevedeli, ako niečo vybádať. Nechcelo sa im. Zakrnela som v takom prostredí. V čase, keď som mala najviac síl, elánu a nápadov. Vieš, aké objavy som mohla urobiť, keby som žila v normálnom svete.“

„A nútil ťa niekto zakrnievať? Keby si za nich bádať, možno by ti aj plat zvýšili,“ oponuje rybička.

„Ty len táraš a nikomu nič nesplníš. Zavádzajúca reklama. Zbytočne som ti naletela, sľubuješ, neplníš.“

„Tvojej vnučke som pranie splnila.“

„A aké?“

„Spala hore na poschodovej posteli.“

„Nevytáhuť sa, to som jej predsa splnila ja. A vieš prečo? Lebo sa mi tam hore nechcelo liezť.“

Rybka si myslela svoje. A zase musela vyrobiť v hlave svojej zákazníčky nejaké emocionálno-racionálne vnemy, aby ju nemusela naozaj pričarovať do tej Viedne 1988. Obrázky sa vedkyňi mihali pred očami a robili jej chaos v hlave. To, ako si tam rybka plávala.

Videla prísťahovalecký tábor neďaleko Viedne. Dlhý barak, kde je stále zima. Nejaká rodina z Balkánu bola otravne hlučná. Mladá vedkyňa nikoho nedomýšľala, nedostávala prednosť. Všetci, čo tam prišli, mali rovnakú štartovú čiaru. Musela nekonečnekrát opakovať svoj príbeh, aby sa z tábora konečne dostala. Aby niekde mohla byť poslednou laborantkou. Trápila sa so svojou chabou angličtinou. Prečo sa ju neučila lepšie? Koľko jej bude trvať, kým sa dopracuje na niečo viac ako laborantku. Dlhá, nekonečná, únavná cesta. Strata času a energie.

Obraz prešiel do skutočnej spomienky.

„Ak hľadáš samu seba, tak to u nás nenájdeš,“ zneli jej v ušiach slová mladého belgického kolegu, ktorého v roku 1988 sprevádzala po meste a horúčkovite mu vysvetľovala, že chce emigrovať. Tie slová ju urazili. Ignorant jeden. Nič nechápe.

„Som tu ako vo väznici, nikam nemôžem, táram frázy na skúškach z marxizmu-leninizmu, musím sa učiť po rusky.“

„Ale u nás to vidíš romanticky,“ oponoval Belgičan, „bez driny. Nie sme automat na šťastie.“

Rybka bola projekciou klipu z mladosti našej vedkyne do jej zostarnutého mozgu celkom unavená. Ale bola presvedčená, že žiadne kúzlom smerom do Viedne 1988 nebude musieť robiť.

„Už by som si zdriemla a ty si to svoje pranie nabudúce pekne sama rozmysli,“ šepala jej rybka drsne.

„Ty nie si zlatá rybka, ale zlatá teroristka.

„Bolo mi pre dnešok potešením. Dovidenia zajtra.“

A máme tu ďalší deň. Rybka sa zase uchádza o starkinu priazeň. Vie nájsť správny okamžik, keď sa vnučka pekne hrá.

Uvidela ho zrazu pred očami. Usmievavého, s gitarou, tichého.

„Urob, nech život prežijem s ním,“ zapriala si stará pani.

„Ako myslíš,“ pokýve hlavou rybka.

V hlave sa jej premietali nekonečné diskusie nekonečných nocí. S ním. Svojou prvou veľkou láskou. Bol starší, rozumel svetu. Aspoň tak jej to v dvadsiatich pripadalo. Za tých nocí sa naučila chaos svojich myšlienok stavať do zmysluplného radu. Tam zisťovala, kto je a ako vníma svet, ako ten svet funguje a ako chce ona k fungovaniu sveta prispieť. Je to jej najintímnejšie tajomstvo, ktoré nechce prezradiť nikomu, s kým dnes žije. Nechce ich zbytočne zraňovať, chce, aby sa cítili jedineční, najdôležitejší. V slabých chvíľach však pochybnosť prichádza. Čo keby všetko dopadlo vtedy ináč. Čo keby si ho bola vtedy vzala?

Tá rybacia mrcha o všetkom vie. Nenecháva jej žiadne súkromie.

„Spomínaš na tú diskusiu o prelínaní zmyslových vnemov medzi poviedkou, obrazom a hudbou ako efektívneho prostriedku na lepšie prežitie príbehu s poučením. Myslíš, že by vás takéto rečnenie uživilo?“

„Ale veď niečím sa živí. Aj deti má. Dve. Niekto mi to hovoril.“

„Pri tvojich nárokoch sa trochu obávam, že by ti tá hladná romantika dlho nevydržala. Malý byt na sídlisku. Dovolenka žiadna alebo v chatke pri rybníku. A tých detí by si mala viac. Chcela si to. On by to určite nechcel.“

„Potvora jedna ironická, takáto protivná v rozprávkach nie si. Tam poslušne všetko plníš.“

„Bez irónie by som neprežila tie nezmysly, čo si ľudia prajú. A keby som im všetky tie nezmysly splnila...“

„Starká, poď sa pozrieť, čo som postavila.“

Vstala, išlo jej to sťažka. Vnučka jej nadšene ukazovala kopu piesku, ktorá sa zrazu premieňala na hrad s mnohými tajnými východmi a chodbami. Spolu pristavali ešte jeden tunel a most.

„Starká, ty si ale šikovná. Ja by som most nevedela.“

„Vieš, že sa mohlo stať, že si ty nemusela byť ty?“

Vnučka sa zamyslela a vôbec nechápala, ako to súvisí s mostom.

„No, predstav si, že by som si nevzala tvojho starkého, ale nejakého úplne iného uja. Potom by sa mi nenarodila tvoja mama, ale niekto trochu iný. A tvojej mame-nemame by sa narodil tiež niekto trochu iný. Ale bola by to moja jediná vnučka, teda ty.“

„Starká, to je nejaká hlúposť.“

Najskôr sa skoro urazila, ale potom si uvedomila, že vnučka má pravdu.

„Vieš čo, už sme boli dosť dlho na slniečku. Pôjdeme ešte raz do vody a potom na zmrzlinu.“

Natiahli si letné šaty na ešte mokré plavky, aby sa im horúcimi ulicami mestečka kráčalo lepšie. O chvíľu obidve lízali zmrzlinu.

„Je to z toho stroja, do ktorého sa stále leje zmrzlinové cesto?“

„No, asi hej.“

Ryba v hlave už bola pekne veľká a spokojne sa tam prevaľovala. Cez drobné zlaté zúbky spokojne precedila: „Druhé pranie pre vnučku splnené. Ale presvedčiť ťa, aby si vnučke kúpila tú pruhovanú jednorohatú plyšovú obludu, to sa mi asi nepodari.“

„Nepodari.“

„Tak skúsím u druhej starej matere.“

Dni pri mori plynuli presne podľa prvých prianí. Vnučka bola milá, počasie krásne. Až na ten predposledný deň. Ráno ich zobudilo klopkanie kvapiek na okenné sklo. Niečo, na čo za tie dva týždne pri mori skoro zabudli. Išli si kúpiť pečivo na raňajky a veselo pri tom skákali do teplých kaluží. Najedli sa a vnučku presvedčila, že v daždi sa dobre kúpe, tak vyrazili na pláž. Na tú najbližšiu, ako prvý deň. Medzitým sa však zdvihol vietor a svetlosivá obloha z rána zrazu stmavla. Tam, kde bola predtým piesočná pláž a za ňou útes, boli len veľké vlny, ktoré sa rozbíjali o skaly.

Vnučka znehybnela a pozorovala divadlo. Cítila, ako jej malá ručička čoraz silnejšie zviaza jej veľkú ruku.

„Starká, trochu sa bojím a trochu sa mi to páči. Možno to bolo zaujímavé chodiť k moru, keď tam prší.“

Zrazu sa jej po tele niečo rozlialo. Niečo príjemne teplé, ako pohladenie. Niečo, čo sa nedá povedať, nekresliť ani zahrať. Musí to tam vnútri byť. Vďačnosť. Všetko v jej živote bolo, ako malo byť. A bolo to dobré.

Rybka z jej hlavy vyskočila, zaligotala sa a zmizla v rozbúrenom mori.

„Múdre zviaza.“

TEREZA KUCMENOVÁ

Dom s dvoma tvármi

Cestou domov som musela prekročiť každú trhlinu na chodníku a na každý hrboľ skočiť aspoň jednou nohou. Keď bolo teplo a všetko začalo zelenieť, musela som sa poobzerať, zhodiť školskú tašku, vyšvihnúť sa na strom a jesť čerešne. Čerešne som musela jesť v celku a nikdy do nich nenazerať, pretože ak by som nazrela, bol by v nich biely červík, ale ak som nenazrela, nijaký červík tam nebol.

Cestou domov som pred Domom s dvoma tvármi musela skloniť hlavu, zovrieť školskú tašku a v žiadnom prípade nezdvihnúť zrak.

Všetci sme vedeli, že ak by sme sa pozreli do očí dvoch tvárí, určite by sme zomreli, tak ako sa zomrie, keď niekto v noci položí nohy z postele, keď sa neprikryje celý perinou, alebo keď o polnoci povie pred zrkadlom trikrát meno mŕtveho.

Keď som však sedela na čerešni, párkrát mi pohľad zabľúdl k čiernemu oknu. V ňom boli každý deň dve bledé tváre, lemované bielymi vlasmi. Nehybné. Keď okolo šli ostatní, ostala som ticho a sledovala, ako sa strkali k domu, pišťali a utekali za roh. Nikdy sa nikto z nich do okna nepozrel. Všetci vedeli, že dve tváre v dome sú, ale ja som bola jediná, ktorá ich videla.

Niekedy som chcela zastať pred domom a zdvihnúť hlavu. Tváre som tak dobre poznala – ich bledé obrysy, záhyby, odtiene –, že som si bola takmer istá, že by mi nijako nemohli ublížiť. Ja by som na ne pozrela, ony by sa zľakli, potom by každý deň skláňali hlavy ony, ja by som prišla do školy, povedala by som, že tváre v dome sa ma boja, vodila by som ostatných pozeráť sa do okna na sklonené hlavy a všetci by si o mne mysleli, že som veľmi odvážna.

Ale nikdy som to neurobila, pretože pohľad dvoch párov očí z okna ma na zátylku páliť, srdce mi príliš rýchlo bilo a bolo mi jedno, či stúpim na trhlinu v chodníku alebo nestúpim na hrboľ, hlavné bolo, že o desať dusivých nádychov som bola za rohom a ich pohľady som už necítila.

Tak to bolo až do jedného horúceho, júnového dňa, tesne pred prázdninami. Sedela som na čerešni, keď som pozrela na čierne okno, ale nič v ňom nebolo.

Bolo slepé, mŕtve. Ničotné.

Bola to ničota, ktorá je taká strašná, že vás okamžite pohltí a vy musíte kričať a plakať a roztrhať sa, aby ste ju zaplnili. A tak som sa zrazu našla pri bránke v plote a potom pri vchodových dverách, potom pri dverách izby a niečo vo mne veľmi kričalo, niečo iné vo mne veľmi plakalo a ničota ma ťahala ďalej.

Otvorila som dvere.

Z kresla na mňa pozerali dve biele oči. Chvíľu sa nič nepohlo, ako keď sa sám čas prekvapí a na chvíľu zadrží dych.

Potom: „Neučili ťa doma klopať, dieťa?“

Hlas stareny bol chrapľavý, ale príjemný. Pripomínal pradenie veľkých mačiek a pukotanie ohňa v kozube. Pokrčila som plecami, pretože klopať ma učili, ale pre

tú pohlcujúcu ničotu som nestihla. V miestnosti však ničota už nebola taká silná, len tie ne boli akési zvláštne, keď obmývali všetko okrem stareny a mňa. V izbe bolo aj druhé kreslo, ale prázdne, a tie ne v ňom boli ešte živšie.

„Chcem byť tvár v okne.“ Tú vetu som nepovedala, ticho ju zo mňa vytiahlo. Alebo ten tieň v prázdnom kresle.

Starena začala škripať kosťami a vydávať pisklavý zvuk, pery sa jej rozťahli a keby nemala čoraz modrejšie oči, ani by som nevedela, že sa smeje. „Tvár v okne, vravíš. Nech sa páči, okno máš, aj tvár máš, môžeš byť, čím chceš,“ prevrávela pomaly.

„Ale tváre musia byť dve. Toto je Dom dvoch tvárí,“ vysvetlila som. „Otočíte aj vy svoje kreslo? Ja si sadnem do druhého kresla a budeme dve tváre v okne.“

Starena sa vytratila modrá z očí a chvíľu ma ticho sledovala. „Nebojíš sa toho kresla?“

Odmietla som sa pozrieť na tieň. „Nie.“

„Vráť sa nabudúce, potom ich otočíme.“

Prišla som na druhý deň. Zastala som pred domom a opatrne zdvihla pohľad k oknu. Bolo prázdne, ale ničoty tam už bolo oveľa menej. Predzáhradka prekypovala rastlinami a hmyzom, bola voňavá a divoká, plná leta. Pri okne sa však ťahali popínavé stonky s tmavými listami a začali padať popred sklo. Predrala som sa pomedzi buriny a odtrhla som tie, ktoré by zacláňali výhľad. Nechcela som riskovať, že sa starena rozhodne otočiť, ale nič vonku neuvidí, pretože celé okno bude obrastené.

V ten deň sme neotočili kreslá a ja som sedela na stoličke z kuchyne, keby si to starena rozmyslela.

Ďalší deň som do domu vbehla a prosila starenu, aby sme kreslá otočili aspoň na jeden deň, pretože bola sobota, deti zo sídliska chceli ísť poobede na zmrzlinu a museli by prejsť okolo. Starena sa smiala a kľby jej pukotali, keď sa chytala za brucho. Oči mala belasé, ale nesúhlasila.

Ďalší deň som natrhala pred domom púpavy a doniesla ich, aby videla, o čo prichádza. Urobili sme z nich venčeky a dala som ich dvom tieňom v kútoch na hlavy. Ďalší deň som doniesla čerešne a kôstky sme vyplúvali do krištáľových misiek, ktoré mala starena v skrini.

Ďalší deň som sa postavila pred starenu, založila som si ruky tak, ako som to videla robiť svoju mamu, a povedala som: „Sľúbili ste mi, že otočíme kreslá a budeme tváre v okne. Vonku je veľmi pekne. Prečo nemôžeme otočiť kreslá a pozeráť sa z okna?“

Starena unavene zažmurkala. „Sú to čarovné kreslá, vieš?“

Prikývla som. „Všetko v Dome s dvoma tvármi je čarovné.“

„A vieš, aké sú čarovné?“ opýtala sa ma.

Pokrútila som hlavou.

„Držia čas a ľudí lepšie ako hocičo iné.“

Pozrela som sa na kreslo stareny. Bolo obtiahnuté hnedou látkou. Na opierkach boli vyšúchané miesta a na jednej bolo milión drobných dierok. Celá pravá strana kresla bola tmavšia než ľavá. Druhé kreslo to malo opačne – na ľavej strane bolo

omnoho svetlejšie. Na opierke zívala vypálená diera, z ktorej už však nič nevytŕčalo, a chýbali mu aspoň dva gombíky. Jedna jeho opierka bola zlomená a trochu naklonená na stranu. Na jej rohu bola tmavšia škvrna, pričom podobná škvrna bola aj na kresle stareny.

Prikývla som. „Áno, dobre držia čas a ľudí. A dobre ich spájajú.“

„Spájajú?“ usmiala sa starena.

„Áno, veď sú dve.“

Keď sa začalo zmrákať, šla som domov.

Ďalší deň som vošla do izby a starena mala v očiach zvláštny výraz. Boli jasne modré, ale rozhodne nie pokojné. Ruku mala položenú na opierke prázdneho kresla a nervózne prechádzala prstom po vypálenej dierke.

„Dieťa,“ pozdravila ma.

Zaváhala som, ale nakoniec som sa opýtala tak ako zvyčajne: „Otočíme kreslá?“

Vtedy som spoznala pohľad stareny. Bol v ňom strach. „Nemôžem,“ schúlila sa hlbšie do vankúša. „Kedysi... Bolo to oveľa ľahšie pozeráť sa, ako čas beží okolo. Ale on ide ďalej a ďalej, berie si so sebou všetko a zo mňa už nič nezostane.“

Nerozumela som starene. Pozrela som von oknom, na letnú záhradu plnú života, a nerozumela som jej ešte viac.

„Ale vonku nijaký čas nebeží,“ zamračila som sa. „Je leto a leto trvá predsa tak dlho, ako chcete. Leto je iba jeden deň, ktorý je stále ten istý, iba trochu iný, ak ho chcete spraviť iným, ale inak je to ten istý deň stále dokola a dokola. A keď sa vám už nechce mať leto, vtedy začnú vo vánku lietieť pavučiny, ochladí sa a môžete ísť do školy.“

Starena na mňa pozerala bledými očami, v ktorých ostala len štipka modrej. Nevedela som, ako jej to mám vysvetliť.

„Vonku sa predsa nič nemení. Je jar, leto, jeseň a zima, a tak to je vždy, a tak to je dobré, lebo je to vždy rovnaké. Nikdy to nie je inak, nič sa na tom nikdy nemení. Ja síce rastiem, ale aj to tak má byť, lebo budem rásť naveky, až kým budem môcť dosiahnuť na hornú policičku v kuchyni, a potom ešte trochu. A vy budete stále rovnaká tiež.“

Starena sa začala usmievať. „Stále budem stará?“

Nepochopila. „Vždy ste predsa boli stará.“

Vtedy sa starena veľmi rozchichotala, všetky kĺby jej pukotali a veľmi to pískalo a chrapčalo. Oprela sa hlboko do kresla a zhlboka si vydýchla.

„Dobre, mudrlantka. Otoč kreslá. Ale opatrne, pod tým druhým je škvrna od bielizla, už dobrých dvadsať-tridsať rokov. Postav to kreslo tak, aby ju zakrylo.“

Vyskočila som a objala starenu okolo krku. Mala som chuť tancovať, skákať, kričať a bežať rýchlejšie než vietor. Ale musela som najprv otočiť kreslá. To prázdne išlo veľmi ľahko, aj keď som ho musela dobre natočiť, aby stále zakrývalo škvrnu na koberci. Potom som začala točiť kreslo so starenou, ktorá sa stále potmehúdsy usmievala.

Niečo mi to pripomenulo. „Poznáte pieseň Kolo-kolo-mlynské?“

„Samozrejme, že nie, nikdy som predsa nebola mladá.“

„Ja viem, ale možno ste ju započuli. To sa spieva, keď sa niekto točí dookola.“

„Ako sa ja točím teraz?“

„Áno.“

Zaspievala som jej ju raz a potom znova a znova, kým sa ju nenaučila, a každý raz som ju s kreslom otočila. Potom som už však bola zadýchaná a chcela som len sedieť. Navyše som sa tešila, že budem konečne tvárou v okne.

Vyhňala som z prázdneho kresla tmavý tieň a zvalila som sa naň. Za oknom poletovali včely a orgován sa kýval vo vánku. Bolo leto, tak ako bolo predtým, a presne tak, ako ešte naveky bude.

Keď sa však začalo zmrákať, tieň ožili a ja som sa začala báť vyjsť z kresla. Práve sa rozsvietili lampy, takže by som mala ísť domov, ale tieň v miestnosti boli zrazu omnoho desivejšie, keď stáli v kontraste so živým svetom za oknom.

Pozrela som jedným očkom na starenu. „Prečo tu máte také zvláštne tieňe?“

Starena zdvihla biele obočie. „Ty si si ich všimla?“

Prikývla som. „Ja mám také tiež. Vo svojej izbe.“

„Neviem ako vznikli tvoje tieňe,“ vzdychla si. „Tie moje... Osamelosť je zvláštna vec. Keď je človek osamelý, začne si všímať všetky drobné veci, ktoré kričia, že nie je sám. A ani sa nenazdá, zrazu sa pozerá von oknom oveľa častejšie, začne sa rozprávať s hviezdami a s hocičím, čo je tam hore, v prázdnote medzi nimi. Lebo prázdnota je matka. A prikrývka. A hrobka. Najmocnejšia a najosamelejšia z vecí. Začneš rozmýšľať, či aj stromy rozprávajú, ale nezáleží na tom, stačí, že ty k nim môžeš rozprávať. Neskôr začnú ožívať aj tieňe, a vtedy si začneš želať, aby si skutočne bola sama. Ale vtedy – vtedy už nikdy viac sama nebudeš.“

Slnko už úplne zapadlo a do izby sa vkrádali iba tie najsmelšie mesačné lúče. Trblietali sa v starenkiných očiach, ktoré boli v tme celkom tmavomodré, aj keď zvyšok jej tela v prítmí vybledol. Mala som pocit, že starena sa odo mňa vzdialila kamsi ďaleko, azda až k tej prázdnote medzi hviezdami. Bez nej tu začali tieňe rásť a ožívať omnoho rýchlejšie.

V panike som ju chytila za ruku. Strhla sa, ale vrátila sa ku mne do izby.

„Ale my tu nie sme samy.“ Snažila som sa držať toho posledného, aby nám tieňe neublížili. „Keď sme tu dve, nič sa nám nemôže stať.“

Starena však vyzerala, že strach z tieňov vôbec nemala. „Veru, nemôže,“ povedala pokojne.

Poťahala som ju za ruku, aby pochopila, že tieňe sú skutočne strašidelné.

„Nič sa mi nemôže stať, však?“

Pozrela mi do očí. „Bojíš sa?“

Nechcela som prikývnuť, ale nechcela som jej ani klamať.

Starena pokývala hlavou a povedala: „Otoč kreslo smerom ku mne.“

Otočila som ho a ona tak urobila tiež. Sedeli sme oproti sebe. „Tak, a teraz ho prisuň bližšie. A nezabudni zdvihnúť nohy.“

Teperila som sa s kreslom, kým neboli celkom pri sebe. Starena zdvihla nohy na svoje kreslo a ja som ho prisunula úplne, až medzi nimi nebola žiadna medzera. Boli sme dve a mali sme vlastné, veľké kreslo, do ktorého sa nikto iný nemohol dostať.

Opierky na ruky robili zábradlie a zadná opierka nás chránila zo strán, kam sme nedovideli. Cítila som sa ako na čarovnej lodi. Vyskočila som a šla sa pozrieť cez okraj paluby na starenkinej strane. Tá sa šomravo posunula a vystrela si pukajúce kolená na moju stranu paluby. Za chrbtovou opierkou bolo celé more tieňov, v ktorých plávali mesačné delfíny. Preskočila som na svoju palubu a pozrela za kreslo tam. More a delfíny. Škvrna od bielidla na koberci zabudnutá. Na pravoboku sa črtala pevnina s palmami.

„Budeme sa plaviť ďalej a ďalej a ďalej... a ešte ďalej!“ vykrikla som.

„Prosím nie, dieťa,“ usmiala sa starenka unavene a urobila si v kresle väčšie pohodlie. Zavrela oči. „Ja chcem zostať presne tam, kde som.“

„Aspoň do ríše snov, to nie je ďaleko.“

„Ale čo?“

„Alebo do ríše spomienok, tá je tiež podobná.“

„Ale čo?“ Starenka ani neotvorila oči, len uvelebene ležala v kresle a usmievala sa popod nos.

„Áno, budeme sa plaviť časom. Od stvorenia sveta až po jeho koniec, to je ako cez celý Tichý oceán.“

„Ale čo?“

„Alebo môžeme pristáť na pevnine, ak veľmi chcete,“ privolila som.

Starenka nadvihla jedno ťažké viečko. „Tieto kreslá ťa nikam neodnesú,“ povedala a opäť oko zatvorila. „Tieto kreslá tu budú stáť a stáť. Ešte aj čas sa na ne nalepí a nepustí. Tu,“ mávla rukou na škvrtu, ktorá sa rozprestierala na strane jej kresla a nadväzovala na škvrtu na mojom, „tu sme rozliali lekvár. Hrali sme sa, že máme bunker, lebo sme na kreslá prehodili deku a jedli sme chlieb s lekvárom, ale potom na náš bunker zaútočil medveď a lekvár sa nám vylial. Len sa pozri. Stále tu je. A tam je diera z toho, že fajčil a zaspal a zrazu sa tu len dymilo. Nadýchni sa a povedz, či cítiš dym.“

Zhlboka som sa nadýchla. „Ja cítim palmy a more a dúhu.“

Starenka zdvihla kútiky úst a pozrela na mňa modrými očami. Zhlboka sa nadýchla. „Ja cítim jahodový lekvár a dym a pokosenú trávu.“

Preskočila som na jej stranu paluby. Strčila som ukazovák do vypálenej diery a zhlboka som sa nadýchla. „Už aj ja cítim dym!“ Vyskočila som. „Piráti!“

Starenka sa rozosmiala. „Asi máš pravdu. Áno, áno. Sú to piráti.“

„Ale čo teraz? Musíme sa brániť! Zaučať paľbu!“ obzerala som sa po lodi, čo také by som mohla použiť. Gombíky! Ale môžem?

Priklonila som sa k stareнке a zašepkala: „Ostali iba gombíky. Musíme použiť gombíky!“

„Keď nie je iná možnosť.“

Vytrhla som gombík a hodila ho do pirátov. Vo vzdychu bolo cítiť dymu viac a viac, ale piráti sa približovali. Hodila som do nich ďalší gombík, ale pri treťom som sa zastavila.

„Nefunguje to na nich. Čo urobíme? Pristaneme? Ale ja sa chcem plaviť na veky vekov a ešte ďalej!“

„Na týchto kreslách ťa piráti dostanú. Treba sa plaviť po vlastných,“ povedala starenka.

„Plaviť sa po vlastných,“ rozosmialo ma to. „To sa nedá. Ale pristaneme. Na pravoboku je pevnina. S palmami. A orgovánom.“

„A keď budeme v bezpečí na pevnine, pôjdeme už spať, všakže, mladá dáma.“

„Áno, áno, len čo pristaneme.“

V tú noc sme spali na dvoch kreslách, spojených dokopy, a celý čas som v dlani zvierala tretí gombík. Zobudila som sa, až keď bolo slnko veľmi vysoko na oblohe a starenka práve otvárala potichu okno. Všetko vonku krásne bzučalo a pospevovalo, sladký letný vzduch sa rozťiekol po izbe. Starenka mala oči modré ako nebo a ja som sa celú cestu domov usmievala.

Mama mi zakázala túlať sa samej po vonku a zakázala mi chodiť po ulici, kde mala starenka domček. Zakázala mi zmrzlinu, dlho na mňa kričala a potom dlho plakala. Ja som plakala tiež a potom na mňa znova kričala. Musela som ostať doma.

Bola som taká smutná, že som leto už vôbec nechcela. Hneď sa ochladilo a vo vánku začali lietať pavučiny, šla som do školy. Zo školy ma vodila mama a šli sme druhou cestou, kde na chodníku nie sú ani trhlíny, ani hrbole. Slnko začalo zapadať skôr. Tieňov bolo stále viac a viac. Boli v mojej izbe, ale aj u nás doma a potom aj v škole. A hoci som nikdy nebola sama, rozprávala som sa so stromami a s chrobákmi, s prasklinami v stene. V noci som žmolila v rukách gombík, blízko pri srdci, až kým som nezaspala.

Trvalo veľmi dlho, kým ma mama nechala ísť samu domov. Na stromoch už neboli listy a vzduch veľmi štípal, keď som vonku bežala. Šla som rovno k Domčeku s dvoma tvármi, pretože som sa bála, že starenka tam nebude. Že tam celý domček nebude. Nebola som tam tak dlho, že možno úplne prestal existovať. Možno keď človek dlho nepríde domov, tak ten domov nevie, že má na niekoho čakať, a odíde.

Dom tam bol, ale záhrada pred ním celkom spustla. A okno bolo prázdne. Nijaká tvár vnútri. Tentoraz v ňom však nebola nijaká prázdnota – jediné, čo ma hnalo dnu, bol strach.

Vtrhla som cez bránku v plote, cez vchodové dvere, potom cez dvere do izby. A izba bola celkom prázdna. Neboli v nej kreslá ani starena.

Chvíľu som tam stála, ale potom sa mi začalo zle dýchať, a tak som si čupla k dverám, aby som si mohla objať kolená, aby som sa celkom nerozpadla. O chvíľu som mala obe líca mokré a rukávy usoplené. Celá prázdnota izby sa na mňa zvalila. Bola to tá prázdnota, ktorá človeka celého roztrhá, aby sa zaplnila. Zvierala som si kolená v zúfalej snahe ostať pokope. Gombík vo vrecku ma páliť.

„Ale, dieťa, čo sa stalo?“ Ozval sa mi za chrbtom chraplavý hlas ako pukotajúci oheň alebo pradenie veľkých mačiek. „Načo toľké slzy?“

Vyskočila som a objala som starenku tak silno, že sme sa obe zapotácali a ledva sme ostali na nohách. Pevne ma držala. Prázdnota si zo mňa nič zobrať nemohla. Držala ma, kým sa mi nezačalo čkať a prestali mi tiecť slzy.

„Niečo pre teba mám. Poď, poď,“ potahala ma za ruku.

Utrela som si obe líca a nos a šla som za ňou do zadnej záhrady.

V jej strede stáli dve kreslá oproti sebe. Takto vo svetle na nich bolo vidieť ešte viac nalepeného času než kedy predtým. Spýtavo som sa pozrela na starenku.

„Tieto kreslá sú čarovné,“ povedala. „Držia čas a ľudí lepšie než hocičo iné. A spájajú ľudí.“

Prikývla som.

„Ale,“ pokračovala starenka, „už je ich čas, nemyslíš? Ich ľudia tu už nie sú.“

A tí, ktorí tu sú,“ žmurkla na mňa, „tí to zvládnu aj bez nich.“

Zamračila som sa. „Potom už nebudeme môcť byť tvármi v okne.“

„Plaviť sa treba po vlastných.“ Starenka sa usmiala a vylovila z vrecka zápalky.

Jednu zapálila a položila ju na kreslo. Začala ma chytať panika. Stará látka sa rýchlo rozhorela a o chvíľu sme cúvali od vysokých plameňov. Chytili všetko, miesta, kde chýbali gombíky, aj škrvnu od lekváru, aj vypálenú dieru. Čas vylietal v iskrách do vzduchu. Starenka neodvrátila zrak.

„Zabijate ich! Zabijate čas!“ Chcela som im pomôcť, ale plamene vírili divoko, milióny drobných časov zomierali v trblietavých iskrách, milióny padajúcich hviezd. Videla som zomierať dve belasé tváre, púpavy a čerešne, more s dúhou a delfínmi, pirátov a bezpečný ostrov s palmami a orgovánom.

„Nie,“ povedala starena pokojne. „Predsa som vždy bola stará a budem stará. Leto trvá večne. Slnko vyjde a zapadne, ale stále bude dnes. Nerob si domov z vecí, dieťa. Domov musíš mať stále pri sebe.“ Chcela ma chytiť za rameno, ale vyhla som sa jej.

„Neverím!“ zaľala som ruky v päste. Zúfalo som hľadela na dve kreslá, ktoré žiarivo horeli – o chvíľu z nich nezostane nič a ja sa nebudem mať kam skryť. „Neverím! Sľúbila si mi – sľúbila si, že budem môcť byť druhá tvár v okne, že tam budeme sedieť a pozeráť sa von a nikto sa na nás nikdy nepozrie, len my sa budeme pozeráť na nich, vždy budeme dve, lebo v okne musia byť dve tváre, tak to má byť, tak to vždy bolo, tak to byť musí! Sľúbila si, že tam budeme spolu! Nemám kam ísť!“ bezmocne som do nej strčila. „Teraz už nemám kam ísť,“ slová sa mi v hrdle rozbili. Zašmátrala som vo vrecku, po tom pálivom kúsku domova, ktorý mi zobrala.

Hodila som do nej gombík so všetkým, čo som v sebe mala. Potom som sa otočila a bežala. Bežala som preč, ďalej a ďalej, ale nikam. Nemala som kam ísť.

V tú noc som spala na čerešni, skrútená v konároch do najmenšieho kľbka, akoby som mohla zrást so stromom. Tma bola desivá, ale nemala mi čo zobrať, a tak celkom skrotla. Prázdnota sa zaplnila, ale nie strachom ani hnevom, iba únavou a pokojom. Nijaké tiene ma v noci nerušili.

Ráno, keď sa celé nebo sfarbilo na belaso, mi všetko prišlo ľúto. Bolo mi ľúto, že som kričala na starenku, že som ju strčila a že som do nej hodila gombík. Bolo mi ľúto, že som jej neverila a že som jej ublížila. Bála som sa, že sa na mňa už nikdy neusmeje, že jej už nikdy nezapraskajú kľby zo smiechu a že už nikdy sa jej nevkradne belasá do očí.

Zoskočila som zo stromu, nešikovne, takže sa mi obe kolená rozkrvácali, a bežala som k domčeku. V izbe nebolo nikoho. Ani v záhrade. Prešla som celý

domček, ale starenka tam nebola. Ešte aj zadná záhrada bola neporušená, nikde ani smietka popola po mŕtvych kreslách.

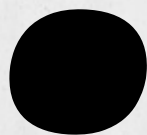
Len na kuchynskom stolčeku som našla zápalkovú škatuľku a gombík obalený hnedou látkou. Vyšla som von a položila gombík na miesto, kde boli predtým kreslá.

Zapálila som ho. Neodvrátila som zrak, kým celý nedohorel a popol z neho sa nestratil v tráve.

Cestou domov som sa neobzrela, ale usmievala som sa. Najprv silene, ale každým krokom viac a viac, až kým sa mi modrá nevkradla do očí. Vyhýbala som sa všetkým trhlinám a skákala na všetky hrboly, aj s rozbitými kolenami.

Strieborné pásmo

Poézia

ADAM KOLLÁR

SPLÝVANIE

I

Kruhy prichádzajú z podsvetia.
Obrúčky. Hady, čo si žerú chvosty.
Ovocie klame. Šťavou stekajúcou po
zuboch.

Chuť poznáva hmyz, vtáky... Stromy
ďalej kvitnú. Pekné slová,
kým sa neuzemnia ako blesk.

Kapučňa ti zakrýva tvár a plášť sčasti
odreniny,
žily na rukách máš naliatou krvou,
pulzujú ako dubové korene.
Dýchaš rýchlo.
Na okamih zavri oči, potom ich otvor a bež!

Nádej je predzvesťou pohromy
a veľkého sklamania.
Intuícia, inštinkt. Teraz sme (j)eden.

II

Vlčie maky z tvojich pier
odtlačené na liste.
Atramentom na krk
písala si prstami.
Hustá para ťa skrýva
ako pena vo vani.

Pohľady s poľom na kopci pri tanci splynú.
Máš privesok s kúskom vetra.
Nad zreničkami ti sedí chameleón.

III

Vyčkávaš sneh, aby ti zakryl úlomky
tváre.
Stretnutie.
Ona tu, vločky nikde.
Zaváhaš. Ešte sa úplne nezotmel.

Temná oranžová.
Nevšimneš si, že
má tvoj plášť. Zaliaty dažďom, medom,
vetrom, riekou
jej otváraš dvere.

IV

Meč preťal modré pole.
Začalo horieť do sivej.
Počujem vôňu chodidiel po mokrej
tráve.
Do rán sa mi drzo vtlačajú ostré kvapky,
pri dopade odbíjajú – odpíjajú...
Zo života. V odraze vrie obraz.

AGÁTA KOMANOVÁ

Deficitní

Ležím na lúke

Odrazy obrazov v zrkadle plynú
Po línii mojej terajšej podložky
Trs trávy sa skrútil
Do minimalistickej podoby ustráchanej
matky
Boja sa, či som náhodou nespada
Pýtajú sa, si v poriadku?
Ani neviem
Ani cez tú všetku krásu neprestávam
Pochybovať

V ruke kolíšem sveter, je to moje decko
Z túžby nakúpiť si v mužskom oddelení
Rozbehla som sa

Elegie solealis

Veď si mladý, čo ty chceš polovičný

Z okna autobus vidno jedného vtáka
Na nebeskom kábli
Vyzerá, že sa dlho nezdrží
Nech sa len bláznivo odpúta
A vystrelí smer zvyšok života

Haruki a Kóji sú ryby, čo budú onedlho
zarezané
Mnou nie, ja som im dala mená, kým
som sa zbytočne snažila
Odhladiť z nich vodu nechutného osudu

Kada je primalá

Keď ich tak hrozne chce zabiť, nech
koná rýchlo

Nech aspoň naivne verí
Že mu dajú svoje mäso a potom plávajú
Vo večných moriach
s Chichotajúcimi sa hviezdami

TOMÁŠ MAGDA

...

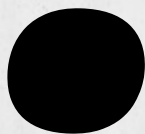
stojím pri okne, lúpem pomaranč
polnoc, prší
chemický inžinier by povedal
jednotvárne
ako v lete, je apríl
niečo nesedí
nelúpem pomaranč
krájam jablko, vykrojím hnilobu
prikladám k ústam, zacítim plesň
niečo nesedí, prší
prsty mi voňajú citrusovo
vrana dnes v noci zniesla vajce
do hrdličkinho hniezda
prší nenápadne
povedal by som
prisúladne

dvojatí

sedíme v zapratanom byte	ležíme v prázdnej posteli
medzi nami hanblivá	ja a ty objatí
polonahá smädná	slobodní v obavách
fľaša vína	s dôverou
	zaspíme

Strieborné pásmo

Proza

KATARÍNA HARVANOVÁ

Helena a tiger

Helena sa zahľadela na obrázok. Pozorným okom študovala výrazné línie čiernej, vystupujúce z oranžového podkladu. Sledovala ťahy štetcom, navrstvenú farbu aj zvláštnu atmosféru, ktorá vyžarovala z obrázka. Keď sa dlhšie zahľadela, mala pocit, akoby zmyslami dokázala zachytiť vôňu lesa, hluk rozvodnenej rieky, praskanie konárov. Počula bzukot hmyzu aj spev vtákov, zvuky ďalekej krajiny. Bola presvedčená nielen o duchovnom, ale dokonca o fyzickom spojení s obrazom. Tento vzťah nevedela presne vyjadriť, no verila, že ho cíti v kostiach, vo svaloch, v žilách a tepnách svojho tela. Nepovažovala sa za diváka, pozorovateľa, ktorý na obraz nahliada možno aj so záujmom, ale predsa len s odstupom. Nie, ona bola zúčastnená, prítomná, ba priam zhmotnená v obraze. Bola jeho fyziologickou súčasťou. Tiger brodiaci sa rozvodnenou riekou, ktorý dominoval obrazu, ju mal kompletne vo svojej moci a ona vedela len to, že sa nedokáže nabažiť pohľadu naň.

Kalendár visí na stene už druhým rokom, takže je „po expirácii“. Navyše, Helena má podľa neho nonstop marec, ale jej to nevadí. Keď prvýkrát uvidela tigra na tretej stránke kalendára, bola fascinovaná. Ďalšie mesiace už strany ani neprevracala. Zaujímavé je, že fascinácia pretrváva a nijako nestráca na sile. Helena si myslí, že ak existujú minulé životy, ona bola v tom svojom práve týmto tigrom. Prečo? „Otázka neznie prečo áno, ale prečo nie!“ povedala vzrušeným hlasom pred časom sestre. Sestra bola prvý človek, ktorému sa so svojím neobyčajným vzťahom k tigrovi v kalendári zdôverila. Tá na ňu len tupo vyvažovala oči a neveriacky krútila hlavou. Nechcela ju rozrušiť nevhodnou poznámkou, a tak radšej mlčala, hoci z nej bola vystrašená. Opatrne jej naznačila, že nie je možné identifikovať sa so zvieraťom a mala by pouvažovať, či jej v živote čosi nechýba a či v ňom nechce niečo zmeniť. Helenu reakcia sestry vôbec neprekvapila. Presne to od nej čakala. Ani omylom nepredpokladala, že by dokázala pochopiť hlboké spirituálne prepojenie nielen s tým zvieraťom, ale vôbec s nejakou živou bytosťou. Chlad jej povahy sa šírila po okolí ako mráz po skle okien v januári. Bola tým povestná. A tak sestrine uši ostávajú hluché a oči slepé voči všetkým signálom, ktoré tiger z recyklovateľného nástenného kalendára vysiela. Helena sa zaťala a namiesto toho, aby sa podujala podrobnejšie vysvetľovať nevysvetliteľné, uzavrela sa ešte viac do seba. Odteraz nebude jej kruhy nikto rušiť.

Tiger bengálsky, po latinsky Pantera tigris tigris, ako nám prezrádza obrázok s malým opisom v jeho rohu, je stály obyvateľ hustých pralesov Bangladéša a Indie. Jeho mrštné, svalnaté telo, brodiace sa riekou obklopenou spleťm mangrovovým porastom, vzbudzuje v Helene nekonečný obdiv. Tiger sa na rozdiel od svojich mačkovitých príbuzných dokáže riekou nielen brodiť, ale vie ju aj preplávať. Je skvelo prispôbený divokým podmienkam, v ktorých žije a loví. Nakoniec, v podobe svojich predkov tu žil už pred dvoma miliónmi rokov.

Denne prejde aj sedemdesiat kilometrov a jeho teritórium môže mať aj tritisíc štvorcových kilometrov. Jeho uši zachytia aj drobné šuchnutie v tráve. Jeho oči vidia aj to, čo človek nemá šancu zaznamenať. Jeho korisťou môže byť prakticky čokoľvek. Je na vrchole potravinovej pyramídy. A čo Helenu fascinuje najviac, nebojí sa ani človeka. Dokáže naňho zaútočiť, uniesť ho, zadlaviť, zožrať...

Keby Helena mohla, zamordovala by tiež nejednu kolegyniu v práci a aspoň polovicu svojej rodiny. A takisto by to urobila viac-menej inštinktívne. A rovnako by si rada vyárendovala aspoň tritisíc štvorcových kilometrov len pre seba, aby mala od všetkých svätý pokoj. Lenže Helena nie je predátor. Je osamelou ženou v strednom veku, bez detí, s nudnou úradníckou prácou referentky, krčiac sa v jednoizbovom byte jedenástposchodového paneláka. „Život je nahovno!“ skonštatuje stále postávajúc pri obrázku a naposledy si odchlipne z kávy. Musí sa ponáhľať, dnes majú v robote inventúru.

Keď Helena dorazí do práce, inventúra je v plnom prúde. Kolegyně po nej zazerajú, na perách im visí otáznik, ale nemajú odvahu pýtať sa, prečo mešká. Ona je na dôvažok zvyknutá na takéto pohľady, takže si len nedbanlivo vyzlečie kabát a zavrta sa do papierov, aby nemusela nikomu venovať už ani pohľad. Atmosféra v kancelárii sa upokojí, až keď do nej vojde vedúci. Rutinne rozdá personálu stručné pokyny a nenápadne mrkne očkom na Helenu. Helenin šéf je priemerný chlap v strednom veku. Priemerný v každom možnom ohľade – má priemernú postavu, priemernú tvár aj výraz v nej, oblieka sa priemerne, aj názory má priemerné. V čom je však iný, podpriemerný, to je jeho výkon v posteli. Napriek tomu to s ním Helena ťahá aj z tejto stránky. Keby mala náhradníka, hneď by ho vymenila, lenže nemá. Čo však má, sú aspoň drobné výhody oproti jej kolegyniam, ktoré ho od pásu dole tak dôverne nepoznajú. Sú to napríklad dlhšie obedné prestávky, erárna káva a čaj grátis, vyššie prémie, najlepší stôl v kancelárii a náhradné voľná nahrádzajúce nevedno čo. A Helena je tak spokojne nespokojná. Vie, že v rámci možností vytrieskala maximum, no chcela by viac. „Je to ako keď máš najlepšiu kajutu na najhoršej lodi“ povedala raz sestre. Sestra nepochopila, ako väčšinou nechápe, keď jej Helena niečo vysvetľuje. Nerozumie, prečo je Helena neustále s niečím nespokojná. Má pekný byt, slušne platenú prácu, milenca, môže si kúpiť niečo pekné len tak, pre seba, chodiť do lepších reštaurácií, v lete na dovolenku. Tak čo viac chce?

Helena prichádza po inventúre domov unavená. Ledva zo seba zvrle šaty a už sa ponáhľa k tigrovi. Ona ho hypnotizuje svojimi hnedými, on ju svojimi zelenými očami. Keby mohla, oddala by sa radšej jemu. Ušla by za ním do džungle a tam by s ním obcovala, až by bola celá červená a spotená a on by reval od slastného vyvrcholenia. A možno by s ním rovno splynula. Nakoniec, ani teraz k tomu nemá ďaleko, hoci tiger je len na obrázku. Ale čo je to *obrázok*... veď je to len prostriedok, cez ktorý sa zobrazuje. Všetko živé aj neživé sa nejako zobrazuje, v sne, v modlitbe alebo zoči-voči v spoločnom fyzickom priestore, alebo cez nejaké médium. Trebárs obrazovku alebo maliarske plátno. Helena v tom necíti rozdiel, pretože tak či onak, vždy je to len *spôsob zobrazenia*. Lenže jej tiger dávno prekročil hranice vymedzené papierom a tlačiarňou. Ich *prepojenie* je totiž oveľa hlbšie, *spirituálnejšie*, hoci ani

to nie je dostatočný výraz, pretože vyjadruje čosi duchovné, ale ich spojenie je živé, plnokrvné. Je takmer *vtelením*, v ktorom sa dva svety, dve bytosti o seba otierajú, priťahujú sa, pretože k sebe prináležia a ani to tenké, chabé *médium* medzi nimi, kartónový obrázok, im nemôže zabrániť v spojení. Helena cíti, že to, čo je medzi ňou a tigrom, nech už je to čokoľvek, je každopádne na spadnutie.

Jedného večera sedí v kuchyni pri čaji. Unavená a deprimovaná, ako zakaždým ku koncu pracovného týždňa, neunúva sa zapnúť rádio ani televízor, ba ani digestor nad kapustovou polievkou, ktorá sa varí v hrnci na sporáku. Na stole sa povaluje týždeň starý časopis, ktorý na titulke špekuluje o tom, či staršia slovenská herečka podstúpila alebo nepodstúpila plastické operácie. Obvinená tvrdí, že nie, žalujúca verejnosť, že áno. Helena by rada mala takéto problémy, aj ona by chcela vystúpiť z lona šedivej každodennosti, ktorú neúprosne pretínajú úsečky času a rozdeľujú ho na hodiny strávené v práci a hodiny strávené doma. Na pracovné týždne a víkendy, na rána a večery. Keby každý večer nezapadalo slnko, ani by si nevšimla, koľko dní a rokov jej pretieklo pomedzi prsty. A predsa boli časy, keď bol jej svet vitálnejší, veselší, ba dokonca dobrodružnejší. Napríklad s takým Otom. Bol vysoký, štíhly, vlasy a oči čierne ako uhoľ. Nosil vyhrnuté rukávy na košeli, tak pekne, akurát po pleciah, že mala možnosť obdivovať jeho vyrysované svaly a vystúpené žily, ale aj mocné ramená napínajúce sa pod švíkmi tenkej károvannej košeľe. A hoci bol len pomocným robotníkom na stavbe, mal dobré spôsoby a sebaisté vystupovanie. A vek tak akurát. O dosť starší na to, aby sa od neho mohla kadečo podučiť, ale zase nie príliš, a preto sa pri ňom vedela aj zasmiať a uvoľniť. Ona bola mladá, neskúsená študentka. Vo víre veľkomesta sa dievča z kopaníc cítilo samo ako prst. Mesto, alebo skôr mestisko, v nej vzbudzovalo viac strach ako zvedavosť. Pri prechádzaní dverami obchodných domov či školských učební sa zavše podvedome prikrčila, čo bola reflexívna reakcia tela, zvyknutého na roky strávené v podruží nízkych stropov a vysokých prahov rodného domu. V internátnej izbe mala k dispozícii jednu celú skriňu, vlastnú posteľ a nočný stolík. O písací stôl a stoličku sa delila so spolubývajúcou. No v jej živote vtedy išlo o veľký krok vpred. A hoci si na kadečo nevedela privyknuť, dokonca ani vtedy, keď už poznala všetkých spolužiakov a učiteľov podľa mena a vyznala sa aj v niektorých uliciach veľkohoľného mestiska, rozhodla sa zaťat zuby, zotrvať a spraviť si aj nadstavbu na večernej škole. Práve vtedy stretla Ota a ruka v ruke s ním preplávala takmer celú nadstavbu. No potom sa ich vzťah náhle skončil. Nárokoval si na ňu čoraz viac, až sa stal neodbytným. Najprv ju ťahal po kinách, bufetoch a kúpaliskách, čo bolo pre Helenu príjemné, neskôr ju už však chcel dotiahnuť k sebe domov, do Vrútok. Keď sa Helene zdalo, že to Oto berie akosi zhurta, a nadobudla dojem, že by sa jej úzkostlivo naplánovaná budúcnosť mohla rozsypať ako domček z karát, radšej sa s ním rozišla. Vtedy ešte netušila, že nesmelé študentské roky boli najlepšie, čo v živote zažila. Po nich už neprišiel žiadny Oto, žiadne kiná, kúpaliská ani internáty, ani spoločné bývanie s niekým blízkym, hoci aj vo Vrútkach.

Helena si odchlipne z čaju a zrak zdvihne k tigrovi. Chvíľu naň hľadí dôverným pohľadom, jej oči sa mätko uvelebia na jeho kožuchu. Zamyslí sa, až sa jej obraz

pred očami rozmaže. Nakoniec sa postaví zo stoličky a podíde k nemu bližšie. Jej oči opäť ožijú zvedavosťou a začnú lačne prechádzať tigrovi po tele, od hlavy až k chvostu. Vníma jeho srst' od korienkov až po ostré konce chlupov. Pri koži majú svetlejší pigment, na konci, naopak, najtmavší. Srst' tigra pôsobí veľmi hladko, no je skôr hrubá, ostrá a nepoddajná. Helene sa náhle zdá, že cíti jeho vôňu. Je to zmes neurčitého telesného pachu, kožného mazu, blata a vody. Tigrove fúzy, našponované ako oceľové lanko pytlíaka, vetria príležitosti. Uši vztýčené ako dva radary, sústredený pohľad. Kiežby aj Helenina ostražitosť bývala to, čo kedysi. Keď nastúpila do zamestnania, pred dvadsiatimi piatimi rokmi, dala si záležať na svojej vizáži, vystupovaní, prístupu k práci. Bola odhodlaná, plná chuti a očakávaní. Skostnatený aparát štátnej služby ju však zomlel raz-dva. Spracoval ju ako mäso v udiarni a po pár rokoch sa mohla pridať k zakonzervovanej anonymnej väčšine štátnych úradníkov. A ako to už chodí, v ďalšom kroku prišla na rad vypočítavosť. Došlo jej, že ak si má v práci vybudovať ležérne hniezdočko s nohami na stole, potrebuje niekoho, kto ju spraví nedotknuteľnou. Dostať šéfa do postele nebolo vôbec ťažké. Čo spraví s rozkysnutým, pôžitkáckych chlapom skoro tridsaťročné manželstvo? Presne to, čo tipovala Helena. Pár nezáväzných flirtov pri kopírke, následne pol tucta bavorákov v bare naproti a potom sa už všetko ďalšie zákonite odohrávalo v malom hoteli, čo by človek kameňom dohodil cestou z práce. Takto si Helena zabezpečila nepriestrelnú ochranu starnúceho funkcionára a pravidelný prísun síce nie veľmi kvalitného, ale predsa len sexu.

Keď bola malá, zobrala ich so sestrou mama do zoo. Sestra pobehovala ako splašené teľa od klietky ku klietke a neustále vymýšľala. Raz chcela langoš, potom cukrovú vatú. Skočila do každej jamy, obtrela sa o každý plot a keď si roztrhla ružové volánové šaty, mama sa naštvála a bolo po výlete. Helena bola sklamaná, že jej Oľga pokazila zážitok. Mama sa doma upokojila pri pohári Zámockej sviečky a Oľgine výtržnosti ostali opäť nepotrestané. Koho vtedy zaujímalo, že Helena si chcela ešte pozrieť pavilón šeliem? A kedy vôbec niekoho zaujímalo, po čom Helena túži? Otec býval väčšiu časť roka ako pohraničiar mimo – fyzicky aj mentálne. Jeho rodičovská úloha sa začínala rumovými pralinkami vo dverách a končila sa prísľubom ďalšieho príchodu domov o mesiac. Otcove príchody boli skôr návštevami než návratmi domov. V role hosťa sa nechával obskakovať svojou ženou, s kamarátmi vyrážal po večeroch na zábavy, rybačky, hrať karty do miestnej krčmy. So svojimi deťmi sa nanajvýš omylom míňal vo dverách dvojizbového domu. Mama bývala po jeho návštevách unavená a nervózna. Oľge to bolo asi jedno, doma sa zdržiavala málo a hľadala si svoje. Zato Helena sa cítila nekompletné, akoby nikam nepatrila. Mame zavádzala, pre otca bola neviditeľná. Boli to roky, keď netúžila po ničom viac ako po troche pozornosti. V ďalších rokoch si na svoju anonymitu zvykla, ba čo viac, dotiahla ju do dokonalosti.

Tiger je teritoriálne zviera. Svoje územie si označuje močom alebo zoškrabovaním kôry zo stromov. Vo svojom revíri si pravidelne kontroluje vlastné značky. Keď si Helena zadovážila byt, okamžite si ho označila nálepkou „zákaz“ na dverách, schránke aj zvončeku pri dverách.

Sestra Oľga to vnímala ako trápny žart a nemienila zákazovú značku rešpektovať. Stávalo sa pomerne často, že aj keď vyzváňala ako odušu, sestra nezdvihla telefón ani neotvorila dvere. A hoci za dverami bytu ostávalo hrobové ticho, Oľga s uchom pritisnutom na dverách vedela, že byt nie je prázdny. Ale tak ako vo všetkom, ani tieto opakované skúsenosti Oľgu neodradili, ba priam naopak, chodila za sestrou ešte častejšie. Rodičia už boli o čosi opatrnejší a keď ich Helena nepozývala, sami sa do návštevy nehrnuli. Intenzita ich stretávaní z roka na rok bledla ako lístok z autobusu zabudnutý v peňaženke. Nakoniec sa s mamou stretla už len na pohrebe otca. Nekonal sa ani kar, mama bola bez peňazí a zvyšok rodiny bez nálady. Helena určite nemala chuť plakať s mamou, ktorá o ňu nestála, nad hrobom otca, ktorý nestál o nikoho.

Byt sa jej stal teritóriom a útočiskom zároveň. Pevnosťou, ktorej vládli spolu – Helena a tiger. Keď dopila čaj a nohy ju začali pobolievať od postávania pred obrazom, vybrala sa do kúpeľne. Po večernej sprche mala namierené rovno do postele, lenže nedalo jej opäť sa nepristaviť pri obrázku. Tiger ju nútil kochať sa pohľadom na neho. Bol trochu rozmarný a samolúby, držal Helenu pevne v hrsti. Ale Helene to neprekážalo. Bol jej spojencom a partnerom. Len vďaka nemu pochopila, ako sa zakrádať chodbami svojho pracoviska a byť pri tom nenápadná, ako striehnuť na korisť, zmocniť sa vedúceho, skočiť mu po krku a vysať z neho peniaze, výhody, sex. Alebo ako si chrániť svoje územie a nepúšťať do bytu nikoho. Striasť sa rodiny a žiť život solitéra, tak ako tigri samec. Žije sám a žije, ako vie. Helene sa opäť zakalil zrak. V nohách pocítila slabé mravčenie. Trochu sa zapotácala, ale ostala stáť na nohách. Telom jej prešla neidentifikovateľná horúčava, no nepohla sa z miesta. Stála pred kalendárom, oči z neho nespúšťala. V jej pohľade sa však čosi zmenilo. Ostré črty tigra sa zľahka rozmazávali a Helena cítila, že asi odpadne. Už, už sa chcela posadiť na zem, aby predišla pádu, keď zrazu tiger pred jej očami celkom zmizol a na jeho mieste sa objavila len machuľa oranžovo-čiernej farby. Helena ničomu nerozumela. Keď chcela na obraz siahnuť rukou a overiť si jeho skutočnosť, zrazu sa machuľa usporiadala do akejsi špirály a roztočila sa smerom dovnútra. Oranžovo-čierna zmes zrýchlovala pohyb a pripomínala tornádo alebo mechanický plechový kolotoč, s ktorým sa hrávala ako dieťa. Machuľa, teraz už vlastne špirála, začala Helenu navíjať ako udicu silón a Helena namiesto toho, aby sa snažila uniknúť pred nepoznaným, nechala sa vťahovať čoraz hlbšie do rotujúcej prázdnoty. A čím bola hlbšie, tým viac sa hranica medzi čiernou a oranžovou stierala, až bola farba celkom indiferentná. Namiesto toho objavila Helena v špirále nový rozmer vnímania. Čím hlbšie sa do špirály vťahovala, tým intenzívnejšie prežívala tigrovu telesnosť. Cítila pulz krvi v jeho tele, teplo živého mäsa. Jeho nádychy a výdychy splynuli s jej a už dýchali spoločne, jedným spoločným dychom. Uvedomila si, že tlkot jeho srdca sa ozýva v jej hrudi. A možno jej bilo v ňom, to už nevedela, pretože nedokázala rozlíšiť medzi ním a sebou samou. Ich telá aj duše splynuli. Nebolo viac Heleny, nebolo viac tigra. Ostala len jedna homogénna oranžovo-čierna špirála.

TAMARA KENDEROVÁ

Fajka medzi nami

Bryndzové halušky rozvoniavajú celú kuchyňu. Adamova babka ich uvarila pre Adama ako odmenu. Na vysvedčení mal samé jednotky. Nevie sa dočkať, ako sa pochváli Ele. Slaná chuť bryndze sa mieša s pažitkou a so škvarkami. Adam si nevie predstaviť lepší koniec roka.

Hompáľa nohami pod stolom. Ešte musí trochu podrástť, aby dočiahol na zem. Dúfa, že to bude čoskoro, pretože minulý rok bola Ela vyššia ako on.

„Babka, nevieš, či Ela podrástla?“ Adama najviac hnevá, že jeho babka je s Elou častejšie ako on.

Do kuchyne vojde dedko. Sadne si za stôl a začne čistiť fajku.

„Ela sem, Ela tam, viacej by ma zaujímalo, či si sa už vybalil. Nieže budeš znovu celé dva mesiace vyberať oblečenie z kufra!“ Adam sa začervená. Tieto prázdniny sa však rozhodol polepšiť, hlavne preto, že babka odmietla žehliť.

„No, veď ho len nechaj, nech sa naje. Ty máš tiež otravný zvyk, všade ťaháš tú svoju fajku. Mám pocit, že ju máš radšej ako mňa!“ Dedko len žmurkne na Adama a spokojne čistí fajku ďalej.

„A o Ele nech si rozpráva, koľko len chce! Bude mu to manželka!“ Adam zagúľa očami. Mohol by babke povedať, že osemročné decká nechcú mať manželky, že Elu vidí každý rok len dva mesiace, ktoré trávi u starkých, a že je len jeho kamarátka, ale babka si aj tak myslí svoje. Adam sa usmeje a naleje si kyslého mlieka.

Pohár drží pevne, obidvoma rukami. Blondavé vlasy mu padajú do očí. O chvíľu bude potrebovať gumičku. Najradšej by ich mal také dlhé ako Ela. Mlieko vraj pomáha rastu, a tak Adam vypije celý pohár.

Dedko mu odhrnie vlasy z čela a babka utrie mliečne fúzy.

„Tvoja mama povedala, že ťa máme ostrihať. A je aj načas, neviem, prečo ste to tak dlho odkladali, o chvíľu nebudeš nič vidieť.“

„Vieš, starký,“ skúsi Adam a pokojné kyvkanie nohami postupne naberá na rýchlosti, „ja by som si ich najradšej nechal dlhé. Až po pleciah.“

„Adam, dlhé vlasy sú pre baby a pre chlapov, čo nemajú na kaderníka. Hádam nejdeš vymýšľať kvôli strihaniu.“ Adamova noha vyletí hore a kopne do stola. Dedovi sa rozsype tabak. Dedo zahreší a zhrnie tabak späť do nádoby.

„Adamko,“ začne babka, „v lete by ti bolo teplo, ak by sme ťa neostrihali.“

Adam im chce povedať, že u nich v meste má veľa chlapcov dlhé vlasy. A nikomu to nevadí. A keď im je teplo na krk, tak si vlasy chytia do copu. Ale babka si aj tak myslí svoje. Adam sedí, slzy v očiach a pozerá už na poriadne studené nedojedené bryndzové halušky.

„Nerev, Adam, na to si už priveľký. No, nehnevaj sa na nás, my ti chceme len dobre. Za to ti vybalím tašku, čo povieš? Zaraz idem na to.“ Dedko sa zdvihne a

odíde, fajku nechá na stole. Babka, ktorá nevie, čo s plačúcim Adamom, sa ospravedlní, sľúbi, že sa o tom ešte porozprávajú, a odíde za dedkom.

Adam sedí za stolom sám. Rukami, ktoré má zovreté v päsť, si utiera slzy. Ale toto si on nenechá. Ela by sa vzoprela. Ela by niečo vymyslela.

Presne Elu teraz potrebuje.

Adam cestou von zhrabne fajku a tabak. Z kredenca vyberie zapalovač a starkým napíše na lístok, že išiel na ihrisko. Beží von a dúfa, že starkí to mysleli vážne, vybalujú jeho tašku a nevracajú sa do kuchyne. Cestou k Ele sa pre istotu rýchlo pomodlí Anjeličku, môj strážničku.

Stojí pred veľkým zeleným domom. Znovu a znovu zvoní na zvonček, až kým sa z okna nevystrčí Elina mama.

„Dobrý deň, môže ísť Ela von?“

„Adamko? Fíha, ako si sa zmenil! Ako sa máš?“

Adam má tetu rád, ale teraz sa s ňou vôbec nechce rozprávať.

Našťastie Ela o chvíľu vybehne z dverí. Rozbehne sa k nemu a poriadne ho vyobjíma. Takmer ho rozpučí. Ela je širšia aj vyššia ako on. Adam sa postaví na špičky.

Dnes je celá oblečená v ružovej, športové okuliare na nose a na nohách má vybíjané topánky. Adam v živote nevidel štýlovejšie dievča.

„Čauko, krpec! Ako sa máš?“ Kričí mu Ela do ucha, kým ho pučí.

Adam sa neohradí voči prezývke a neupozorní ju, že je o pol roka starší, namiesto toho jej zašepká do ucha: „Ela, pohotovosť! SOS!“

„Čo, prečo? Veď si iba teraz prišiel.“

Adam skontroluje, či sa jej mamina už nepozerala z okna, vytiahne fajku z vrecka a zamáva ňou Ele pred očami.

„Prepánajána, Adam! Dost dobré!“

„Pššš! Môžeme ísť na naše miesto?“ Ela prikývne.

Chvíľu bežia, chvíľu kráčajú. Prídu k rieke, prekročia ju po mostíku, ktorý Ela stavala minulý týždeň práve pre nich, a usadia sa v tieni stromov. Sú zadychčaní a na tvári majú obrovské úsmevy.

„Neverím, že si to urobil!“ Ela pomedzi plytké nádychy vyvaľuje oči na fajku, ktorá teraz leží medzi nimi.

„Ja viem!“ Adam, vyvaľuje oči rovnako ako ona.

„Je po tebe.“

„Ja viem!“ Adam čakal, že Ela bude trochu nápomocnejšia.

„Prečo si to urobil?“

„Neviem.“ Nerád Ele klame, ale zrazu sa cíti hlúpo.

Ela nevyzerá, že by mu verila.

„Tak, čo s ňou chceš robiť?“ Adam vytiahne z druhého vrecka tabak a zapalovač. Opatrne ich položí vedľa fajky. Nevinne zaklipká dlhými mihalnicami. Usmeje sa.

„No teda, Adam! Čo to s tebou za ten rok porobili?“

Adam sa zasmeje, opatrne vezme fajku do rúk. Snaží sa napodobniť postup, ktorý videl robiť dedka. Tabak opatrne natlačí do fajky.

Ela ho pozoruje. Prvýkrát v živote ho nenapráva. Adam si to užíva a pomedzi to, ako sa babre s fajkou, sa pochváli skvelým vysvedčením. Aj keď s Elou často súťaží, poteší ho, že jeho kamarátke sa podarilo to isté.

„Chytila sa! Kukaj, Ela, chytila sa!“ Adam si ju chytro strčí do úst a potiahne. Dym štípe a oči mu slzia. Rýchlo vydýchne a rozkašle sa. Ela mu fajku vychmatne z ruky, dym podrží trochu dlhšie ako on, ale aj ju chytí záchvat kašľa.

Pomedzi kašľanie sa smejú a rýchlo si potahujú ďalej, aby im nezhasla. Nevydrží im to dlho, ale je to zatiaľ to najväčšie dobrodružstvo, aké kedy podnikli. Podľa Adama to prekonal minulý rok, keď sa im týždeň podarilo schovávať mačiatko u jeho starkých na pôjde. Ela s ním nesúhlasí, ale Adam sa neháda, len si ľahne do trávy a pozerá sa do korún stromov popretkávaných svetlomodrou oblohou.

„Moja babka si myslí, že si ťa vezmem za ženu.“

„Ha! To by som ťa musela najskôr chcieť!“ Ela si ľahne k nemu do trávy a vyplazí na neho jazyk. Adam jej to opätuje.

Ležia v trávě, fajka medzi nimi. Neskôr, keď Adam nazbiera trochu viac odvahy, povie Ele o vlasoch a Ela mu sľúbi, že ho pred nožnicami ochráni. Keď bude musieť, tak ich ukradne celej dedine!

Ležia v trávě, fajka medzi nimi a dlhé vlasy sa prepletajú.

DANIELA ROMANOVÁ

Milý Ježiško

Milý Ježiško,

V škôlke vraveli, že všetky darčeky kupujú rodičia. To je hlúposť, však? Veď my žiadne peniaze nemáme, ktovie, ako vydržíme do výplaty a ty mi aj tak niečo donesieš. Okrem toho, ocko by to tajomstvo isto vyzradil. Vidiš, aký je to nezmysel? Vraveli to Ľubo a Vanesa, tak im nič nenos. Oni uvidia, keď pod stromčekom nič nenájdu! Možno majú trochu pravdu. Rodičia kupujú darčeky asi aj neposlušným deťom, aby neboli smutné. Ľubo a Vanesa sú najväčší hnusáci. Stále sa mi posmievajú. Učiteľke o tom nehovorím, ale u Teba to žalovanie nie je. Im dvom by si aj tak nič nezabalil nič nezabalil.

Mne môžeš niečo doniesť. Nie som najposlušnejšia na svete, ale robila som, čo sa dalo. Preto sprav tiež, čo sa dá, a zober ma na Havaj. Videla som ho na mape a na jednom obrázku. Je to maličký ostrovček na ktorom majú celý rok leto a rastú tam palmy. Palmy musia byť dve, tak ich pre istotu prepočítaj. Ako by som tam natiahla hojdaciu sieť, keby ich bolo menej? Ak ma tam vezmeš, tak Ti sľubujem jednu vec – na budúce Vianoce Ti ozdobím vianočnú palmu.

Podľa mamičky je tento výlet drahý a nedáš mi ho, lebo by Ti neostali peniaze na darčeky pre iné deti. Ak ušetríš na Ľubovi a Vanese, tak by sa nejaká dovolenka dala zohnať, nemyslíš? Nič nenos ani ich mame, pretože je rovnako hnusná ako oni dvaja. Predstav si, nedávno im vravela, že sa so mnou nemajú hrať! Vraj ich môžem všeličo zlé naučiť, lebo som dcéra alkoholika. Vidiš, ako klame? Ja som ockova, nie alkoholikova! Veď ani neviem, kto je alkoholik!

Keby ti ušetrené peniaze nestačili, tak ma nechaj doma. Zober moju sestru Elišku, tá si to zaslúži omnoho viac. Ona už chodí do školy a je neskutočne rozumná. Vždy uhádne, kedy ja potrebujem ísť na ihrisko! Nie som tam krátko ako v škôlke, kde stihnem len pár báboviek. S Eliškou som na ihrisku do samého večera. Ak prší, tak musíme ostať doma. To je tiež veľmi rozumné, nemyslíš? Nemáme peniaze na Marťankov, tak nemôžeme behať v ležaku ako deti v reklame. Ak by na Havaji náhodou pršalo, prines mi aj Marťankov. Pod tými palmami by som zaručene zmokla a prechladla. Presne preto ma Eliška necháva počas škaredého počasia vnútri. Ja vtedy pozerám rozprávky a ona na mňa dáva pozor. Aj to je vďaka nej špeciálne. Pridá hlas a postavičky znejú, ako keby kričali do ampliónu. V obývačke sa podľa dospelých nemôže jesť, ale Eliška je omnoho rozumnejšia. Tvrdí, že je jedno, kde jem, hlavne nech mi chutí. To sa jej podarilo, pretože pri nej večeriam čipsy, keksíky a iné dobroty. Na Havaji by sa aspoň rozveselila. Neviem prečo, ale teraz je nejaká smutná. Nedávno si myslela, že ju nevidím, a rozplakala sa. Ja som sa jej neskôr na to pýtala, ale vraj jej nič nie je, iba sa začala alergia na peľ. To si vymyslela, však Ježiško? Kde by v tejto zime našla peľ? Ja teraz klamem, že jej verím, aby sa o mňa nebála. Myslíš, že sa vtedy môže klamať?

Keď zistím, kto ju rozplakal, tak ho... nič mu nespravím, inak by si mi nedal darčeky. No mám iné riešenie – pošlem za ním Ľuba a Vanesu.

Dobre vieš, prečo nemáš tento list na papieri. Nemám ho komu nadiktovať a sama ešte neviem písať. Eliška by si poradila, dokonca by ho dala do obálky a zanesla na poštu, pretože ona isto pozná aj Tvoju adresu. Dnes však nie je doma. Ostala som sama, tak ležím v posteli, vymýšľam si list pre Teba a snažím sa nebáť zlodejov a strašidiel. Podľa mňa Ti takýto vymyslený list bude stačiť, ale pre istotu mi ho Eliška neskôr prepíše. To aby si nezabudol na tie dve palmy, vieš? Rozmýšľam, s kým sa môžem hrať. Možno by som mohla zájsť za ockom. Sestrička mi hovorí, že ocko je prepracovaný a nesmiem ho rušiť, lenže ja jej neverím. Vanesina a Ľubova mama ho predsa nazvala nezamestnaným a to je človek, ktorý žiadnu prácu nemá. Nudy sa teda nebojím, niekto sa už o mňa postará. Práve zavrzgali dvere a isto sa vrátil ocko. Eliška mi v takomto čase púšťa rozprávku, ale dnešok je výnimočný. Na ocka sa teším už teraz, konečne si na mňa nájde čas.

Ježiško, nevieš náhodou, čo sa stalo? Ak tomu náhodou rozumieš, pridaj mi k darčeku aj vysvetlenie, pretože ma ocko asi prestal mať rád. Prišla som za ním do kuchyne a zľakla som sa. Ocko sedel za stolom a všade smrdelo, ako keď som sa kedysi povracala v aute. Zľakla som sa. Čo ak sa mu niečo stalo? Do smradu sa miešalo aj niečo ako mamin rum. Ten síce nemôžem piť, ale raz som ho ovoňala. čOckovi asi niť nebolo, lebo začal volať, nech ho objímam. Mne sa nechcelo ísť a neviem prečo, ale začala som sa ho báť.

„Tak ideš? Bude to? Či ti už tiež nie je vlastný tatko dosť dobrý?“ kričal a ja som stála vo dverách.

„Takto je to? Tá malá zmija nahuckala proti mne aj teba, čo? No povedz, že ťa nahuckala!“

„Eliška je najlepšia, aby si vedel!“ začala som kričať.

„Tak takto, ty fagan? Vypadni! Zmizni mi nadobro z očí!“

Takéhoto ocka som nepoznala. Čo ak je to predsa len nejaký cudzinec? Začala som si ho pre istotu obzerať.

„Ty ma už ani neposlúchaš? Nepočula si, že máš vypadnúť, ty hlupaňa?“

Facky som predtým videla iba s Eliškou v Tomovi a Jerrym. Tam boli oveľa veselšie. To asi preto, lebo nie sú ozajstné a Tom Jerryemu nikdy nepovedal, že ho nechce vidieť. Najprv som sa chcela spýtať Elišky, prečo ma ocko nemá rád. Možno sa len pomýli a chcel povedať niečo iné, nie? Nakoniec som sa rozhodla inak. Aj ja ju oklamem. Keď si môže mať v decembri alergiu ona, budem ju mať tiež!

Presne ako pri Eliške som vošla do obývačky a pustila som si televízor. Aj hlas som nastavila, aby z neho praskala omietka (to sa len tak hovorí, naša už dávno popraskala), žiadnu rozprávku som nenašla, ale podarilo sa mi niečo iné. Objavila som nejaký film o Havaji a konečne som videla, ako vyzerá. Nie je to nádherný ostrovček, no škaredé zastavané mesto plné ľudí v plavkách. Kto by tam už šiel? Vôbec sa mi nepáči.

Vieš čo, Ježiško? Ak si s Eliškou zaslúžime pekné Vianoce, pošli na Havaj ocka.

MARTIN VANČO

Narušitelia

Zamával som dvom upoteným chlapom zo sťahovacej služby a rýchlo za nimi zabuchol dvere. Oprel sa o ne a po chrbte sklzol až na zadok. Obliala ma úľava. Neviem, či z toho, že už nemusím krkolomne smalltalkovať s nesympatickou návštevou, alebo len preto, že moja sťahovacia odysea bola zavŕšená.

Postavil som sa a začal predierať bytom zaprataným mojimi škatuľami a taškami ako dobrodruh husto obrastenou džungľou. Keď som konečne dorazil k sedačke, usadil a domrvil sa v nej, prvýkrát som mal čas nadviazať nemý dialóg s priestorom, ktorému som odteraz mal hovoriť domov. Sedel som na štvrtom poschodí osemposchodového paneláka, ale cítil som sa, akoby som celý barák vlastnoručne postavil. Bolo to moje, zaslúžil som si to, oddrel som si to. Bol som ako feudál, ktorý sa vytešoval zo svojho léna.

Bol to starý byt, v pôvodnom stave, rečou realitných kancelárií vhodný na kompletnú rekonštrukciu podľa vlastných predstáv. Počas predchádzajúcich týždňov som sa naučil, že realiták dokáže nazvať aj pštosie hovno na rohožke exotickou dekoráciou.

Byt ponúkali za šokujúco nízko cenu a keďže som v tom nevidel žiadny háčik a realiták mi povedal, že v tom žiadny nie je, ešte v ten deň som podpísal rezervačnú zmluvu. Aj v banke boli radi, že som sa u nich zastavil, preto mi na byt ochotne požičali.

Obzeral som starobylý nábytok, ktorý v byte ostal. Sedel som na sivej, vyblednutej a bohvie od čoho flakatej trojmiestnej sedačke s drevenými operadlami po stranách, ktoré asi slúžili na ľahšie vstávanie. Novučičké hojdacie kreslo, ktoré bolo očividne kupované nedávno a hoci sa tvárilo, že je retro, sa k zvyšku nábytku vôbec nehodilo. Drevený konferenčný stolík s bielym obrusom a mozaikou geometrických tvarov, ktoré pripomínali pohlavné orgány. Po chvíli prezerania sa mi začal javiť ako jedna veľká bukkake párty.

Menší televízor, jedno z prvých elcédečiek na trhu, viem to, lebo som kedysi brigádoval v elektrodome a ľudia po ňom šaleli. Knižnica s presklenou vitrínou, zaplnená brakovou literatúrou a krištálom. Obývačke dominoval obraz v netradičnom tvare šesťuholníka s dvoma veselými pandami.

Celým bytom sa ozýval prenikavý tikot kukučkových nástenných hodín. Ten zvuk som si pamätal z domu svojich starých rodičov, ku ktorým som chodieval ako malý chlapec.

Ako som tak skenoval izbu a počúval rytmický tlkot hodín, všimol som si popolník s ohorkami na parapete. Odrazu sa takýchto čudných detailov vynáralo viac. Nedokončená krížovka na stole, fikus, ktorý sa nezdal zoschnutý, alebo rodinná fotografia v rámičku. Akoby v tom byte niekto stále žil.

S predchádzajúcou majiteľkou bytu som sa nestretol, všetko za ňu riešila realitka. V byte vraj donedávna býval starší pár, ale obaja náhle umreli.

Byť zdedila ich dcéra, lenže tá dlhodobo žije v Austrálii a predaj riešila na diaľku.

Rozhodol som sa viac nad tým nepremýšľať a všetkých týchto vecí sa čo najskôr zbaviť. Premáhala ma únava zo sťahovania. Po krátkej chvíli som sa jej poddal, zatvoril viečka a nechal sa rozptyľovať svojimi snami.

.....

Prebudil ma cudzí rozhovor. Oči som neotvoril, ale zreteľne som počul, ako si kúsok odo mňa nejaká dvojica niečo mrmle. Muž so ženou, podľa hlasu skôr staršieho veku. Kto to, kurva, bol?! Zmätený a vydesený som ďalej predstieral spánok. Jedna postava sa ku mne približovala a vo mne rástol adrenalín.

„Hej mladý, ale tu nám spať nebudeš!“ zahučal mi odrazu muž do ucha a snažil sa mnou silno lomcovať.

„Nechaj ho na pokoji!“ okríkla ho žena. Po fyzickom kontakte sa už ďalej nedalo nič predstierať. Otvoril som oči a nad sebou zbadal zamračeného, vráskavého, plešatého a mierne tučného muža. „Prečo si neupracuješ tie svoje haraburdy? O niečo som zakopol a narazil si palec!“

Nečakal na odpoveď, usadil sa do kresla, diaľkovým ovládaním si zapol televízor a nohami sa odtlačal od zeme, aby sa rozhodol. Jeho zachmúrená tvár sa zmenila, teraz vyzerala spokojnejšia. Žena si ma takmer vôbec nevšímala, kľučkovala s krlhou pomedzi moje škatule a polievala svoj fikus.

Môj mozog to akosi nevedel spracovať. Sú to ľudia z rodinnej fotografie, ktorú som si predtým všimol, ale títo ľudia mali byť mŕtvi. Vidím azda duchov alebo ešte stále snívam? Moje srdce si išlo bubenícke sólo, krv v žilách mi tuhla. Bol čas utiecť alebo zaútočiť. Vyskočil som na nohy a všimol som si, že z jednej zo škatúľ pretŕča moja tenisová raketa. Schmatol som ju a zahnal sa, chlapa v kresle som ňou udel do ramena.

„Áááú,“ zreval. „Do riti! Preskočilo ti? Vyzerám ako posratá tenisová lopta?!“

Žena vykrikla a v inštinktívnej obrane svojho muža po mne hodila krlhu. Preletela mi tesne okolo hlavy, pričom som na tvári zacítil niekoľko kvapiek, až dopadla na stenu a následne pod vplyvom gravitácie aj na sedačku. Voda z krlhy do nej nasiakla.

Po týchto neúspešných pokusoch o útok sme ostali stáť zamrznutí na svojich miestach a vydesene na seba pozerali. Napätie sa rýchlo premenilo na pocit trápna. V televízii práve bežala reklama, v ktorej animované škrekčky tancovali na chytľavú melódiu a dookola ktosi spieval dedo-les, dedo-les. Čo to kurva je dedo-les?

„Kto ste? Čo robíte v mojom byte?“ prerušil som tú trápnu chvíľu.

„Hovno v tvojom,“ reagoval nahnevane muž. Celý čas sa ani nepohol z kresla.

„Toto je náš byt, mladý muž,“ zapojila sa žena. „Je náš, pokým žijeme,“ doplnil ju muž.

„Ale vy ste mŕtvi,“ snažil som sa oponovať a svojvoľne mi pritom poskočil hlas, akoby som mutoval.

Obaja sa na seba prekvapene pozreli. „Drahý, prečo si mi o sebe nepovedal, že už nežiješ?“

„Nechcel som ťa zarmútiť,“ odpovedal muž. Táto odpoveď oboch rozosmiala.

Muž po chvíli zvažnel, postavil sa, podišiel blízko ku mne a z ruky mi vytrhol raketu.

„Ty nevieš, že mŕtvych nemáš biť?“ Potom raketu šmaril na zem.

Zosunul som sa na gauč, hlavu si strčil medzi kolená a oboma dlaňami si chytil záhlavie, akoby som sa bránil pred útokom medvedice.

„Ale no tak, veď sa tu neopúšťaj,“ vyhrkol starec. „Ujasnime si jednu vec. Súhlasili sme s tým, že tu môžeš s nami žiť, ale jedine podľa našich pravidiel. Ak sa ti nepáči...“

„Súhlasili ste s čím?!“ skočil som mu do reči.

Vtedy si ku mne prisadla žena a láskavým hlasom sa ma opýtala. „A vy ste nevedeli, že tu stále žijeme my?“

Zadíval som sa na ňu. Nízka, útla žena sa pohybovala a rozprávala pomaly, rozvážne. Vyčesané šedivé vlasy, jemný mejkap a bižutéria nasvedčovali, že napriek pokročilému veku jej stále záleží na výzore.

„Povedali mi, že majitelia nedávno umreli,“ pošepol som.

Muž a žena sa na seba pozreli a povzdychli si. „Ja ju prerazím,“ vytrúsil zo seba on.

Žena sa opäť upriamila na mňa. „Poviem vám našu verziu. Tú vašu, žiaľ, nepoznáme,“ začala. „Tento byt sme už dávno prepísali na našu dcéru, ale s podmienkou, že nás tu nechá dožiť. Dcéra nám minulý týždeň zatelefonovala, aby nás informovala, že byt bez nášho vedomia predala. Vraj nutne potrebovala peniaze. Od nej vieme, že ste sa k nám mali nasťahovať. Povedala nám, že ste súhlasili s podmienkou, že časť bytu budeme naďalej využívať my.“

„To je nezmysel! S niečím takým by som nikdy nesúhlasil.“

„A čo presne vám teda naša dcéra povedala?“

„Nič, vôbec som s ňou nehovoril. Celú kúpu som riešil len s realitkou.“

„Ó, bože, to ma mrzí,“ odpovedala žena a ľútostivo sa dotkla môjho ramena.

Odtiahol som sa. Cítil som, že som obeťou nejakého veľkého sprisahania, ale nebol som si istý, či v tom idú aj títo dvaja alebo sú takisto len obeťami.

Bleskovo som vystrelil z bytu, po ceste som dvakrát zakopol o vlastné veci a vypustil pritom spršku tých najhorších nadávok. Okamžite som volal realitnej maklérke. Zdvihla mi, vyrozprával jej, čo sa stalo, zdala sa mi prekvapená, sľúbila, že to preverí, ale už nikdy sa neozvala a jej telefón ostal navždy hluchý.

Volal som právnikovi, bol to známy známej, len nedávno skončil koncipientsku prax. To, čo sa mi stalo, sa podľa neho v právnickej reči nazýva vecné bremeno dožitia. „Lenže v liste vlastníctva sú takéto veci uvedené, niekto si to musel skôr či neskôr všimnúť,“ oznámil mi skepticky.

„Všetko som nechal na realitku, aj kataster,“ odpovedal som.

„Nie je možné, aby si to nevšimli.“

„Čo s tým môžem teraz urobiť?“

„Teraz už nič, ale úprimne, nikto nie je taký hlúpy, že si najskôr neskontroluje list vlastníctva.“

„Aha, tak ďakujem,“ zložil som.

V nasledujúcich mesiacoch som márne hľadal východisko. Nepodarilo sa mi zrušiť kúpnu zmluvu ani byt s vecným bremenom dožitia znova predať. Manželia

Hermanovci, starší pár, ktorý dožíval v byte, ho odmietol opustiť, nepomohli vyhrážky ani prosby. Neexistoval právny spôsob, ako ich k tomu donútiť, a na iné spôsoby som nemal žalúdok. Do celého maléru ich dostala dcéra, s ktorou však nemali dobrý vzťah a sotva s ňou komunikovali. Mohol som len čakať, kým naozaj dožijú. A keďže som si nemohol dovoliť popri hypotéke platiť ďalší nájom, stali sa mojimi nedobrovoľnými spolubývajúcimi.

.....

Vždy po príchode z práce som v byte našiel rovnaký obrázok. Herman zakliesnený v kresle pozeral televíziu alebo čítal noviny. Hermanová sa obracala v kuchyni, kde klepala rezne alebo pripravovala koláč. Jeho vôňa čoskoro pohltila celý byt a ja som vedel, že čuch bude jediný zmysel, cez ktorý si ho budem môcť dopriať aj ja. Boli verní svojej dennej rutine, ktorá zahŕňala krátku vychádzku, občas spojenú s návštevou lekára, kostola či obchodu. Spravidla chodili všade spolu. Takmer vôbec sa nehádali, asi už boli za tou vekovou hranicou, keď si všetko zlé vzájomne odpustili a racionálne zhodnotili, že hádky sú už pre ich vek nedôstojné a zbytočné.

Môj vzťah s nimi však už taký harmonický nebol, aj keď to v princípe neboli zlí ľudia. Dvojgeneračný vekový rozdiel však bolo v našom spolužití cítiť. Hermanovi sa často stávalo, že zaspával na záchode. Najskôr som sa len nervózne prechádzal pred dverami a šúchal pritom hlasno nohami, neskôr vyklopkával a zúfalo sa prihovárал „Pán Herman, pán Herman,“ až som rezignoval a celou silou trieskal na dvere. Odmenil sa mi prúdom vulgarizmov a tým, že nespláchol.

Netriedili odpad, vraj omylom mi vyhadzovali poštu. Hermanová mi pokazila rýchlovarnú kanvicu. Odprisahala, že sa jej nikdy ani nedotkla, ale ja som vedel, že si v nej zohrievala vodu na tie svoje sypané zelené čajíky, keď som nebol doma. Neustále mi presúvali moje veci, niektoré z nich mi po čase celkom zmizli.

Na svoj vek si na počudovanie často dopriali sex. Naše spálne delila len jedna stena, ktorá zvuk prepúšťala až príliš ľahko. Herman pri orgazme vydával divné chrapľavé zvuky, znel ako postrelený byvol. Zvuky súložiacich Hermanovcov boli pre mňa tými najtrýznivejšími ozvenami mojej vlastnej mizérie.

Čas, ktorý sme trávil v spoločnej komunikácii, sa postupne skracoval. Boli sme ako manželia, ktorí si po výchove detí uvedomili, že si nemajú viac čo povedať a ich spolužitie už nemá žiadny zmysel. Naša komunikácia sa obmedzila na rutinné informovanie o tom, že v piatok nepôjde teplá voda alebo že treba opraviť rohožku, lebo ju zase oštal susedov pes.

Každý z nás cítil, že nás druhá strana oberá o komfort domova. Moja pohoda v byte rástla iba vtedy, ak tam oni neboli a naopak. Bola to hra s nulovým súčtom. Nedalo sa v nej zvíťaziť bez toho, aby druhá strana neostala porazená.

.....

Najhoršie bolo, že oni boli dvaja a ja len sám. Svojou početnou prevahou ma postupne zo spoločných priestorov vytlačali do mojej malej izbičky, kde som trávil všetok svoj čas. Môj trojizbový byt sa zúžil na jednu izbu, najmenšiu z troch. Matrac, pracovný stôl so stoličkou a roldor, všetky kúsky som precízne vybral z katalógu IKEA tak, aby ukrajovali čo najmenej z priestoru, ktorý mi tam ostával.

Svoju izbu som si napriek malým rozmerom obľúbil. Stala sa mojím útočiskom pred neželanými narušiteľmi, preto som ochotne prijal ortieľ, že v nej strávim väčšinu svojho času doma. Jej panelové steny pre mňa predstavovali čosi ako nedobytné hradby. Hermanovci sa nikdy neodvážili do nej vkročiť, to bolo jedno z mála dohodnutých pravidiel, ktoré rešpektovali. A ja som im dovolenie na vstup nedal ani vtedy, keď stáli za dverami a domáhali sa ho. Tie chvíle som si užíval najviac. Vo svojej pevnosti som vyčkával na to, kedy oboch dostane smrť.

Nepoznal som ich presný vek, mal som len hmlistý odhad. Jemu som hádal 77, jej 75. Raz som si vygooglil, že podľa priemernej dĺžky dožitia mal byť on mŕtvy už tri roky. Väčší problém bol s ňou. Mala žiť ešte ďalších šesť rokov, čo bola priveľmi skľučujúca predstava, preto som sa už nikdy ich vekom nezaoberal.

.....

Po čase som sa úplne vzdal niektorých spoločných priestorov. Prvú som obetoval obývačku a onedlho kuchyňu. Jedlo som si dal posilať, aby som nemusel variť. Von z izby som vychádzal len vtedy, ak som mal istotu, že nestretnem žiadneho z nich. S uchom prilepeným na stenách som analyzoval ich aktuálnu polohu, denné rituály a telesné potreby, aby som dokázal odhadnúť, kedy je bezpečné opustiť pevnosť.

Najväčšie riziko predstavovalo príchod do bytu zvonku. Takým stretnutiam sa nedalo zabrániť, preto som začal obmedzovať svoje vychádzky z bytu. Pracoval som z domu, jedlo som si objednával na niekoľko dní dopredu a skladoval ho v malej chladničke, ktorú som mal priamo v izbe.

Môj systém fungoval výborne. Hermanovcov som niekedy nestretol aj celé týždne. Boli sme dve separátne existencie obývajúce ten istý priestor. Keďže som ich už menej stretával, nemal som výčitky, keď som premýšľal nad ich smrťou. Ako a kedy sa to stane. Neplánoval som tomu dopomôcť, ale tešil som sa na ten moment.

.....

Prestal som cez deň sledovať čas, moja orientácia v dňoch sa zredukovala na vnímanie, či je deň alebo noc. Nevedel som však, ktorý je deň a aj mesiace sa mi zlievali do jedného. Už dlho som bol nezamestnaný a sotva ešte niečo zjedol.

Kedy som naposledy videl Hermanovcov? Boli to mesiace či roky? Žijú ešte vôbec? Mal by som to preskúmať.

Ucho som pritlačil k stene a pozorne sa započúval do zvukov bytu. Slnko zapadlo, vyšlo, znova zapadlo, ale okrem rytmického tikotu nástenných hodín som nepočul nič, dokonca ani televízor. Mal by som sa ísť presvedčiť osobne, ale túžba po mojej samote, ktorá mi poskytovala komfort, bola väčšia. Z predstavy, že by som sa s nimi mal stretnúť, na mňa prišla panická úzkosť. Samota bola moja závislosť.

.....

Silné nárazy dopadli na moje dvere. Jeden tresk, druhý, tretí, dvere sa rozleteli. Kto to bol? Boli to Hermanovci? Dovolili si narušiť moje súkromie? Snažil som pozrieť, ale uvidel som len tmú. Chcel som si pretrieť oči, ale moja ruka nedokázala splniť príkaz od mozgu. Počul som hlasy, ale nevedel som ich nikomu priradiť ani rozoznať, čo hovoria. Moje telo sa pohlo, ale nebol som to ja, kto ním hýbal. Už som viac nemal nad sebou kontrolu.

Kam ma nesú? Žijú ešte Hermanovci?

LENKA ŽELONKOVÁ

Ryby patria do vody

Začalo sa to celkom nevinne. Epidémiou.

Zasiahla najdrahšie kusy, postupne sa cena znižovala. Útočila na čerstvo kúpených členov rodiny, bez ohľadu na pohlavie a druh. Z akvária sa stávalo podvodné pohrebisko.

Ryby ležali hore pupkom a mali na saláme.

Postupne som ich vyťahovala sieťkou na motýle a hádzala ich z balkóna.

Topiť mŕtvoly v záchodoch je predsa len nedôstojné.

Aj ryby musia mať sny. Že raz budú lietať.

A hnojiť susedke záhradku.

Vďaka šupinatej katastrofe, ktorá si zgustla na nemých obetiach, sa mi podarilo urobiť malý sociálny experiment. V pondelok sa jedna tetra neónová, istý čas celkom živá rybka, rozhodla ukončiť svoj let z druhého poschodia inak. Jedinečne. Capla na parapet susedy Krátkej.

Pani Krátka má na každý prst po štyri roky, a to rátame aj nohy, jej manžel zomrel, keď ešte v meste neboli žiadne akvaristiky, a je to typická suseda.

Tá, čo vás pozoruje spoza záclony, keď odchádzate a vraciate sa, tá, čo vytrvalo klopká na dvere, keď sa deti rodiny menia na slony alebo vysávač hučí hlasnejšie.

Tá, ktorá sa sťažuje na neumyté a čerstvo umyté schody. Jednoducho tá.

Pani Krátka je puntičkárka. Na balkóne si suší spodky zoradené podľa farieb. Ak sa omylom v zápale monitorovania okolia oprie cestičkami na čele o sklo, promptne naň napľuje a drhne ho rohom šatky na hlavu.

Pani Krátka by skrátka nikdy nenechala cudziu rybu sušiť sa na parapete vyššie týždňa.

„Mama! Suseda zomrela!“ pribehla som s hrôzou pod viečkami.

„Ako? Ktorá?“

„Alebo ešte len umiera,“ zamyslela som sa.

„Soňa, čo sú to zase za nezmysly?!“

Mama mi väčšinou nerozumela. Vládol medzi nami sústavný komunikačný šum.

„Žiadny nezmysel, ale sociálny experiment! Mama, musíme ju zachrániť!“

„Čo to...“

„Viem, viem, ani ja som ju nemala rada, ale každý má právo na život, to si ma sama učila.“

Šumenie narástlo do neznesiteľných rozmerov.

„Noro! Poďme zachrániť susedu!“ rozhodne som vpochoďovala do izby.

Mala som sem prísny zákaz vstupu.

Trhlo ním, zo stola začal niečo zúrivo zhrňovať. Zásuvka tresla. „Sonisko, máš ku mne prís...“

„Každá sekunda je drahá!“ schmatla som ho za tričko a ťahala od stola.

Ani sa nepohol. V ruke držal špendlík. Bol veľký, ťažký, samý sval.

„Čo otravuješ?“

S bratom sme tiež neraz šumeli. S jeho svalmi tiež. Keď to už pílilo uši, obyčajne mi strelil facku. A potom sme sa bili. Kým jeden z nás nezostal ležať hore pupkom.

„Ociii, je to otázka života a smrti!“ klopkala som nástojčivo.

„Sonička, vydrž! Hádam si môžem aspoň na záchode dopriať trochu súkromia.“

„Suseda nás potrebuje! Bola epidémia a tetra spadla na parapet a ona, vieš ako, tie spodky, ona na to nič! Niečo sa jej stalo!“

Šuchot novinových stránok.

„Povedz Silve, že dnes je akcia na pistácie. Máš rada pistácie?“

S ockom nám to niekedy ani nešumelo.

Naliehavo búcha na dvere.

„Pani Krátka, vy žijete? To mi odľahlo!“

„Soňa, vytopili ste mi byt. Cítim sa ako ryba na suchu.“

„Odpusťte, prasklo nám akvárium.“

„To nebol dobrý spôsob, ako na seba upútať pozornosť, Sonisko.“

„Mohla by som k vám zaskočiť na návštevu.“

„A vieš plávať, Sonička?“

„Učím sa, v kúpeľni.“

„V kúpeľni? Nerozumiem.“

„Mne nikto. Môžem?“

„Máš ku mne predsa prís...“

„Vezmem aj poháre a naberiem vodu späť. Viete, teraz sa cítia ako motýle vo vode.“

Pani Krátka má tretí deň na balkóne vyvesenú bielizeň podľa farby. Rovnakú. Ryba zmizla.

Ocitla som sa v bezvýchodiskovej situácii.

A tak som ju ignorovala.

Vo štvrtok sa Noro sprchoval. Voda plieskala o steny sprchovacieho kúta, lepila sa a sklízala na podlahu.

Ale pani Krátka sa už nebojí, že jej zo stropu kvapne na cestičky.

„Soňaaa!“ kričal na mňa cez stekajúcu vodu. Stála som pred akváriom a vyťahovala z nej osamotený chvost.

„Čo chceeeš?!“ kričala som naspäť.

„Prines mi môj uteráák!“

„A kde jeee?!“

„Však na radiátoreee!“

Behala som po byte s mokrou sieťkou a hľadala zodratý uterák, ktorý zvykol voňať po holiacej pene, ale nikde som ho nevidela. Vošla som do jeho izby.

„Panebože.“

„Pani Krátka, ja už viem, že ste mŕtva.“
„Prečo? Ako?“
„Rybu z vášho okna vzal môj brat. Sociálny experiment má dohru.“
„Akú rybu?“
„A ten špendlík, čo vtedy držal v ruke, prepichuje nimi ryby. Má celú zbierku.“
„Zvláštna záľuba.“
„Je to psychopat!“
„A preto som mŕtva?“

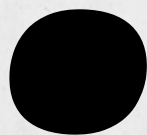
V piatok púšťam štipec.
„Norooo!“ kričala som cez balkónové sklo.
„Čo chceeeš?!“ kričal naspäť.
„Spadol mi dole štipec, choď pooon!“
„Naser siii!“
Prepochodovala som cez obývačku a rozrazila dvere. Vrhol sa na predmety na stole a chvatne ich hádzal do zásuvky.
„Zbierať ryby pod balkónom ti problém nerobí,“ zahlásila som s pokojom Angličana.
Rozochvel sa. Uterák ležal na vyhriatom radiátore. Trasieš sa, braček?
„Najprv to boli motýle a kadejaké hnusné chrobáky, teraz...“ vyhrkli mi slzy.
Moja tetra, zaživa celkom živá rybka... toto si nezaslúžila.
„Soňa,“ odstúpil od stola. Niektoré špendlíky sa skotúľali na zem. „Nehovor to rodičom.“
„To je to, čo ťa trápi?! Fuj!“ Kto vymyslel slovné spojenie „súrodenecká láska“? Iste to bol jedináčik.
„Proste ma fascinujú krídla a šupiny, no a čo? Videla si ich už niekedy pod mikroskopom? Sú nádherné!“
Hovoril o nich, o krídlach a šupinách, dlho o nich hovoril, a pritom mu oči iskrili, akoby sa do niečoho zamiloval, do šupín a krídel, do dokonalých štruktúr, lebo vieš, nejestvuje nič dômyselnejšie usporiadané, a Soňa, pozri, pred tebou leží vzduch a voda, to všetko by sa chcelo ponárať a vzlietať, a Sonička, počúvaj, ich farby sa menia na slnku, toto volám krištáľ, a teraz, nakloň sa trochu, to je mentolová žula.
„Mentolová žula,“ smiala som sa. „Veď je to obyčajná sivá!“
„Nie je sivá ako sivá, rozumieš,“ poučal Noro.
„Rozumiem,“ prikývla som pobavene. Pre farby mi chýbal cit.
„Ale rodičia... by to nepochopili. Teda nielen tú žulu. Soňa, prosím,“ vplavil sa do mojich očí.
„Akej farby ich mám?“
Zmraštil čelo. „Oči zotátého mahagónu.“
Vyprskli sme. Pre určité veci som cit mala.

A tak sme uzavreli súrodeneckú dohodu. Pretože také slovné spojenie občas funguje.
„Sľubujem, že nebudem otravovať tvoje ryby a následne ich zbierať pod balkónom.“
„Sľubujem, že rodičom nepoviem o tvojej divnej úchyľke a každú rybu, ktorá umrie prirodzenou cestou, ti odovzdám na... ďalšie spracovanie.“
Potriasli sme si na to malíčkami. Je to nezvratné.
„A teraz klopeš,“ vyzvala som ho.
„Hohó, na tom sme sa nedohodli,“ bránil sa brat. „Ty zaklop.“
Z bytu naproti práve vychádzala suseda Bystrá.
„Ja klopem, ty hovoríš,“ zasipela som a pristúpila k dverám.
„Na koho to tam vyčkáivate?“ zamiešala sa Bystrá s obuvákom.
„Dobrý deň, my sme len...“ začala som a nemohla pokračovať.
„Vy o tom neviete? Pani suseda Krátka v utorok skonala.“

„Bola to jedinečná smrť, to sa musí nechať.“
„...“
„Ryba na tanieri, zdravá večera, ktorá môže stáť život, však?“
„...“
„Vraj Noro o tetre na parapete nevedel. Vzali ste ju vy?“
„...“
„Tá tetra, to bola kosť, však? Samá kosť!“
„...!“
„Dnes s vami nie je žiadna reč, pani Krátka. Ste ako ryba vo vode.“

Bronzové pásmo

Poézia

PAVOL FEKETE

V čakárni na teba

Bola len úkazom
v atmosfére
biela ako prúdová čiara
čo sa úbytkom
rozplynula
keď krídla divokých husí
plieskali o oblohu

Neotvorila dvere
i keď mi dvakrát
vynechalo srdce
a prestal som dýchať

MARTA KRIŠKOVÁ

Schizofrenik ako vyšinutý (úryvok)

Svet je maškarný ples,
vyhráva tá najlepšia maska
Tak som sa prezliekla za človeka
a... vyhrala som.

...

Snáď ostáva ešte aspoň jedna posledná
šanca,
ako z tohto von.
Čo robiť, keď je v hlave zhon?
Potrebujem si konečne oprat' myšlienky
a nechať ich vyschnúť na poriadnom
severáku.

...

Ono si ňá nájde,
ono sa nestratí.
Darmo slnko každý večer zájde,
čo bolo, už neplatí.

...

Teraz si nie som
celkom istá...
Bol si to ty
v mojom sne,
ten terorista?
Pozrie na mňa
a
vybuchne...
Od smiechu.

...

Večerná intimita
hladná po tebe sa pýta
Spútaj aspoň jednu strofu
a privolaj katastrofu.

Och, to ladenie
dočasné,
och la de nie
stále nie?

...

Zástava srdca
Veselo veje
Zástava srdca
Už doviaľa

...

Stojaté vody
Veď si sadnite na chvíľu
A ponorte sa do ticha
Do ozveny myšlienok

...

Chvejem sa celá som horúca
Počasie plány mi zatiaľ nerúca
Takže za daných okolností
Zadaných už zrejme láska hostí

...

Tu a teraz vyhlasujem
Som nevinná
Ten zločin z lásky
Som nespáchala

...

Nestíham
Dnes musím ešte umyť vodu
A zahoriť ohňom
Prepínam osobný program na slobodu
Boh so mnou a Boh v ňom

...

Čoho sa chopím
To pochopím
Tak sa ťa dotýkam
A nechápem

LÝDIA ŽÁKOVÁ

SPOVEĎ (úryvok)

Zrodená skôr

pozriem na teba a strácam sa vo
vlastnom kmeni
oči mi sklĺznu niekam hlboko do zeme
nedokážem sa nadýchnuť, tak som celá
umelá
bojím sa, že môj pohľad už nezachytím,
že odpláva, definitívne

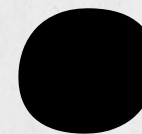
éterické telo vykrmené žiarou ako vták,
čo preletel podstatou vesmíru
v nebotyčnom objatí ničoty nevie, či má
letieť ďalej
alebo sa premeniť na mustanga
na dlhé, tenké myšlienky, čo sa zrazu
zhodnú
ako démonické sily vody
splývam s jednou z nich zrodená skôr
ako ty
vymenila som ťa za slová dokonalých
piesní

Únik

slnko sa dnes pokúsilo utiecť, schytila
som všetky svoje slová a utekala za ním
mám strach, že sa rozmnožím ako stará
kniha a nikto ma nebude chcieť
stromy sa smejú vyčistené od starých
tvrdení
nič sa vraj nezmení, ale obloha vykvitne
aj zem sa opáli
vietor si sadá k môjmu stolu ako starý
poštár
s taškou zobrajúcich reklám
rozliezli sa po dome ako duchovia
skúmajú tie zvláštne zelené oči
v ktorých zaspáva neznesiteľné
tajomstvo
a nahrádza moje odumreté bunky
zakaždým, keď sa pokúšam utiecť od
teba

Bronzové pásmo

Proza

MARTIN MIŠÚN

Vanesino ucho

Michal mal občas pocit, že Vanesu pozná lepšie než hociktorého zo svojich kamarátov. S kumpánmi sa zabával, občas spolu popíjali, niekedy si vymenili pár zážitkov. Teda, ak si na ne dokázali spomenúť. Necítil však, že kamarátov pozná do hĺbky. Všetci mali časť života, do ktorej ostatných nepustili. Ostnatý drôt, mínové polia a cedule s varovnými nápismi. Skrátka: existovali medzi nimi tajomstvá.

S Vanesou sa pritom zoznámil náhodou – kdesi v čudných končinách sveta zvaných internet. Na stránke, kde sa schádzali nadšenci písania listov. Dozaista samé pochybné existencie, ľudia, ktorí smrdeli naftalínom a boli štúrovi na pohrebe. Presne tak, veď internet sa hemží čudákmi, degeneruje mozgy a ktovie čo ešte. Ako každý správny surfista na vlnách online sveta, Michal veril, že jedine on je imúnny.

Lenže ako sa ocitol v týchto kruhoch? Veď sa ich nerád dotýkal. Ani písanie listov ho obzvlášť nevzrušovalo, perom sa naposledy oháňal v škole. Vraj mocná zbraň! Povedzte to napalmu...

Aj tak sa dostal na fórum starých mám. Možno mal vypité. Veru, musel mať, veď ráno sa zobudil s prázdnu fľašou vodky pri hlave. Namiešal si zvláštny drink. Hlavná prísada – nuda. Možno aj pár slz z osamelosti. Bohvie. A okrem toho si našiel správu, že nejaká ženská je ochotná dopisovať si. Na prekvapenie bola jeho rovesníčka, chvíľu neveril, ale nedostatok archaizmov Michala presvedčil. Keď si dal hlavu do poriadku, usúdil, že musí byť najväčší borec.

Takže skúsil túto formu komunikácie. Veď Vanesa to čoskoro vzdá, keď pochopí, ako Michal nevie písať – štylisticky či úhľadne, emocionálne... akokoľvek. Aj čajová lyžička mala umeleckejšie nadanie. Aspoň si to priznal.

Odvtedy uplynuli roky. Nikdy sa nevideli. Michal mal stovky predstáv, ako by Vanesa mohla vyzeráť. Pre vnútornú pohodu si z nej stvoril krásku. Možno aj preto cítil, že ju pozná odpredu dozadu. Plus: intimita listov, úprimné slová a vety akoby do vzduchu, ktoré boli vypočuté... Iste, nemohol vedieť, čo všetko zamlčala a čo si vymyslela – Michal si rozhodne v listoch upravoval pravdu. Drobné prifarbovanie skutočnosti, aby nevyzeral ako chlap bez sociálneho života. K výslovným ľžiam sa neuchýlil! Tak hlboko by neklesol. Obyčajné polopravdy pozliepané trištvrtpravdami. Veď papier veľa znesie.

Dobre teda: ani raz sa nevideli, a predsa by o Vanese dokázal povedať mnoho zaujímavostí – drobností, ktoré v podstate nič neznamenali. Ako Vanesa rada maľuje a zbožňuje obrazy nejakého Vincenta van Gogha (pravdepodobne nejaký hipster). Ako nemá rada dažde – či skôr sa ich bojí. Ako jej nejdú športy, má rada zmrzlinu alebo...

*

A zrazu sa mali stretnúť. Po piatich rokoch dopisovania navrhol, že by sa mohli stretnúť. Len tak – nezáväzne. Asi mal opäť trochu vypité, keď prišiel s touto prevratnou myšlienkou. Odoslal list a potom už iba lutoval, ako všetko pokašľal. Ach, Vanesa, veď ty si mi nedala košom celý ten čas, morila si sa so mnou, vždy si ma vypočula a teraz to takto oné... bla, bla, bla, a tak ďalej. Michal chvíľu rozmýšľal, že prepadne poštu. Odvahu nenašiel.

Aké prekvapenie, keď Vanesa súhlasila – naozaj musel byť borec. Vraj príde ona za ním, keďže ju pozval. Michal si pramálo spomínal, ako sformuloval list, či ju naozaj pozýval, alebo len navrhol stretko. Keď sa rozostúpila hmľa v mozgu, tak našiel zopár myšlienok – rozpamätal sa, že sa snažil vyznieť čo najviac nezaujato, odmerane, či ako by to nazval. Išiel do toho štýlom *je-mi-to-jedno*, veď nemohol ukázať, že by mu záležalo na žene, ktorú nevidel.

Michal si opak nepripúšťal, ani keď stál na vlakovej stanici a čakal spoj, ktorým by Vanesa mala doraziť. Ak nepríde, tak sa dorazí v krčme. Ale ona príde, poznal ju príliš dobre. Vanesa nebola klamárka, Michal nepochyboval, že sa zjaví. Keby niečo, pošle mu správu, vymenili si telefónne čísla. Pre istotu. Dobré tak, lebo Vanesa zmeškala prvý vlak. A prečo? Vraj sa pozabudla pri maľovaní. Typická žena... ale aspoň si dala záležať. Michal také o sebe povedať nemohol. Hodil na seba džínsy a tričko – dúfal, že si nevšimne ten fľak od kečupu. Takže tak.

Pri čakaní na Vanesu držal v rukách obálku s jej listom. V nej belasý papier s príjemnou textúrou – a zopár viet krásnym rukopisom. A ešte čosi – fotka, aby ju spoznal. Michal sa usmieval. Poslala mu fotku svojho autoportrétu. Typická Vanesa. Vôbec ho neprekvapil takýto výstrelok. To dievča sa dokonca netajilo skutočnosťou, že kopírovalo van Goghov štýl. Hotový ten, impresionizmus či čo, hovoril si Michal.

Pravda, najprv si musel vygoogliť viac o menovanom maliarovi a jeho obrazoch, aby dospel k takému záveru. To, že Vinca kedysi považoval za hipsterského umelca, radšej spomínať nebude.

Vlak meškal päť minút. Nič tragické. Pri slovenských železničiach išlo o luxus. Najmä ak nevzplanul nejaký vozeň. Iste, Michalovi sa trochu ťažilo a zároveň musel trpieť ešte o päť minút dlhšie. Prechádzal sa po peróne, ani na moment sa nezastavil. Naozaj urobil dobre? Čo ak sa dozvie o Vanese niečo, čokoľvek, čo sa mu nebude páčiť, a jeho predstavy sa rozpadnú.

Človeče, veď ju nejdeš žiadať o ruku. Pokoj, bude to iba priateľské stretnutie. Nič viac.

Tak prečo mal pocit, že v bruchu mu tancujú všetci čerti?

Vlak sa blížil. Michal ešte poslednýkrát pozrel na fotku Vanesinho obrazu. Van Gogh ako vyšitý... dokonca si nenamaľovala jedno ucho. Fanatička. Ale roztomilá. Vanesa bola fajn osoba. Ako sa len tešil. A ako by rád zdupkal. Všetko pokašle.

Vlak zastavil s typickým škripaním. Na stanici vystúpilo len zopár ľudí. Medzi nimi aj Vanesa – nedokázal by ju nespoznáť. Obrazom sa dokonale vystihla. Možno až príliš. Vyzerala ako pochodujúci obraz – jej pleť vyzerala, ako keby ju namaľovali krátkymi ťahmi štetcom v rôznych odtieňoch. A všetko ostatné detto. Vlasy, oči, pery, šaty, slamený klobúk...

Michal zmeravel, keď ju zbadal. Najprv rozmýšľal, či to nie je iba tetovanie. Ale keď bola už úplne blízko, povedal by, že skôr sa celá pomaľovala skutočnými farbami. Prečo? Bohvie prečo. Možno bola iba strelená. Počkať! Vanesa a strelená? Veď ju poznal dobre...

„Ahoj, Michal,“ povedala so širokým úsmevom.

Preboha, dokonca ani zuby a jazyk nevynechala, povedal si Michal.

„No, teda... Ahoj, Vanesa,“ vyslovil vykoľajene – na príhodnom mieste.

Okoliti ľudia sa tvárili, že ich to nezaujíma, nechceli očumovať. Michal vedel, že najradšej by si ju fotili ako zviera v ZOO. Obrázok Vanesy ako obrazu – možno zaujímavá tapeta na mobil.

Musela mať nejaký dôvod, dobrý dôvod, že toto urobila. Ale pýtať sa nebude, bolo by to neslušné. Sama povie, ak bude chcieť. Hlavne na nič nepoukazovať. Hlavne na nič...

„Všetko v poriadku?“ prerušila Michalov tok myšlienok. Tok? Preborenú hrádzu, doboha.

„Áno. Prečo by nebolo? Ja len... Máš pekné šaty. Také... letné. Také... svieže.“

Žena sa v nich zakrútila. „Len včera som si ich namaľovala.“ Zasmiala sa. Tak sa zasmial aj Michal. Cítil drobné ihličky na šiji. Dúfal, že nebude smrdieť potom.

„Aj si sa pekne namaľovala, vidím... teda, naličila, to som myslel.“ Michal si zahryzol do jazyka. Už žiadne slová a pokusy o komplimenty.

Vanesa nereagovala.

„Tak čo si pre mňa prichystal? Aký super program?“ Prehrnula si svoje dlhé vlasy. Na chvíľu odhalila ucho – či skôr, neodhalila, nebolo tam. Ucho jej chýbalo. Michal zaklipkal očami. Čo vôbec o nej vie? Zrazu mal toľko pochybností. Niečo pred ním tajila. Nejaký fetiš. To by sa jej nečudovalo. Sám by ju mohol prevracať nejednou vecou. Ako napríklad svojou zbierkou... prečo to rozoberať?

„Nuž,“ začal priškrtené. Michal si ledva dokázal vybaviť, čo všetko mal v pláne. A či vôbec nejaký plán mal. Michal bol rodený improvizátor. Preto mal v podstate zbabraný život. Aké tragické! „Mohli by sme sa, ja neviem, trochu osviežiť. Je dosť teplo.“

„No to by sme mohli. Vo vlaku nefungovala klíma. Takže čo? Zmrzlina?“

Michal prikývol a vydýchol si. Ešteže Vanesa bola dostatočne pri zmysloch. Na svoju obhajobu musel povedať, že *on* Vanesu nezaskočil. Neprišiel pomaľovaný. Neprišiel nahý na psom záprahu. On bol ten normálny. Pre zmenu. Aká irónia! Možno si mohol na seba nababrať trochu kolínskej alebo zvoliť tričko s menším kečupovým flakom. Neskoro.

Zvolili mierne tempo, vykračovali si k zmrzlinárni. A rozprávali sa. S každým slovom, ktoré padlo, sa Michal osmeľoval. Vanesa mohla byť šibnutá svojím výzorom, áno, pohľady okoloidúcich čo-to napovedali, ale okrem tejto nepodstatnosti bola presne ako v listoch. Možno aj lepšia.

„Ak mám povedať pravdu, trochu som sa bála tohto stretnutia. Človek nikdy nevie. Pokojne si mohol byť nejaký úchyl. Ale stačí sa na teba pozrieť a vidno, že si fajn.“

„Tak to som rád, že som vyvrátil tvoje obavy, lebo...“

„Hlavne tvoja gramatika ma znepokojovala. Prepáč, že to tak poviem, ale občas som mala dojem, že si píšem s druháčikom.“

„Gramatika? Neviem, o čom to hovoríš.“

„Víkend sa píše s mäkkým i.“

„Čo?“

„Čo kebi sme sa stretli budúci víkend? Ak môžem citovať.“ Prehnane zdôrazňovala každú hrúbku. A nervózne sa zasmiala. „Ale ináč si bol v listoch super. Taký... autentický.“

Michal nevedel, či sa mal potešiť alebo nie. Občas si hovoril, že to slovo vdnes znamená *retardovaný*. Neraz videl na internete komentár: On nie je hlupák, je *autentický*. Aj keď... možno trochu hlúpy je. Potom by všetko sedelo.

„Tak som si povedala, že ak by si bol nejaký zvrhlík, tak nestrácaš so mnou vyše päť rokov písaním listov. Vybalil by si to všetko skôr.“

„No hej, ľudia chcú mať všetko okamžite.“

„Presne! Tak som ti dala šancu.“

Čoskoro mali v rukách už aj zmrzlinu. Pán zmrzlinár síce na oboch pozeral ako na duchov. Alebo gangstrov. Alebo... v podstate na tom nezáležalo. Asi čakal, že to bude nejaká situácia zo skrytej kamery, že sa ho snažia dobehnúť. Celý čas stál v pozore. Všetko dôkladne prezeral a prepočítaval. Nemienil sa strápníť v televízii.

„Asi sme ho sklamali,“ povedal Michal, keď odchádzali.

„Sklamali? Čím?“

„No, mal som pocit, že...“ Michal sa zasekol. „Že odsudzuje ľudí, ktorí jedia šmolkovú.“

„Prečo? Je to fajn zmrzka.“

„Ľudia sú beštie plné predsudkov. Vždy si o druhých myslia len to najhoršie.“

„Úplne súhlasím. Akoby som to niekedy počula – *tá je teda úplne mimo, absolútne vyšinutá*.“

Michal sa poobzeral. „No, hej, kde sa vôbec v nich také veci berú, čo?“

„Vedela som, že my dvaja si sadneme,“ usmiala sa Vanesa.

„No, skôr som plánoval minigolf, ale ako chceš ty.“

Vanesa mala krásny smiech. „Si vtipný. Takže minigolf?“

A šli. Michal sa chcel predviesť, že ako miestny vie hrať túto hru. Takže kruto prehral. Vanese sa zjavne páčilo Michalovo hromženie a rôzne kliatby. A hlavne to, ako mu celá vec nešla.

„Viem hrať aj lepšie,“ povedal, keď opúšťali areál.

„Nemusíš sa ospravedlňovať. Ja som to čakala. Veď ani Tatrancov nenaženies do Tatier. Česť výnimkám.“

Budem trénovať, zaprisahával sa. Ale aj tak sa už videl, ako najbližšiu príležitosť obíde areál a zapikuje do krčmy.

Zrazu padla kvapka. „Och, nie! Dážď!“ zvolala Vanesa.

„Ale dnes nemalo pršať.“

„Nedá sa tu niekde skryť?“

„Nó...“ Videl, ako sa Vanesa chvela. Oči mu padli na správne miesto – tabuľu s oznamami. „No, mal som v pláne zobrať ťa na výstavu obrazov. Aká náhoda, však?“

„Výstavu? Tu?“

„Nejaký miestny umelec.“ Michal strelil naslepo. V podstate nemal šancu netrafiť. Kto by u nich robil výstavu? Rýchlo sa presunuli ku kultúrnemu domu a vošli dnu. Akurát všetko stihli, vonku sa celkom slušne rozpršalo.

„Je tu nejaká prázdno,“ skonštatovala Vanesa.

„Nie je to svetoznámy umelec. Keby tu bol, ja neviem, Vinco...“

„Pravda,“ mykla plecami.

Zaplatili symbolické vstupné a začali sa prechádzať medzi obrazmi.

Michal malbám nevelmi rozumel, ale Vanese žiarili oči hádam pri každom diele. Takmer ani nedýchala.

Prechádzali od jedného rámu k druhému. Pomaly, pomaly a pomalšie.

„Myslíš, že sa dajú aj kúpiť?“ spýtala sa Vanesa.

„Myslím, že umelci po inom ani neprahnú. Každý potrebuje zaplatiť účty.

A maliari hlavne vymáhačov dlhov.“ Na moment sa zamyslel. „Chcela by si jeden?“

„Že či?! Bola by to krásna spomienka.“

Michal vedel, že to neolútuje len on, ale aj jeho peňaženka. „Tak si vyber jeden.“ Veď Vanesa taktne odmietne. Aj tak vytiahol peňaženku.

„Keď ja neviem...“ trochu posmutnela. „Výber je ťažký. Ale... ale... čo napríklad... napríklad tento!“

Michal sa neveriacky pozrel. „Ten?“

„Presne. Pre mňa je dokonalý.“

Michal si pohladil zátylok. „Ale, Vanesa... to je čisté plátno. To nekúpim.

To by boli vyhodené peniaze.“

Lenže Vanesa bola už ako zhypnotizovaná. Oči takmer sklenené. Vystrela ruku k plátnu. „Dokonalé. Pre mňa. Plátno.“

„Ehm, Vanesa?“ Michal jej zamával pred očami. Nič. Iba sa dotkla plátna a to sa rozčierilo ako voda po dopade kvapky.

Vanesa sa nezastavila. Vstupovala do plátna – celú ju pohltilo. Zrazu mal pred sebou obraz a na ňom Vanesa ako od van Gogha. Krásne sa na ňom vynímala.

Aj bez jedného ucha.

A čo teraz, Michal? Teraz už má cenu? znel mu Vanesin hlas v ušiach.

Michal zaškrípal zubami. Strčil peňaženku späť do vrecka.

Ale Vanesin obraz si nakoniec zavesil v obývačke. Vôbec to nebol lacný špás.

ADELA ORAVCOVÁ

Svetlo v tme

„Dobré ráno. Kedy už vstaneš? Dala by som si kávu. A dnes by si mi do nej mohla dať aj mlieko. Mám chuť na zmenu.“ Určite si myslela, že keď na mňa prehovorí sladkým a presvedčivým tónom, okamžite vyleziem spod teplej periny a naklušem do kuchyne. No nie, dnes sa nedám nachytať. Prevrátila som sa na druhý bok a snažila som sa ešte aspoň na malú chvíľu zadriemať. Už, už sa mi zdalo, že prichádza akýsi sen, keď sa ten hlas ozval znova. „Prosím! Mohla by si mi spraviť tú voňavú kávu? Už bez nej dlho nevydržím.“ Sen bol preč a ja som začínala byť nahnevaná. Vystrčila som spod periny ruku a mávla som ňou. „Zmizni ešte na chvíľu a nechaj ma aspoň dnes, nech si konečne oddýchnem. Je sobota a ja nemusím vstávať, tak ma láskavo nebuď.“ Hlas stíchol. Zamotala som sa lepšie do periny a na pár minút sa mi podarilo ešte zadriemať.

„No tak to by už naozaj mohlo stačiť. Už je sedem a ja tú kávu potrebujem!“ „Nieee!“ vykrikla som. Chcela som dosnívať svoj sen. Niekde, nad nejakou riečkou, som mala poschodový domček, o ktorom sa mi snívало už druhýkrát. V tom sne som sa cítila tak dobre a bezpečne, že som ho nechcela nikdy dosnívať a prebrať sa z neho. Obraz spred zatvorených očí zmizol a slnečné lúče boli svojím ostrým svetlom odporne dotieravé. Vzdychna som si a vystrčila som nohu spod periny. „Hurá, no konečne! Vylez, ty spachtoška.“ Keď som otvorila oči, vyškieral sa na mňa jej škodoradostný úsmev, do ktorého som jej vrhla svoje ostré slová: „Počúvaj, ja ti to ešte raz vysvetlím. Každé ráno vstávam do práce o pol šiestej a cez víkend mám konečne príležitosť dospať všetok ten čas, ktorý precestujem. Prečo ma, do kelu, nenecháš spať a nepočkáš, kým vstanem? Nič by sa ti predsa nestalo, keby si mala kávu o deviatej.“ Úsmev z jej tváre zrazu zmizol a vystriedal ho riadne nahnevaný pohľad. „Pozri sa, ty si chcela, aby som prišla. Nevedela si bezo mňa existovať. A dobre vieš, že rannú kávu som vždy mala o pol siedmej. Takže láskavo vstaň a sprav mi ju. Alebo chceš, aby som navždy odišla?“ Hrať na city vedela vždy dobre. „Fajn, už vstanem.“ Skôr než som vyliezla z postele, ponatáhovала som si celé telo, poriadne som si zívla a pri tom všetkom som prižmúrenými očami sledovala, ako sa mení jej výraz tváre do víťaznej spokojnosti. Pomaličky som sa posadila, obula si papuče a ťarbavým unaveným krokom som kráčala do kuchyne. Z poličky som zobrala jej obľúbenú šálku, nasypala som do nej voňavú kávu a zaliala som ju vriacou vodou z kanvice. Z chladničky som vytiahla polotučné mlieko a doliala som jej šálku do plna. Keď som jej ten čerstvý životobudič položila na stôl k jej stoličke, oduto zamraučala: „Prečo si mi nedala cukor?“ Do kelu, čo ešte bude chcieť? Otočila som sa po cukorničku, nasypala som jej trošku cukru, lyžičkou som zamiešala kávu a sadla som si na vedľajšiu stoličku. Na líci som zacítila vzdušný bozk. „Ďakujem, si poklad.“ Vydýchna som si. Teraz mi už možno dá pokoj a ja sa skúsím vrátiť do postele. Keď si hlavu zakryjem perinou a nedovoliť ani

jednému lúču, aby mi dotieravo svietil na tvár, možno sa vráti sen o tom krásnom, príjemnom dome. Opatrne som vstala, po špičkách som vošla do spálne, vliezla som do postele a zahrabaná v tme som znovu zaspala. Keď som sa konečne prebrala s pocitom, že som sa dobre vyspala, a spokojne som vošla do kuchyne, nenašla som ju tam. Káva bola ako vždy nevypitá a studená. Vzala som šálku a vyliala som ju do umývadla. V oku som zacítila slzu a v srdci silné pichnutie. Splnila by som jej každé želanie bez odvrávania, keby mala aj ona trochu súcitu so mnou. Bola som rada, že je pri mne, no občas by sa mi hodilo, keby som mohla byť sama. Vôbec však netuším, či je to ešte možné.

Pondelkové ráno bolo studené, plné dažďových mrakov, ktoré v človeku vyvolávali neznesiteľný pocit únavy. Hlavu som mala opretú o okno autobusu a bez ohľadu na to, že ľudia na chodníku ma uvidia driemať, som zavrela oči. Počas tých dvadsať minút cesty som si často dokázala ešte poriadne oddýchnuť a načerpať sily. Odrazu autobus prudko pribrzdil. Hoci sme mali na semafore zelenú, ktosi sa rozhodol zariskovať a prebehnúť cez priechod na zástavku električky. Uff, našťastie sa to skončilo dobre, len šofér sa musel spamätať z toho šoku. Znovu som si oprela hlavu o okno a privrela som oči, keď som si zrazu uvedomila, že posledným letným pohľadom na okolie som si všimla niečo veľmi výnimočné. Skôr než sa autobus pohol, zahľadela som sa na strom pri ceste. V jeho korune, cez niekoľko konárov, visel obrovský kus hnedej látky, v tvare akýchsi zvláštnych dobových šiat. Keď som sa snažila zahľadiť na ten strom lepšie, zdalo sa mi, že tam nielenže visia šaty, ale je v nich odetá žena, ktorá sedí na jednom z tých hrubších konárov. Pohli sme sa a ja som sa nestihla obzrieť späť. Ten obraz sa mi pomaly skladal v pamäti. Striaslo ma. Nie, to predsa nemohla byť pravda.

V práci som mala veľa povinností, a keď som prišla domov, ona už sedela pri stole v kuchyni. Spravila som dve kávy a sadla som si ku stolu. „Aký si mala deň?“ pozerala na mňa zvedavými usmiatymi očami a akoby tušila, čo zo mňa vypadne, čakala na moje rozprávanie. „Keď som ráno išla autobusom, videla som niečo, čo nemôže byť pravda. Na strome pri ceste sedela stará žena oblečená v dlhých hnedých šatách a sledovala ľudí a autá. Skôr než som si to celé stihla uvedomiť, autobus sa pohol a ja som sa nemohla na ňu lepšie pozrieť. Možno si myslíš, že mi šibe, ja si to o sebe totiž myslím celý deň. Určite mi preskočilo.“ Lyžičkou som si zamiešala kávu a do studených rúk som chytila tú horúcu šálku s nádejou, že ma trochu zahreje. Vždy, keď som sedela pri nej, bola mi neskutočná zima. „Zlatíčko, nešibe ti a ty to dobre vieš. Otvor poriadne oči a sústreď sa na veci, ktoré chceš vidieť. Možno uvidíš aj to, o čom netušíš. Zajtra ráno, keď pôjdeš okolo toho stromu, poriadne si obzri ten kus látky. Ak tam naozaj zbadáš tú ženu, budeš vedieť, že ti nešibe. No a keď tam nebude, tak sa ti to celé len zdalo.“ Spokojne som vypila kávu a na pár minút som sa natiahla na posteľ. Keď som zavrela oči, zjavila sa mi akási stará ženská tvár s veľkým zahnutým nosom. Z pootvorených usmiatych úst sa vycierali pokazené riedke zuby. „Striga!“ vykrikla som a vôbec netuším, či som odpadla alebo len zaspala.

Ďalší deň som si počas cesty do práce dávala pozor, aby som nezadriemala. Vo chvíli, keď sme sa priblížili k miestu, ktoré vo mne vyvolávalo nielen strach, ale aj kopu otázok, autobus spomalil a hoci sme mali na semafore zelenú a pred nami neboli žiadne autá, prešli sme okolo toho stromu neskutočne pomaly. Srdce sa mi prudko rozbúchalo a ja som s vydesenými očami sledovala starú ženu, ktorá tam spokojne sedela. Jej dlhé hnedé šaty viali vo vetre a ona sa usmievala tým zvláštnym úsmevom, ktorý som videla vo sne. Hlas v mojej hlave zakričal: „Striga!“ Nestihla som osloviť pani sediacu vedľa mňa, aby sa pozrela na ten strom, či tam vidí to, čo ja. Celý deň som bola mimo. Keď som poobede prišla domov a sadla som si k voňavej káve, spýtala sa ma, či som videla tú ženu. Zrazu som pocítila triašku a súhlasne som kývla hlavou. Zamyslela sa a rozmýšľajúc, tentoraz bez úsmevu, povedala slová, na ktoré nikdy nezabudnem: „Ak zažiješ, uvidíš alebo pocítiš niečo, čo nie si schopná prijať hlavou ani srdcom, jednoducho to ignoruj a nevšímaj si to. Vieš, že to tam je, ale ty sa tvár, že to neexistuje. Keď to raz budeš schopná prijať, sama sa k tomu priblížiš a bez strachu zistíš, čo to je.“ Ďalšie dni som sa snažila pozeráť na ten strom len jedným okom. Sedela tam, škerila sa na svet a sledovala, čo sa okolo nej deje. Rozhodla som sa ju teda ignorovať a vo chvíľach, keď ma pokúšala zvedavosť, sama sebe som ticho zašepkala: „Ži a nechaj žiť.“ Celkom mi to išlo a ja som sa po pár mesiacoch upokojila. Časom som ju už takmer vôbec nevnímala a moje ranné cesty do práce znovu priniesli príležitostný spánok. Zvykla som si na ňu.

„Prosím vás, mladá pani. Na chvíľu som si zdiemol a zdá sa mi, že náš autobus nejde po obvyklej trase. Neviete, čo sa stalo?“ Starší pán v obleku s klobúkom na hlave ma prebral zo sladkého driemania. Pomaly som otvorila oči a pozrela som na domy pri ceste. „Naozaj. Tadiaľto predsa autobus nemá ísť, zrejme si pomýlil trasu. Obzrela som sa po spolucestujúcich. Niektorí driemali a niektorí sa práve prebúdzali. Zvláštne. Všetci sme zaspali. Čosi akoby ma prinútilo pozrieť na hodinky. Nechápala som to. Hoci sme odbočili len o jednu ulicu skôr, časový sklz sme mali dobrých dvadsať minút. To predsa nie je možné. Zo zastávky sme odchádzali presne na čas. Ten starší pán stál stále pri mne a čakal na vysvetlenie. Zahryzla som si do pery, mykla som plecami a skrývajúci pocit nepríjemného prekvapenia som len poznamenala: „Prepáčte, aj ja som zaspala. Vôbec netuším, čo sa deje.“ Pán sa posadil späť na svoje miesto a obaja sme ticho dúfali, že sa dostaneme tam, kam sme pôvodne chceli ísť.“ Na semafore naskočila červená a my sme zastavili. Zo zadného sedadla vybehla nervózna pani a náhliac sa k šoférovi kričala na neho, že si pomýlil cestu a ona celkom určite zmešká kvôli nemu do práce. Ostatní cestujúci sa začali nepokojne mrviť na svojich miestach. Nikto z nich si nedokázal vysvetliť, čo sa stalo. Keď šofér zakričal: „Prepáčte, pomýlil som si odbočku. Nespravil som to naschvál,“ ľudia sa pomaly upokojili a autobus sa pohol cestou späť k obvyklej trase. Vzdychna som si. Aj šoféri autobusu sú predsa ľudia a môžu sa pomýliť. Stačí sa na chvíľu zamyslieť. Súcitne som sa pozrela do zrkadla nad volantom, na tvár toho úbohého šoféra. Dych sa mi zastavil, pocítila som neskutočný chlad a mala som pocit, že mi prestalo byť srdce.

Vedel to. Vedel, že sa na neho pozerám. To, čo som zbadala v zrkadle, však nebola tvár muža. Bol to akýsi zvláštny tvor so sivou kožou a s holou hlavou. Jeho tmavohnedé veľké oči sa na mňa dôverne usmievali. Tých dvadsať minút, ktoré sa niekde po ceste stratili, mohlo byť odpoveďou na všetko. Strach mi nedovolil vstať z miesta a ísť za šoférom. Spomenula som si na slová, ktoré mi do duše vracali pokoj: „Ignoruj to, nevšímaj si to.“ Otočila som hlavu k oknu a pár minút som sa dívala na chodníky, domy a ľudí náhliacich sa do práce. Keď som sa odvážila znovu pozrieť na miesto šoféra, sedel tam chlapík, ktorého som videla pri nastupovaní do autobusu. Vydýchla som si. Pre istotu som sa pozrela aj do zrkadla. Myslela som, že všetko bude v poriadku. V zrkadle však nebolo vidieť nič. Najskôr som si pomyslela, že sa mi to všetko len zdalo, no zrazu som si uvedomila, že ak by bolo všetko v poriadku, videla by som v tom zrkadle tvár šoféra sediaceho za volantom. Bez slova, takmer bez dychu som dúfala, že sa dostanem tam, kam sa dostať mám. Keď som vystúpila z autobusu, kráčala som ako zhypnotizovaná k svojej práci a trvalo mi to naozaj veľmi dlho, kým som sa prebrala. Cestou domov som sa rozhodla, že už nikdy nebudem sedieť na sedadle otočenom smerom k šoférovi.

Len čo som otvorila dvere do bytu, už na mňa kričala z kuchyne: „Meškáš! Potrebujem kávu.“ Nebolo mi do reči a už vôbec sa mi nechcelo rozprávať o dnešnom zážitku. Sedela teda pri mne bez slova a čakala, či zo mňa niečo vypadne. Nedočkala sa. Keď som dopila kávu, ako vždy som umyla šálky, pripravila som rýchlu skorú večeru, najedla som sa a bez toho, aby som jej oznámila, kam idem, vyšla som von z bytu a zabuchla za sebou dvere. Kúsok od bytovky máme krásny park, v ktorom sa dá príjemne oddýchnuť a nadýchať čerstvého vzduchu. Sedela som teda na lavičke a sledovala som deti, ktoré nezbedne pobehovali okolo svojich mám. Keď hluk drobizgu v uličkách parku pomaly utíchol a ja som ostala tam, medzi tými krásnymi stromami celkom sama, prepadol ma pocit, že ma niekto sleduje. Opatrne som sa poobzerala okolo seba. Keď som nikoho ani nič nezbadala, vstala som a opatrne, tak aby si nikto nemohol všimnúť môj strach, som odkračala domov. Nebavila sa so mnou. Na je tvári som si nevšimla žiadny výraz a to ma celkom upokojilo. Vôbec sa mi nechcelo rozoberať všetky tie nevysvetliteľné zážitky.

Keď som si večer konečne sadla do kresla k televízii a pustila som si najlepší film, aký v nej dávali, oči sa mi náhle zavreli a ja som znovu videla pred očami ten strašný obraz. Na ceste bola silná poľadovica. Išla som veľmi pomaly a snažila som sa nevnímať jej výčitky. Áno, prišla som neskôr z práce, no nemohla som za to, že šéf mi dal prácu tesne pred odchodom domov. Snažila som sa to mať hotové čo najrýchlejšie. Sotva som otvorila dvere do bytu, už sa to začalo. Hoci sme bývali na piatom poschodí, výkriky plné výčítiek bolo počuť až na prízemí. Snažila som sa udržať v pokoji, veď ma čakala dvaapohodinová cesta po ľadovom skle. A koniec koncov, o dva dni mali byť Vianoce. Rýchlo som sa najedla, zbalila som si veci do tašky a všetku batožinu, ktorú pripravila, kým som prišla, som poznášala do auta. Len čo sme vyšli za mesto, začalo sa stmievať. Jej hlasné výčitky naberali na intenzite. Vlastne až vtedy som si uvedomila, že tým neutíšiteľným krikom dávala najavo svoj strach. Bez slova som sa snažila

dýchať zhlboka, len aby som ostala pokojná. Celkom mi stačilo, že tá neúprosná tma skryla ľad a ja som vôbec nevidela na tú šmyklavú cestu. Moje nekonečné mlčanie plné sústredenia ju vyprovokovalo k ešte hlasnejšiemu kriku. Vôbec si neuvedomovala, ako veľmi ma znervózňovala a ako veľmi som sa musela ovládať, aby som nezastavila niekde pri poli, hoci som si stále predstavovala, ako stopujem pri ceste okoloidúce auto a prosím šoféra, aby ma odviezol domov. V jednej chvíli ostala ticho a ja som dúfala, že jej výstup sa skončil. Chyba. Posledný výkrik, ktorý si pamätám, sprevádzal je prudký pohyb rukou. „Pozri sa, no len sa pozri, aká je tma. Čo ak sa nám niečo stane? Čo ak dostaneme šmyk a vysypeme sa niekde mimo cesty?“ Oči mi oslepili svetlú nákladného auta, ktoré išlo v protismere brutálne rýchlo. Jeho šofér chcel byť doma zrejme tiež čo najskôr. Neviem, či to spôsobil môj alebo jeho šmyk, či to bola jej ruka, ktorá mi zamávala pred očami, no zrazu som pocítila obrovský náraz. „Mamiiiiii!“ Môj výkrik to však nezastavil. A ona? Stíchla skôr, než nás náraz obrátil na strechu a naše zdemolované auto pristálo v poli niekoľko metrov od nárazu. Lekári sa ma snažili upokojiť tým, že vydýchla ešte pred tým smrtiacim manévrom. Bol to vraj masívny infarkt.

Pár týždňov po nehode, za ktorú bol vraj zodpovedný šofér nákladného auta, som začala mávať čudný sen. Videla som v ňom seba ako malé dievčatko a mamu, ktorá mi čítala z akejsi zvláštny rozprávkovej knižky. Hoci sa mi sen opakoval každú noc, pochopila som ho až vtedy, keď som si zapamätala obrázok z obalu tej knihy. Trvalo mi pár dní, kým som zohnala šoféra, ktorý ma odviezol na chatu, pretože od tej nehody som sa za volant neodvážila sadnúť. Po niekoľkohodinovom prehrabávaní v policiach s knihami som objavila tú jedinou, pre ktorú som tam išla prvýkrát od jej... Snažila som sa to slovo nevyslovovať. Nebola som schopná pripustiť si, že je to pravda. Veľmi mi chýbala. Bývali sme v spoločnom byte, trávili sme spolu veľa spoločných chvíľ a okrem toho, že sme boli mama s dcérou, boli sme aj najlepšie kamarátky. Bez nej som nedokázala večer zaspávať a ráno sa v pokoji prebúdať.

Len čo som otvorila knihu, spomenula som si na príbehy, ktoré mi z nej čítala, keď som bola malá. Vety na prvej strane som si vôbec nepamätala: „Keď raz navždy zavrieš oči a tvoja duša do večnosti vkročí, vrátiť na svet sa môžeš znova, keď bytosť blízka vysloví tieto slová. Uvidí ťa len ten, kto srdce čisté má, pre neho svetlo svieti tam, kde pre iných je tma.“ So slzami v očiach som chcela pokračovať v čítaní, keď som zrazu prvýkrát od tej nehody začula jej hlas: „Spravila by si mi, prosím, kávu?“

Poznámky

[illegible][illegible]

Literárny Zvolen 2021

Zborník prác z celoštátnej literárnej súťaže

Zostavila: Mgr. art. Júlia Oreská

Jazyková spolupráca: PhDr. Nadežda Sekelová

Grafické spracovanie: Radoslava Lončíková

Vydalo: Národné osvetové centrum, SNP 12, 812 34 Bratislava

Rok vydania: 2021

Tlač: Bittner print s.r.o., Ivanská cesta 2C, 821 04 Bratislava, www.bittner-print.com

Náklad: 50 ks

ISBN: 978-80-7121-368-0

© Národné osvetové centrum 2021

Mesto Zvolen

9 788071 213680 >

rozubruje d
mo
tvorom
jediná Opaku
zdanlivá onaku
ubíjajúca ušni
opačne šífrách voniam Pren
bolo pokušovaný isté signálu pár
diktuje Al-Káidy Moja prechoden
elektrický vysypem vydáva
Možno našťastie premieňa konvertuj
ktorá možno pole malých také
natrafili akustický nato
počty úplne starinky tla
Nežnosťky s
pokárov M
susede mimo
zachrípnu